

Lea Pulkkinen, Minna Pärttö, Anna-Liisa Lyyra ja Mikko Kamppila

Talo lapsiperheelle

Agora Center, Jyväskylän yliopisto

2009

ISBN 978-951-39-3511-5

Julkaisija: Agora Center, Jyväskylän yliopisto

Verkojulkaisu saatavissa Agora Centerin verkkosivuilta osoitteesta
<https://www.jyu.fi/erillis/agoracenter/tutkimus/julkaisut/elektroninen/elektroninen>

Jyväskylä 2009

Sisältö

1 Tiivistelmä.....	5
1.1 Projektin tavoitteet	5
1.2 Projektin toteutus.....	6
1.3 Tulokset.....	6
2 Kirjallisuuskatsaus asuntopuunnittelusta lapsiperheille.....	13
2.1 Pohdiskeluja puolen vuosisadan takaa	13
2.1.1 Elämäntapojen muutoksen heijastuminen kotielämään	13
2.1.2 Mieltymysten kartoitus.....	14
2.1.3 Perhe-elämä ja arvot.....	15
2.2 Asumista koskevia tutkimuksia	16
2.2.1 Julkisista tiloista koteihin.....	16
2.2.2 Tutkimuksia perheenjäsenten vuorovaikutuksesta	18
2.2.3 Keittiö keskiössä.....	19
2.2.4 Perhehuone vai olohuone?	19
2.2.5 Tilasuunnittelulla voidaan tukea perheen vuorovaikutusta	20
2.3 Suomalainen näkökulma perheen asumiseen.....	21
2.3.1 Asuminen kuvastaa ajan henkeä	21
2.3.2 Mistä tekijöistä syntyy tyytyväisyys asumiseen?	22
2.3.3 Elämänkaariasuminen ja asunnon muunneltavuus	24
2.3.4 Asukkaiden omat kokemukset.....	25
2.3.5 Lasten näkökulma asuntopuunnittelussa	27
3 Tutkimuksen ongelmanasettelu.....	29
3.1 Projektin lähtökodit kodin merkityksessä lapselle	29
3.2 Suunnittelukohteet	30
3.3 Tutkimuskysymykset.....	31
4 Menetelmät	32
4.1 Tutkimusaineistot	32
4.2 Menetelmät ja muuttajat	33
4.2.1 Asuntopuunnittelulla koottu perusaineisto.....	33
4.2.2 Seurantatutkimuksella koottu syventävä aineisto	35
4.2.3 Asukastutkimus.....	36
4.3 Aineiston analyysi	37

5 Tulokset	39
5.1 Perusaineisto	39
5.1.1 Messuvieraiden tekemät arvioinnit.....	39
5.1.2 Arviointien riippuvuus vanhemmuudesta.....	41
5.1.3 Arviointien riippuvuus vastaajan iästä ja sukupuolesta.....	45
5.1.4 Arviointien riippuvuus vastaajien iästä ja vanhemmuudesta.....	46
5.1.5 Arviointien yhteys lasten määrään.....	48
5.1.6 Rakentamisen ajankohtaisuus.....	49
5.1.7 Laadullinen analyysi.....	51
5.2 Syventävä tutkimus	59
5.2.1 Kuvailevaa tietoa.....	59
5.2.2 Uusintakyselyn arvioinnit ja arvioinnit messujen aikana.....	61
5.2.3 Iän ja sukupuolen yhteys arviointeihin.....	65
5.2.4 Omat toiveet.....	65
5.2.5 Suunnitteluperiaatteiden toteutuminen.....	67
5.2.6 Vapaamuotoiset kommentit asuntomessujen aikana.....	68
5.2.7 Ehdotuksia suunnitteluratkaisuiksi uusintakyselyssä.....	69
5.3 Asukasaineisto	80
6 Asumiseen liittyviä psykologisia näkökohtia	87
Lähteet	961
Liitteet	96
Liite 1. Professori Lea Pulkkisen esitelmä Suomen Asuntomessujen Casa Humana -juhlassa (2.4.2003, Helsinki, Vanha Ylioppilastalo)	
Liite 2. Vaasan asuntomessuilla 2009 esitetty kyselylomake (pohjakuvat s. 2- 3 keskiaukeamalla)	
Liite 3. Asukastutkimukseen sisältyneet AIKA-malliston talotyypit	

1 Tiivistelmä

1.1 Projektin tavoitteet

Projekti, jonka nimenä oli Kastellin uuden AIKA-talomalliston filosofian toteutuminen, edustaa asumistutkimuksessa kokeellista rakentamista. Sen tarkoituksena oli selvittää kuluttajan, erityisesti lapsiperheiden, näkökulmasta niitä moniammatillisesti kehiteltyjä suunnittelu- ratkaisuja, joita Kastelli Oy:n vuonna 2006 julkistettuun AIKA-talomallistoon on sisällytetty ja jotka olivat keskitetysti esillä Vaasan Asuntomessuilla 11.7.- 10.8.2008 esitellyssä AIKA 188 – talossa (188 viittaa huoneistoalaan, m²). Malliston suunnittelussa arkkitehtien laaja kokemus on yhdistetty tietoon lasten turvallisesta ja virikkeellisestä kasvuympäristöstä. Arkkitehtien ohella suunnitteluryhmään on kuulunut psykologian professori Lea Pulkkinen. Sysäyksen yhteistyölle antoi Pulkkinen pitämä esitelmä aiheesta Perhekeskeisiä näkökohtia lasten asumiseen Suomen Asuntomessujen Casa Humana –juhlassa 2.4.2003 (liite 1).

Vaasan asuntomessuilla toteutetussa AIKA 188-talossa otettiin huomioon psykologisia tekijöitä, jotka liittyivät 1) lapsen kehityksen ja perheen vuorovaikutuksen tukemiseen, 2) kodin muunneltavuuteen perheen tarpeiden ja lasten kasvun mukaan ja 3) käytännöllisyyteen lapsiperheen elämän kannalta. Seuraavat yksityiskohdat olivat arvioinnin kohteina (sulkeisiin merkityt sisällytettiin arviointiin, vaikka ne eivät olleet erityisen yhteissuunnittelun kohteita tässä talossa):

1. Sivuteinen vaunuille, rattaille ja urheilukasseille, säilytystila kengille, kuivauskaappi ulkoasuille, vesipiste kurvaatteille ja koirantassuille.
2. Ekologinen pyykinkuivaus kodinhoituhuoneessa.
3. Yläkerran kaksi lastenhuonetta, jotka voidaan yhdistää yhdeksi isoksi huoneeksi.
4. Aulatilasta voidaan tehdä työ/makuuhuone.
- (5. Vanhempien makuuhuone.)
6. Vauvan makuuhuone vanhempien makuuhuoneen yhteydessä; voidaan muuttaa työ/harrastustilaksi.
7. Amme tilavassa kylpyhuoneessa.
8. Tilava vaatehuone eli varasto vaatteille ja lisäpatjoille.
- (9. Keittiö ja ruokailutila.)

10. Lasten leikkitila keittiön ja oleskelutilojen läheisyydessä; voidaan muuttaa kirjasto-, työ-, vieras- tai makuuhuoneeksi.
11. Kodin tietokone yhteisissä tiloissa lasten ja aikuisten käyttötarpeisiin.
12. Erillinen pukeutumistila ja WC saunaosastossa.

1.2 Projektin toteutus

Tutkimus toteutettiin Kastelli Oy:n tilaamana ja Tekesin yritysrahoituksella Jyväskylän yliopiston Agora Centerissä Lea Pulkkinen johdolla 1.7.2008 – 28.2.2009. Tilaajan puolesta työtä valvoi Kastelli Oy:n markkinointipäällikkö Jukka Vaaramo, joka osallistui työn etenemistä ja suuntalinjoja käsitteleviin projektikokouksiin.

Tutkimuksen perustana oli kolmenlaista aineistoa:

- 1) Perusaineisto, joka koottiin Vaasan asuntomessujen aikana AIKA 188 –talossa käyneiltä messuvierailta. AIKA 188 –talon suunnittelusta asuntomessuille vastasi arkkitehti Jouko Saari. Asuntomessuilla esitellyn talon sisustuksesta vastasi sisustussuunnittelija Virpi Illman. Messuvieraille esitettiin täytettäväksi talon pohjakuvaan laadittu arviointilomake, johon oli merkitty suositeltu kulkusuunta talossa ja arvioitavat kohteet (liite 2). Vastauksia saatiin noin 15 000 messuvieraalta.
- 2) Syventävä aineisto, joka koostui niiltä messuvierailta kootuista arvioinneista, jotka olivat halukkaita osallistumaan syventävään ideointiin perheasuntojen ominaisuuksista. Pääosin internet-pohjaista syventävää tietoa saatiin noin 150 henkilöltä.
- 3) Asukasaineisto, joka koottiin niiltä henkilöiltä, jotka Kastelli Oy:ltä saatujen tietojen perusteella olivat valinneet AIKA-talomallistoon sisältyvän talon. He joko asuivat siinä tai rakensivat sitä ja olivat Kastelli Oy:n saaman tiedon mukaan olleet halukkaita haastatteluun. Haastattelut saatiin 9 taloa koskien.

Perusaineisto koottiin asuntomessujen aikana Kastelli Oy:n toimesta. Messuavustajat jakoivat talossa vieraille henkilöille arviointilomakkeen. Perusaineiston ja lokakuussa 2008 internetin avulla kootun syventävän aineiston kokoamisen valmistelusta vastasi KTM Mikko Kamppila. Asukasaineiston kokoamisesta marraskuussa 2008 vastasi YTM Minna Pärttö, joka on tehnyt laadullisen aineiston analyysin ja osallistunut kirjallisuuskatsauksen kirjoittamiseen. Aineiston tallennus toteutettiin Jyväskylän yliopiston Agora Centerissä Pirkko Kekäläisen valvonnassa. Aineiston tilastollisen analyysin toteutti YTL Anna-Liisa Lyyra. Hän osallistui myös tulososan kirjoittamiseen. Tutkimusselosteen kirjoittamisesta vastasi Lea Pulkkinen.

1.3 Tulokset

Arvioitavia kohteita AIKA 188 -talossa oli 12, joiden lisäksi messuvieraiden yleisarvioinnin pyydettiin pohjaratkaisusta, ulkonäöstä ja sisustuksesta. Arviointiasteikko oli (numeroasteikolle koodattuna): -- = erittäin huono (= 1), - = huono (= 2), + = hyvä (= 3) ja ++ = erittäin hyvä (= 4). Vastauslomakkeessa oli tila myös vapaille kommentteille.

”Thania ratkaisuja lapsiperheille”

Tulokset osoittivat, että noin 15 000 messuvieraan (naisia 9 695, miehiä 5 316) arviointien keskiarvo kaikista kohteista oli suurempi kuin 3,00 eli hyvä. Vastaukset jakautuivat pääosin vaihtoehdoille hyvä ja erittäin hyvä. Huonoksi tai erittäin huonoksi arviointeja oli kohteesta riippuen 4 %:sta 25 %:iin mediaanin eli keskiluvun ollessa 8,7 %. Kriittiset arvioinnit vaihtelivat vastaajaryhmittäin ja osoittivat toiveiden ristikkäisyyttä, koska vastaajilla oli erilaisia odotuksia mieltymystensä ja fyysisen tilan välisestä yhteensopivuudesta.

Vapaita kommentteja esitti naisista 42 %, miehistä 30 % tasaisesti eri ikäryhmistä 18-vuotiaasta yli 50-vuotiaisiin. Naiset olivat kommentissaan myönteisempiä kuin miehet. Aktiivisimpia kommenttien esittäjiä olivat henkilöt, joille rakentaminen oli ajankohtaista ja joilla ei ollut lapsia. Heidän kommenttinsa olivat kriittisempiä kuin muiden. Rakentamisen ajankohtaisuus motivoi kiinnittämään huomiota asumisen ratkaisuihin, mutta koska näillä henkilöillä ei ollut lapsia, heidän esittämänsä näkökohdat eivät välttämättä kuvasta lapsiperheiden tarpeita.

Kaikkiaan arviointien jakautumat ja messuvieraiden vapaamuotoiset kommentit osoittivat, että AIKA 188 –talon sisältyneet suunnitteluratkaisut otettiin myönteisesti vastaan: ”*Thania ratkaisuja lapsiperheille. Toivottavasti yleistyvät rakentamisessa.*” Myönteinen suhtautuminen Kastellin AIKA 188 –talon tilaratkaisuihin sopi yhteen Vaasan asuntomessujen teettämän kävijätutkimuksen (Asuntomessut Vaasassa, 2008; erillinen tiedote 29.9.2008) tulosten kanssa. Siihen osallistui 6 771 kävijäperhettä. Paras talo –äänestyksessä, jossa Kastellin AIKA 188 –talo tuli neljänneksi, se sai tilaratkaisujen osalta suurimman äänimäärän eli 32 % äänistä kolmen ensimmäisen saadessa 18 - 21 %. AIKA-talo hävisi kahdelle ensimmäiseksi tulleille erityisesti ulkonäössä ja kolmanneksi tulleelle terasseissa.

Varttuneet naiset mukaan perheasuntojen suunnitteluun

Naisten arvioinnit olivat kaikkien kohteiden osalta myönteisempiä kuin miesten. Naisten arvioinnit olivat myös suhteellisesti pysyvämpiä kuin miesten, kun asuntomessutaltoa arvioitiin kolmen kuukauden kuluttua uudelleen pohjakuvien perusteella. Tämä tarkoittaa sitä, että ne, jotka arvioivat taloa asuntomessujen aikana myönteisemmin, antoivat myönteisempiä arviointeja myös uusintakyselyssä. Miesten arvioinneissa esiintyi siis enemmän epäjohdonmukaisuutta. Naiset ehkä kiinnittävät asunnon toiminnallisiin yksityiskohtiin enemmän huomiota ja muistavat niitä. Tämä näkyi muun muassa siinä, että uusintakyselyssä naisten tekemät muistinvaraiset arvioinnit sisustuksesta vastasivat hyvin asuntomessujen aikana tehtyjä arviointeja, mutta miesten arvioinneissa korrelaatiota ei ollut lainkaan.

On merkille pantavaa, että sisustuksesta tehdyt arvioinnit eivät heijastuneet muihin arviointikohteisiin naisilla yhtään vahvemmin kuin miehillä. Sekä naisilla että miehillä oli suunnitteluratkaisujen arviointiin vahvimmin yhteydessä kokonaisarviointi pohjaratkaisusta. Nämä korrelaatiot olivat suurempia kuin talon ulkonäön ja sisutuksen arvioinnin yhteys suunnitteluratkaisuihin; jälkimmäisten osalta korrelaatiot olivat samantasoisia. Kaikki korrelaatiot olivat kuitenkin tilastollisesti merkitseviä, mikä osoitti arviointien kokonaisvaltaista kytkentää toisiinsa.

Sukupuoli oli merkitsevempi arviointeihin vaikuttava tekijä kuin vastaajan ikä, lasten olemassaolo ja rakentamisen ajankohtaisuus. Iän ja samalla asumiskokemusten lisääntyessä niin

naiset kuin miehet ilmaisivat vahvempaa suunnittelukohteiden hyväksyntää. Myös se, että itsellä oli lapsia, lisäsi arviointien myönteisyyttä. Sitä vastoin rakentamisen ajankohtaisuus omassa elämässä lisäsi vastausten kriittisyyttä.

Kriittisyys – myönteisyys – ulottuvuuden kriittisin ääripää muodostui 18 – 34-vuotiaista lapsettomista miehistä, joille rakentaminen oli ajankohtaista, ja myönteisin ääripää yli 50-vuotiaista naisista riipumatta rakentamisen ajankohtaisuudesta ja siitä, oliko heillä lapsia kotona vai ei. Jälkimmäinen ryhmä osallistuu epätodennäköisimmin lapsiperheiden talojen suunnitteluun. Se ehkä heijastuu siihen, että lapsen kehitykseen ja perheen vuorovaikutukseen, talon muunneltavuuteen perheen tarpeiden muuttuessa ja käytännöllisyyteen lapsiperheen elämän kannalta ei ole kiinnitetty riittävästi huomiota. Varttuneiden naisten ja isoäitien elämäkokemus asumisesta olisi tarpeen ottaa käyttöön perheasuntojen suunnittelussa.

Tämän hankkeen tulokset voisivat merkitä sitä, että esimerkiksi asunomessujen talojen arviointeja ei koottaisi vain nuorilta miesopiskelijoilta, vaan myös varttuneilta naisilta. Tällä voisi olla merkitystä arviointikehysten valinnassa ja positiivisten ja negatiivisten yksityiskohtien painotuksissa.

Lasten tarpeiden huomioonotto sai kiitosta

Työteho-seura tutki hyviä asumisen ratkaisuja Vaasan asunomessuilla urheilevan lapsiperheen kannalta. Erityisen kiinnostuksen kohteena olivat eteinen, kuraeteinen, säilytystilat, vaatehuoltotilat ja keittiö. Tarkoituksena oli suunnata messuvieraiden huomio käytännön asumismukavuuteen (<http://www.tts.fi>). Pohjapiirustusten perusteella tehdyn esivalinnan perusteella valitut talot arvioitiin paikan päällä.

Erityiset kiitokset Kastellin Aika 188 –talo sai reilusta sivueteisestä säilytystiloineen varsinaisen eteisen tuntumassa, narukuivausmahdollisuudesta vaatehuoltohuoneessa, lasten leikkihuoneesta keittiön läheisyydessä ja tietokonepisteestä oleskelutilojen yhteydessä, tilavasta kylpyhuoneesta yläkerrassa, vauvalle sisustetusta ja muuhunkin muuntuvasta huoneesta vanhempien makuuhuoneen yhteydessä, isosta vaatehuoneesta yläkerrassa ja siitä, että jätevaunussa oli huomioitu kaikki jätelajeet. Kymmenestä suunnittelukohteesta jäivät erityiskiitosta vaille ainoastaan lastenhuoneiden ja yläkerran aulatilan muunneltavuus sekä erilliset pukuhuone ja WC saunatiloissa.

Lapsen kehityksen ja perheen vuorovaikutuksen tukemista varten Aika 188 –talossa oli lasten leikkihuone oleskelutilan yhteydessä. Leikki on tärkeä osa lapsen päivittäistä toimintaa, koska leikki motivoi lasta toimintaan, auttaa käsittelemään tunteita ja avaa mahdollisuuksia mielikuvituksen, oppimisen ja vuorovaikutuksen kehittämiseksi. Leikkihuone tarjoaa lapselle vanhempien läheisyydessä tilaisuuden pitkäjänteiseen leikkiin esimerkiksi rakentelussa ja koulutehtävien tekemiseen. Leikkivaiheen mentyä ohi, tilan voi ottaa muuhun käyttöön, kuten kirjasto-, työ-, vieras- tai makuuhuoneeksi. Tutkimuksessamme lasten leikkutilan kokonaisarviointi oli erittäin myönteinen naisten vastauksissa (3,40; miehet 3,17), ja sen arvo säilyi uusintamittauksessa. ”Leikkihuoneelle extra +++.” Parannuksena ratkaisuun toivottiin leikkutilaan näköyhteyttä keittiöstä.

Vauvan nukkumista varten oli makuuhuoneen yhteyteen sijoitettu liukuovella eristettävä tila, joka voidaan vauvavaiheen jälkeen ottaa vanhempien käyttöön työ-, harrastus- tai pukeutumistilaksi. Tämä ratkaisu oli otettu vastaan vielä myönteisemmin kuin leikkutila (naiset 3,51, miehet 3,29). ”Mainio keksintö vauvan huone aivan vanhempien läheisyydessä! Parasta

tässä talossa!” Parannuksena ratkaisuun toivottiin omaa ovea vauvanhuoneeseen niin, että tila voisi toimia lapsen huoneena vauvavaiheen jälkeen.

Vanhempien makuuhuoneen arviointia pyydettiin samassa yhteydessä. Se oli myönteinen niin naisten (3,45) kuin miesten (3,28) vastauksissa, joskin huolia esitettiin äänieristyksestä, yksityisyydestä ja kalustettavuudesta esimerkiksi yöpöytien osalta.

Tietokoneen sijoituksesta yhteisiin tiloihin eivät pitäneet lapsettomat miehet

Kodin tietokoneen sijoittaminen yhteisiin tiloihin lasten ja aikuisten käyttötarpeisiin tähtäsi lasten kehityksen ja kasvatuksen tukemiseen sekä perheenjäsenten vuorovaikutuksen lisäämiseen. Vanhemmilla on tietokoneella toimivaan lapseen keskusteluyhteys ja vanhemman on helpompi tietää, mitä lapsi puuhaa tietokoneen kanssa ja kuinka kauan, jos tietokone on yhteisissä tiloissa. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta suositti vuonna 2003, että medialaitteet sijoitettaisiin perheen yhteisiin oleskelutiloihin, joissa sosiaalinen vuorovaikutus on luontaista – ei lastenhuoneisiin (ks. liite 1).

Yhteisissä tiloissa oleva tietokone on toki myös vanhempien käytettävissä aikataulujen, ruokaohjeiden ym. saamiseksi. Tämä suunnitteluratkaisu jakoi eniten vastaajien mielipiteitä, vaikka kokonaiskeskiarvo oli hyvä (naiset 3,13, miehet 2,93). Ratkaisuun suhtautuivat kriittisimmin lapsettomat miehet; heistä yli kolmasosa (36,1 %) piti ratkaisua huonona tai erittäin huonona. Myönteisimmin siihen suhtautuivat äidit, joista 79 % piti ratkaisua joko hyvänä (34 %) tai erittäin hyvänä (45 %). Isienkin arvioinnit erosivat lapsettomien miesten arvioinneista merkittävästi myönteisempään suuntaan. ”*ATK-piste, mahtava keksintö!*” Kriittisissä kommentteissa tietokonepistettä arvioitiin työhuoneen näkökulmasta, rauhaton, liian pieni jne.

Tilojen muunneltavuutta arvostettiin

Tilojen muunneltavuus tuotiin esille leikkutilan ja vauvan huoneen yhteydessä. Lisäksi muunneltavuus mainittiin yläkerran lastenhuoneen yhdistämismahdollisuudessa ja aulatilaa muunneltavuudessa työ- tai makuuhuoneeksi. Nämäkin saivat arvioinneissa hyvät kokonaiskeskiarvot (lastenhuoneet 3,36 ja aulatilat 3,27). Kriittisiä kommentteja tuli vähän, mutta joku epäröi yläkerran käytävämäisyyttä, jos aulatilasta tehdään huone. Muunneltavuudesta yhteensä tuli useita myönteisiä kommentteja. ”*Muunneltava talo, paljon mahdollisuuksia.*”

Tilava vaatehuone ja sivueteinen arvioitiin myönteisimmin

Käytännöllisyyttä lapsiperheen elämässä pyrittiin lisäämään sivueteisellä, johon voi tuoda vaunut, rattaat ja urheilukassit, jossa voi säilyttää kengät ja kuivattaa ulkoiluvaatteet kuivauskaapissa ja jossa voi huuhtoa kurvaatteet ja koirantassut. Tämä suunnitteluratkaisu sai sekä naisilta (3,57) että miehiltä (3,32) toiseksi myönteisimmän arvioinnin. Tässä hankkeessa käytettiin tarkoituksellisesti käsitettä sivueteinen eikä kuraeteinen korostamaan sivueteisen moninaista käyttöä ja arvoa pääeteisen rinnalla. Myönteisten arviointien ohella parannusehdotuksena toivottiin vesipisteen sijoittamista kauemmaksi eteisestä ja omaa sisäänkäyntiä. Jälkimmäinen ehdotus tekee eron lasten käyttämän kotioven ja ”paraatirapun” välillä. Voidaan kysyä, onko sellainen erottelu tarpeen lapsilähtöisessä kodissa.

Toinen käytännöllisyyden lisäämiseen tähtäävä suunnitteluratkaisu oli kodinhoituhuone, jossa on varattu nurkkaus pyykin kuivattamiselle (ekologisesti) sen sijaan, että se tapahtuisi eri puolille kotia asennetuissa pyykinkuivatustelineissä. Kaikille vaatteille ei sovi koneellinen kuivaus ja lisäksi se kuluttaa energiaa. Tämäkin ratkaisu sai hyvän vastaanoton (naiset 3,34, miehet 3,13). ”Parasta oli, että talossa oli erikseen kunnan tila, missä voi talvella kuivattaa pyykin – jopa pitkiä lakanoita.” Pyykinkuivaustilaa jotkut tosin epäilivät liian pieneksi. Mielipiteet jakautuivat siinä, pitäisikö kodinhoituhuoneesta olla käynti ulos ja tulisiko se nivoa yhteen sivueteisen toimintojen kanssa vai pitäisikö se rauhoittaa kodinhoitoa varten. Arvostelua esitettiin myös siitä, että kodinhoituhuonetta ei ollut kytketty pesutiloihin. Pyykkikuilu yläkerrasta kodinhoituhuoneeseen esitettiin uutena ehdotuksena.

Kaikkein myönteisimmän vastaanoton sekä naisten (3,64) että miesten (3,43) keskuudessa sai tilava vaatehuone eli varasto vaatteille ja lisäpatjoille. Kodeissa on nykyisin vaatteita ja henkilökohtaisia tavaroita enemmän kuin koskaan ennen, mutta säilytystiloina ei ole enää omakotitaloissakaan, kun ullakot ja kellarit ovat kadonneet. Se että tilavaa vaatehuonetta, jossa mahtuu säilyttämään myös lisä vuodevaatteita, pidettiin 96-prosenttisesti hyvänä, osoittaa säilytystilojen tarvetta.

Kylpyhuoneratkaisuja oli arvioitavana kaksi. Toinen koski erillistä pukeutumistilaa ja WC:tä saunaosastossa ja toinen kylpyammetta yläkerran tilavassa kylpyhuoneessa. Saunaosaston järjestelyt saivat myönteiset arvioinnit (naiset 3,42, miehet 3,31), joskin joku arvosteli pientä kokoa ja sijoitusta olohuoneen läheisyydessä, mutta kylpyammetta kohtaan oltiin kriittisempiä (naiset 3,08, miehet 2,87). Äideistä 80 % piti kylpyammetta hyvänä (46 %) tai erittäin hyvänä (34 %) ehkä tietäen sen, miten lapset illalla nauttivat kylpyammeessa leikkimisestä ja rauhoittuvat siinä hyvin nukkumaan. Kriittisimmin tähän ratkaisuun suhtautuivat lapsettomat miehet.

Keittiö tilavammaksi

Keittiö ja ruokailutila sai yhden heikoimmista arvioinneista, mutta silti keskimäärin hyvän. Naisten ja miesten käsitykset olivat samankaltaisemmat kuin muiden kohteiden arvioinnissa (naiset 3,01, miehet 2,97). Tämä oli ainoa kohde, jossa lapsettomien naisten ja miesten käsitykset olivat myönteisempiä kuin äitien ja isien. Lapsiperheiden kommentteissa toivottiin keittiöön enemmän tilaa ja ruokapöytä. ”Lapsiperheen keittiön soisi olevan tilavampi ja siellä saisi mielestäni olla lisää työtasotilaa. Se helpottaisi koko perheen kokkaushetkiä.” Tämä hanke paljasti kokeilevan rakentamisen ja tutkimuksen jatkotarvetta erityisesti keittiö-ruokailutila-olohuone-lasten leikkutila –kokonaisuuden kehittämisessä siten, että se vastaisi nykyistä paremmin lapsiperheiden tarpeita. Se on keskeinen tilakokonaisuus perheyhteisyyden kannalta.

Terveiset asunusuunnittelijoille

Muut kommentit AIKA 188 –talosta olivat kiitosta talon sopivuudesta lapsiperheelle (”Lapsiperheen unelmatalo.” ”Jos uuden talon tekisin, olisi se tämä.” ”Terveiset ja kiitos hyvästä työstä! Hienoa, että näitä asioita vihdoin pohditaan vähän syvällisemmin lasten ja perheiden kannalta asunusuunnittelussa!”). Myös viihtyisyyttä ja käytännöllisyyttä painotettiin. Kriittiset kommentit koskivat olohuoneen pienuutta, käytäviä ja sokkelomaisuutta sekä

energianäkökohtia. Joku arvosteli suuren parvekkeen sijoitusta vanhempien makuuhuoneen yhteyteen.

Osa kommenteista koski sisustusta, joka sai hyvän kokonaisarvioinnin messuvieraiden kiinnittäessä huomiota kaikenlaisiin yksityiskohtiin (*”Saunan pefletit ihanat.”*). Sisustuksen ja materiaalivalintojen yksityiskohdat eivät kuitenkaan kuuluneet tämän tutkimuksen piiriin. Talon ulkonäköön ja sisätilojen valoisuuteen liittyen kommentoitiin sekä myönteisesti että kielteisesti ruokailutilan kaksikerroksisuutta eli sitä, että ruokailutilan kohdalla oli kahden kerroksen korkuinen ikkuna. Tila oli toisessa kerroksessa erotettu muusta tilasta lasiseinillä, jotka oli päällystetty puusäleiköillä. Joku toivoi kadullepäin enemmän ikkunoita, toinen havaitsi sivueteisen ikkunan puutteen ja kolmas arvosteli sitä, että vaatehuone oli sijoitettu parhaalle näköalapaikalle.

Asuntomessujen tonteista on kova kilpailu ja monien muiden rakentajien tavoin Kastelli Oy:n toiveissa oli tontti meren rannasta (kuva 1). Suunnittelutyö oli tehty sitä ajatellen. Sen jälkeen kun tontin paikaksi vahvistui ulkokaari, oli talo soviteltava saadulle tontille. Tarkkaa tietoa ei ollut edelleenkään siitä, mitä kadun vastakkaiselle puolelle rakennetaan. Oman talon suunnittelussa ilmansuunnat ja näköalat voi tietenkin ottaa toisella tavalla huomioon.

Psykologinen viitekehys lapsiperheen talon arvioimiseksi

Lapsiperheen talon arviointiperusteeksi ehdotetaan hankkeen tuloksena ruudukkoa, jonka määrittelevät toisaalta (1) lapsen kehityksen tukeminen, (2) käytännöllisyys ja (3) asunnon muunneltavuus, ja toisaalta (1) yhteisöllisyys, (2) toiminnallisuus ja (3) elvyttävyys/yksityisyys. Raportin loppuluvussa osoitetaan, miten arvioinnin kohteena olleet suunnitteluratkaisut sijoittuvat ruudukkoon ja miten sijoittelut ovat perusteltavissa.

Kuva 1. Omakotitaloja Vaasan Suvilahdessa vuoden 2008 asuntomessualueella. Kastellin Aika 188 –talo on ulkokaaren puolivälissä vaalea talo lipputangon vasemmalla puolella. Sisäänkäynti on lipputangon vierestä. Autotalli ja varastotiloja on matalammassa rakennuksessa. Parveke vanhempien makuuhuonesta on talon toisessa päädyssä ja sieltä on näköala merelle. Sisäpihalla on terassi ulkogrilleineen.

2 Kirjallisuuskatsaus asuntopuunnittelusta lapsiperheille

2.1 Pohdiskeluja puolen vuosisadan takaa

2.1.1 Elämäntapojen muutoksen heijastuminen kotielämään

Asuntopuunnittelun ongelmat sosiaalitieteellisestä näkökulmasta nousivat yli puoli vuosisataa sitten esille Yhdysvalloissa kahden tutkijan konferenssiselitelmissä, joista toisen piti Riemer vuonna 1946 ja toisen Dean vuonna 1951. Niiden pohjalta laaditut artikkelit (Riemer, 1947; Dean, 1953) ovat edelleenkin mielenkiintoisia analyyssejä, jollaisia ei uudemmassa kirjallisuudesta tahdo löytyä.

Riemer (1947) totesi, että nykyaikaisen kodin suunnittelussa arkkitehti kohtaa ristikkäisiä odotuksia. Toisaalta hänen pitäisi luoda yksityisyyttä. Käytettävissä oleva tila pitäisi jakaa suurimpaan mahdolliseen määrään yksiköitä täyttämään lisääntyviä tarpeita työhuoneesta, kirjastosta, vierashuoneesta, makuuhuoneista. Toisaalta odotetaan, että kodissa pitäisi olla suuria olohuoneita, sujuvan kommunikoinnin salliva keittiön ja ruokailutilan yhteys ja oviaukkojen kaaria ovien asemesta. Nämä yli puoli vuosisataa sitten kuvatut huolenaiheet heijastavat todennäköisesti sekä kodin tilojen lisääntymistä keskiluokkaisissa perheissä että palveluskunnan vähenemistä, jolloin esimerkiksi keittiöstä tuli äidin toimintaympäristö.

Elämäntapojen eriytyminen ja vapaa-ajan lisääntyminen muuttivat myös kotielämää. Riemer (1947) totesi, että yksilöllistymisen myötä kasvoi yksityisyyden tarve, joka mukautettiin seuraaviin muotoihin: 1) kodin sisällä mahdollisuus yksityisyyteen ja erillisiin toimintoihin sekä 2) toimintojen siirtäminen kodin ulkopuolelle yhteiskunnan tarjoamiksi palveluiksi. Yhteiskunnallinen asema vaikutti siihen, millä tavoin yksityisyyden tarvetta toteutettiin. Yläluokan tilavat asunnot mahdollistivat yksityisyyden, sillä oleskelutilat oli jaettu erikseen nuorten ja vanhempien sukupolville. Samoin eri asuinkerrokset tarjosivat tilat erillisille toiminnoille, kuten opiskelulle ja lasten leikkihuoneille. Keski- ja alaluokan pieniin koteihin ei mainittuja erillisiä tiloja mahtunut, joten nämä perheet olivat riippuvaisia yhteiskunnan tarjoamista palveluista, kuten kirjasto- ja urheilutiloista, leikkipuistoista ym.

Perheenjäsenten toisistaan eriytyneet toiminnot eivät kuitenkaan Riemerin (1947) mielestä poistaneet perheenjäsenten tarvetta olla yhdessä. Kodin ulkopuolella hoidossa olevat lapset olivat iltaisin jatkuvassa yhteydessä äitiinsä, koululaiset eivät halunneet mennä tekemään läksyjään huoneisiinsa, vaan jäivät yhteisiin tiloihin niitä tekemään. Sosiologeilla olikin hänen mukaansa tärkeä tehtävä varmistaa sellaiset asumisolosuhteet, jossa perheenjäsenten välinen yhdessäolon tarve otetaan huomioon. Hän oli huolissaan siitä, että hyvin harvat sosiologit olivat olleet kiinnostuneita asutosuunnittelusta perheille. Saman huolen voi esittää edelleenkin ja se voidaan ulottaa koskemaan myös psykologeja. Syitä tutkimuksen vähäisyyteen on monia. Yksi ongelma kytkeytyy suunnitteluprosessiin, joka on ammatillisesti eriytynyt. Yhteiskuntatieteilijöiden mahdollisuudet rajoittuvat Deanin (1953) mukaan yleensä vain jälkikäteiseen arviointiin, vaiheeseen, jolloin asukas jo asuu asunnossa. Arkkitehdin työ on tässä vaiheessa tehty. Tietenkin saatuja kokemuksia voisi siirtää seuraaviin talosuunnitelmiin, jos tietoa olisi olemassa ja jos tietoa arvostettaisiin.

2.1.2 Mieltymysten kartoitus

Asumista koskeva tieto on Deanin (1953) mukaan toisaalta toiveita ja preferenssejä ennen asunnossa asumista. Ne syntyvät erilaisten mielikuvien kautta ja niitä voidaan käyttää hyväksi asunnon markkinoinnissa. Toisaalta asukkailla on kokemuksia asumisesta; jälkimmäiset ovat yleensä luonteeltaan negatiivisia ja kuvastavat asunnon toiminnallisia epäkohtia. Kumpikaan ei riitä edistyksellisen arkkitehdin työn lähtökohdaksi. Hän muistuttaa, että arkkitehdin kohdatessa asiakkaan, on neuvotteluissa tasapainotettava eri näkökohtia, otettava huomioon se, että asiakkailla on kapea kokemustausta suunnitteluun, ja suostuteltava ratkaisuihin.

Asukkaiden tarpeiden ja mieltymysten kartoittamisessa on Deanin (1953) mukaan kaksi sudenkuoppaa. Toinen on se, että kysyttäessä asukkaiden tarpeita ja mieltymyksiä, he usein vastaavat sen mukaan, mikä asia sattuu olemaan päällimmäisenä mielessä. Toinen on se, että asukkailla on taipumus painottaa sellaisia asunnon piirteitä, jotka parhaiten soveltuvat sosiaalisen statuksen vertailun välineiksi esimerkiksi naapureihin verrattuna. Hän muistuttaa myös siitä ongelmasta, että ihminen on taidokas sopeuttamaan käyttäytymistään vallitsevien olosuhteiden mukaan, ilman että edes huomaa fyysisen ympäristönsä puutteita ja epäkohtia. Tämän vuoksi eläminen sujuu hyvinkin puutteellisissa ja huonosti suunnitelluissa asunnoissa. Myös Riemer (1947) oli sitä mieltä, että asutosuunnittelun ei pidä kokonaan pohjautua asukkaiden mieltymyksiin, koska ne eivät kerro paljoa tulevaisuuden tarpeista asumiseen liittyen; niitä asukkaat eivät aina osaa ennakoita. Perhe-elämässä tapahtuu muutoksia esimerkiksi toimintojen erikoistumisen suuntaan erityisesti vapaa-ajan osalta, joka voi lisätä yksityisyyden tarvetta. Toisaalta on tarvetta yhteisiin tiloihin ja muun muassa lapset voivat olla haluttomia vetäytymään perheen yhteisistä tiloista leikkimään tai tekemään tehtäviään omissa makuuhuoneissaan. Asuntoja arvioidessaan perhetutkijoiden pitäisi olla hyvin tietoisia tilan vaikutuksista perhe-elämän yhtenäisyyteen.

Asutosuunnittelussa on pohjimmiltaan kyse erilaisten arvojen painottamisesta ja valitsemisesta. Perhe-elämä voi toteutua monella tavalla eikä kaikkia toteutumismalleja voida Deanin (1953) mielestä sisällyttää yhteen asuntoon. Asuntoratkaisuissa voidaan painottaa eri tavoin vanhempien yksityisyyttä, lasten opiskelutilaa, lastenhoitoa ja tilojen turvallisuutta.

Perheen sisälläkin toiveet ja tarpeet ovat niin erilaisia, että useimmiten joudutaan tyytymään kompromissiratkaisuihin. Asuntosuunnittelun haasteena onkin Deanin (1953) mukaan juuri tämä kompromissien tekeminen: saada rajalliseen fyysiseen tilaan mahdutetuksi mitä erilaisimmat toiveet.

2.1.3 Perhe-elämä ja arvot

Perhe-elämä on sidoksissa vallitseviin arvoihin ja yhteiskunnalliseen kehitykseen. Palkkatyön siirryttyä kodin ulkopuolelle kodin asema työllistäjänä väheni ja suurelta osin katosikin ja samalla kotielämä yksityistyi. Lisääntynyt muuttoliike työn takia ja kaupungistuminen korostivat ydinperheen asemaa, ja naisten siirtyminen työhön kodin ulkopuolelle korosti kotityön tehostamisen ja koneellistamisen tarvetta. Avioerot, itsenäinen yksin eläminen ja vanhusväestön kasvu ovat lisänneet pienten asuntoyksikköjen tarvetta ja monipuolistaneet niihin kohdistuvia odotuksia. Toisaalta uusperheiden yleistymisen on nostanut esille tilan tarpeen.

Ihmisten mieltymykset tiettyihin asumisratkaisuihin selittyvät pikemminkin arvostusten eroista kuin asunnon konkreettisista piirteistä, kuten keittiön varustelusta, arvelee Dean (1953). Hän teki seuraavan luokittelun 1950-luvun perheistä:

- 1) **Familisti** painottaa perheenjäsenten vahvaa yhteenkuuluvuutta ja perinteiden merkitystä. Perheet ovat suuria, ydinperheen rajan ylittäviä ja keskinäinen kanssakäyminen on vilkasta. Taloustyöt suoritetaan kodin piirissä eikä töitä ulkoisteta perheen ulkopuolelle.
- 2) **Integroitunut individualisti**: perheenjäsenillä on perheeseen liittyvien velvollisuuksien lisäksi henkilökohtaisia oikeuksia. Vapaa-ajan toiminnot ovat perheenjäsenillä eriytyneet, lisäksi yksityisyyden ja oman tilan vaatimus on suuri.
- 3) **Emansipoitunut** tavoittelee henkilökohtaisia päämääriään, jotka eivät sisällä muiden perheenjäsenien päämääriä; ne saattavat olla jopa ristiriidassa keskenään. Perheenjäsenten välistä yhteistyötä tapahtuu vain oman hyödyn saavuttamiseksi. Perheenjäsenillä on suuri yksityisyys eikä heillä ole yhteistä toimintaa: erilliset ruoka-ajat jne.
- 4) **Statushakuinen** etsii perheestä turvallista sosiaalista asemaa ja aseman tuomaa arvovaltaa. Perhe ja koti merkitsevät sosiaalisen aseman ilmentymistä. Tavoitteena on edustuskodin luominen.

Tilankäyttö aiheuttaa perheissä konflikteja, joiden määrän Dean (1953) otaksui riippuvan enemmän ihmisten luonteesta ja roolikäyttäytymisestä kuin fyysisestä tilasta. Perheenjäsenet haluavat tyydyttää kotona moninaisia tarpeita. Ne voivat koskea 1) toiminnan tehokkuutta, 2) asunnon siisteyttä ja ulkonäköä vierailijoiden silmissä, 3) moraalisia seikkoja, kuten pukeutumiseen liittyvää alastomuutta ja yksityistä omaisuutta ja 4) toiminnan spontaaniutta. Dean arvioi, että varsinkin siisteys ja toiminnan spontaanius voivat joutua ristiriitaan, minkä vuoksi vain vieraille varatut salit on erotettu yksityiskäyttöön tarkoitetuista tiloista. Pienemmissä asunnoissa olohuone pyritään pitämään järjestyksessä ja lapset pidetään sieltä poissa, tai heidän olemistaan kontrolloidaan ja rajoitetaan. Tämän seurauksena keittiöstä ja makuuhuoneista tulee rennon oleskelun paikkoja. Ehkä tästä syystä asukkaille on syntynyt vaatimuksia ”meteli” (rumpus)-, askartelu- tai leikkihuoneesta, jossa perheenjäsenet voivat toteuttaa spontaanisuuttaan. Perheenjäsenet myös arvioivat asuntoa eri tavalla, eri lähtökohdista käsin. Toiselle koti voi ilmentää sosiaalista statusta, toiselle taas rentoutumispaikkaa.

Dean (1953) toivoi, että esitetyn kaltaiset spekulatiot johtaisivat kokeelliseen rakentamiseen. Hän pohti, miksi arkkitehdit ja asunosuunnittelijat olivat haluttomia etenemään kokeellista tietä.

2.2 Asumista koskevia tutkimuksia

2.2.1 Julkisista tiloista koteihin

Kirjallisuushaku asumista koskevista tutkimuksista paljasti, että vanhusten asumista koskevaa kirjallisuutta löytyi runsaasti, mutta lapsiperheiden asumista käsiteltiin harvoin ja silloinkin usein taloudellisista näkökulmista. Kuitenkin asuntoon kohdistuvat odotukset monipuolistuvat ja ajankohtaistuvat usein juuri silloin, kun perheeseen tulee lapsi tai lapsia. Millerin ja Maxwellin (2003) mukaan tilojen suunnitteluratkaisujen yhteyttä vuorovaikutukseen on tutkittu enemmän työpaikkojen, koulujen, päiväkotien ja muiden julkisten tilojen kuin kodin näkökulmasta. Suunnitteluratkaisujen on otaksuttu olevan yleistettävissä erilaisiin tiloihin. Esimerkinä vuorovaikutusta tukevista suunnitteluratkaisuista Miller ja Maxwell (2003) mainitsevat seuraavat: läpinäkyvät tilanjakajat (permeability of boundaries) (Kuper 1976), tilojen määrittely (spatial definition) (Moore 1986), mahdollisuus passiiviseen vuorovaikutukseen (opportunity for passive social interaction) (Fleming, Baum & Singer 1985), näköyhteys eri tiloihin (visual access) (Rule, Milke & Dobbs 1992) sekä ympyränmuotoinen istuinjärjestys (sociopetal seating arrangements) (Altman 1975; Evans 1995).

Perheen vuorovaikutusta kodissa on usein tutkittu tilanahtauden näkökulmasta. Asuntojen tilanahtaudella on todettu olevan negatiivinen yhteys vanhemman ja lapsen väliseen kommunikointiin (Evans, Maxwell & Hart 1999) sekä vanhemman ja lapsen yhteiseen toimintaan (Saegert 1982). Myös vanhempien ja lasten väliset konfliktitilanteet ovat yleisempiä ahtaissa asunnoissa (Booth & Edwards 1976; Evans, Lepore, Shejwal & Palsane 1998).

Asuntojen suunnitteluratkaisujen moninaisuus ja tutkijan vaikeus hallita niitä sekä hankaluus löytää sopivia vertailuryhmiä tekevät suunnitteluratkaisujen ja vuorovaikutuksen välisen yhteyden tutkimisesta hankalaa, toteavat Miller ja Maxwell (2003). Myös vaikeus eliminoida sosioekonomisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta hankaloittaa yhteyden tutkimista, muistuttavat Zigler ja Finn-Stevenson (1993). Suosittuja tutkimustapoja ovat olleet talonrakentajien suorittamat markkinointikyselyt. Kyselyt on tällöin usein suunnattu talonostajille eikä niitä voida yleistää koskemaan koko populaatiota, kuten Miller ja Maxwell (2003) huomauttavat. Kyselyiden motiivina on lisätä myyntiä selvittämällä asiakkaiden ostomieltymykset, joihin vaikuttavat usein sen hetken muoti-ilmiöt. Tällöin tulosten relevanttius pitkällä aikavälillä jää pieneksi. Millerin ja Maxwellin (2003) mukaan myös vuorovaikutusteema jää näissä kyselyissä vähäiseksi.

Kokemuksellista tietoa asumisesta on saatu eri perheenjäsenten elämäkerrallisista muistoista ja tämänhetkisistä kokemuksista etsittäessä asumiseen liittyviä hyviä ja huonoja puolia sekä ideaaleja (Tognoli & Horwitz, 1982). Näiden pohjalta on laadittu luettelo psyykkisistä tarpeista, joita asuminen yleensä tyydyttää. Tätä luetteloa voidaan käyttää arvioitaessa, miten hyvin jokin tietty asunto tyydyttää tarpeita, ja sen identifioinnissa, missä asunnon puutteet ovat. Ihannetapauksessa eri perheenjäsenten, myös lasten, pitäisi voida

osallistua suunnitteluun. On kuitenkin harvinaista, että lasten mielipiteitä kodistaan kysyttäisiin, kuten van Vliet (1983) on todennut kuvatessaan kerrostaloissa asuvien lasten surullisia kertomuksia. Miller (1986) pyrki täyttämään lasten syrjäyttämisen aukkoa pyytämällä yliopiston opiskelijoita (70) muistelemaan lapsuutensa kotia. Niistä nousi toistuvasti esiin seuraavat teemat: oma alue (territoriality), ympäristön käsittely (ks. myös White 1959), yksityisyys (ks. myös Altman 1975), hoiva, identiteetti, virikkeet ja sosiaalisuus.

Tutkittavat kuvasivat muistojaan omasta alueesta kolmella tavalla: oma huone, tila johon vanhempien valvonta ei ulotu, ja rajatun tilan rakentaminen. Viimeksi mainittuun liittyvät lasten pyrkimykset rakennella tekstiileillä ja huonekaluilla omia majoja ja sopukoita. Mahdollisuus käsitellä ja muunnella ympäristöä tuottaa lapsille tyydytystä. Vanhempien esteettisen maun mukaan suunnitellut huoneet voivat lasten mielestä olla epätyydyttäviä ja niiden järjestysvaatimukset lasten toimintaa rajoittavia, huomauttaa Miller (1986).

Yksityisyys liittyy mahdollisuuksiin säädellä sosiaalista vuorovaikutusta. Se voi liittyä ajoittaiseen tarpeeseen vetäytyä muista omaan rauhaan ja tilaisuuteen keskittyä häiriötä johonkin asiaan. Tilojen jakaminen tuottaa ongelmia, ellei yksityisyyteen ole mahdollisuuksia.

Koti hoivan lähteenä oli muistoissa vallitseva. Siihen liittyivät atribuutit turvallisuus, suoja, lämpö ja kodikkuus. Turvallisuutta tuottavat hallittavat tilat; laaja, avoin ja määrittelemätön tila synnyttää pelkoa. Lämpö kytkeytyy myös fyysiseen lämpöön, auringonvaloon, lämpimiin lattioihin ja lämmönlähteisiin kotona, samoin kuin kirkkaisiin väreihin ja kodin kauniisiin ja persoonallisiin yksityiskohtiin. Tuttuus ja pysyvyys kytkeytyvät myös muistoihin turvallisesta kodista. Muistojen ydin on usein keittiön ja olohuoneen alue, jossa perheen vuorovaikutus tapahtuu. Vanhempien ja lasten makuuhuoneiden läheisyys jättää myös muistoja turvallisuuden tunteesta.

Koti näyttelee Millerin (1986) mukaan hyvin keskeistä osaa selkeän, pysyvän ja myönteisen minäkäsityksen syntymisessä. Lapsille tuottaa tyydytystä kuvata identiteettiään henkilökohtaisen tilan, kuten kotiin liittyvien muistojen avulla. Heille on tärkeää saada tehdä joitakin valintoja omaa tilaansa, esimerkiksi sen värejä koskien. Kokemukset perheen ja sitä kautta omasta yhteiskunnallisesta asemasta kytkeytyvät myös tilaan. Jos vanhemmat osoittavat lapselle ajoittain paikan omassa tilassaan ja sallivat heidän osallistua toimintaansa esimerkiksi työpajassaan autotallissa, työhuoneessaan tai keittiössä, he voivat merkittävästi suunnata lapsen kehitystä, Miller (1986) toteaa. Hänen tutkimuksensa osoittaa, että ihmisillä on tarve hakea ympäristöstä virikkeitä pitääkseen yllä sopivaa vireystilaa. Jos virikkeitä on liian vähän, se koetaan epätyydyttäväksi. Ikkunasta avautuva näköala on suuresti arvostettu vaihtelun ja monimuotoisuuden lähde. Kirkkaat värit ja auringon valo ovat lämmön lisäksi myös virikkeiden lähde.

Koti on paikka, jossa lapset tyydyttävät sosiaalisia tarpeitaan osallistumalla perheen toimintaan, kutsumalla ystäviään ja jakamalla tilan sisarustensa kanssa. Vuorovaikutusta tapahtuu kodin eri puolilla. Lapset nauttivat perheenjäsenten kanssa olemisesta tehdessään omia asioitaan, kuten koulutehtäviä keittiön ruokapöydän ääressä. Mahdollisuus katsella aikuisten, vanhempiensa tai isovanhempiensa, puuhia tuottaa heille myös tyydytystä ja tarjoaa oppimisen mahdollisuuksia, muistuttaa Miller (1986).

2.2.2 Tutkimuksia perheenjäsenten vuorovaikutuksesta

Millerin ja Maxwellin (2003) tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, kodin suunnitteluratkaisujen ja perheenjäsenten vuorovaikutuksen yhteyttä. Tutkimushypoteesina oli, että perheen yhdessäolon takaamiseksi kodista tulee löytyä seuraavat suunnitteluratkaisut: 1) kodin tulee tarjota asianmukaiset tilat perheen yhteisiä aktiviteetteja varten, 2) kodissa tulee olla tila, jossa perheenjäsenten on mahdollista viettää aikaa erilaisten omien aktiviteettiensa parissa, 3) suunnitteluratkaisujen on oltava sellaisia, että yhdessäolo perheen kanssa on mahdollista myös kotitöiden aikana, 4) kodin suunnitteluratkaisujen tulee olla esteettisesti miellyttäviä ja vuorovaikutukseen ja yhdessäoloon houkuttelevia (Miller & Maxwell, 2003).

Tutkimusaineisto oli koottu Yhdysvaltojen koillisosassa ja se koostui 24:stä pikkukaupungin perheestä, joissa lasten iät vaihtelivat 1,5 - 18-vuotiaisiin. Otoksessa oli mukana sekä yksinhuoltajia että kahden huoltajan talouksia, joista kaikki asuivat omakotitalossa. Tutkimuskohteet vastasivat perhetyypiltään, tuloiltaan ja koulutustasoltaan alueella asuvien perusjoukkoa. Tutkimusaineisto koostui puolistrukturoiduista haastatteluista ja kyselyistä. Kyselyllä selvitettiin kodin paikat, joissa vuorovaikutusta tapahtuu, vuorovaikutuksen ajankohdat, sekä millaisia toimintoja kotona suoritetaan. Haastattelun tarkoitus oli saada tietoa perheen toimintamalleista sekä vanhempien mielipiteistä ideaaliratkaisuista ja kotien nykyisistä suunnitteluratkaisuista.

Toinen tutkimus on tehty Texasissa, jossa Kneupper (2006) tutki 42:ta pikkukaupungin perhettä, jotka asuivat omakotitalossa. Hän oli kiinnostunut kodin suunnitteluratkaisujen ja perheen vuorovaikutuksen välisestä yhteydestä. Aineisto kerättiin vanhemmilta, jotka täyttivät kyselylomakkeen. Aineistossa oli sekä yksinhuoltajia että kahden vanhemman talouksia. Taloudessa asuvien lasten iät vaihtelivat 5–18-vuotiaisiin.

Millerin ja Maxwellin (2003) tutkimuksen mukaan perheiden yhdessä viettämä aika oli vähäistä. Äidit ja lapset tulivat kotiin viiden kuuden maissa iltapäivällä, isät saattoivat olla töissä jopa puoli kahdeksaan asti. Päivällistä syötiin keskimäärin puoli kuuden ja seitsemän välillä. Päivällisen jälkeen yleisimmin luettiin, katsottiin televisiota tai harrastettiin musiikkia. Keskimäärin äidit ja lapset viettivät aikaa yhdessä 3,17 tuntia päivässä, isät ja lapset puolestaan 2,70 tuntia. Monet perheet olivat turhautuneita yhteisen ajan vähyydestä. Silti tämä oli moninkertainen aika verrattuna Suomessa Tilastokeskuksen (Pääkkönen, 2002) raportoimaan tietoon siitä, että yli 10-vuotiaat koululaiset käyttivät koulupäivinä 4 minuuttia ja vapaapäivinä 9 minuuttia vuorokaudessa perheen kanssa seurusteluun (ks. liite 1).

Kodissa tapahtuvat toiminnot olivat Millerin ja Maxwellin (2003) mukaan usein samanaikaisia johtuen ajanpuutteesta ja arkiaskareiden määrästä. He erottivat viisi erilaista rinnakkaistoiminnan muotoa: 1) kaksi tai useampi perheenjäsen on tekemisissä toistensa kanssa samanaikaisesti, kun yksi tai useampi suorittaa jotain muuta toimintoa, 2) samassa tilassa on käynnissä kaksi erillistä vuorovaikutustilannetta, 3) kaksi tai useampi osallistuu vuorovaikutukseen tilassa, jossa kolmas osapuoli suorittaa jotain muuta toimintoa, 4) kaksi tai useampi on samassa tilassa jokaisen tehdessä omia toimintoja, 5) kaksi tai useampi tekee omia toimintoja eri huoneissa. Puhuminen ja siivoaminen oli yleisin rinnakkaistoiminto, jota tapahtui keittiössä ennen ja jälkeen ruokailun. Muita rinnakkaistoimintoja olivat 1) puhuminen-syöminen, 2) puhuminen-ruuanlaitto, 3) läksyjen teko ja ruuanlaitto, 4) television katselu ja syöminen sekä 5) puhuminen ja lukeminen. Suurimmassa osaa tapauksista vanhemmat suorittivat

rinnakkaistoimintoja lasten tehdessä vain yhtä toimintoa kerrallaan. Suomalaisten vanhempien ruokailu harvoin yli 10-vuotiaiden lasten kanssa vähentää ruokailuun liittyvää yhdessäoloa; vähintään viisi kertaa viikossa teini-ikäisten lastensa kanssa ruokailevia vanhempia on Suomessa vähemmän kuin muissa OECD-maissa (Unicef, 2007).

2.2.3 Keittiö keskiössä

Tulokset osoittivat, että vuorovaikutusta vanhemman ja lapsen sekä puolisoitten välillä tapahtui lähinnä keittiössä sekä tilassa, joka oli keittiön, ruokailuhuoneen ja olohuoneen yhdistelmä. Kneupper (2006) totesi, että perheet söivät yleisimmin (51 %) keittiössä, joka oli varustettu keittiönpöydällä. Ruokailutilassa söi 33 % riippumatta siitä, oliko keittiössä ruokapöytä vai ei. Ruokailua keittiössä tai ruokahuoneessa perusteltiin sillä, että se tarjosi perheelle yhteisen hetken ilman televisiota tai tietokonetta. Keittiössä tai ruokahuoneessa ateriointia jotkut perheet pitivät osana perheen perinteitä ja se opetti lapsille pöytätapoja. Silti osa perheistä sanoi mukavuussyistä syövänsä muualla kodissa. Myös Miller ja Maxwell (2003) havaitsivat, että ruokailupaikkana keittiötä, missä oli ruokapöytä, pidettiin parempana vaihtoehtona kuin ruokailuhuonetta. Yleensäkin keittiön pöytä oli tärkeä olla olemassa. Se oli monen kodin keskus, jossa pelattiin, tehtiin kotiläksyjä, maksettiin laskuja, luettiin ja tehtiin työhön liittyviä asioita. Perheenjäsenet kokoontuivat keittiöön tekemään monenlaisia asioita yhdessä ja erikseen.

Isoa keittiötä arvostettiin, varsinkin silloin kun vanhemmat pitivät ruuanlaitosta. Usein perheen yhdessäolo oli sitä, että vanhemmat puuhasivat keittiössä lasten tehdessä läksyjä tai muita toimia vanhempien välittömässä läheisyydessä. Suuri keittiö mahdollisti ruoan laittamisen yhdessä lasten kanssa. Keittiön toimivuutta ja mahdollisuutta vahtia lapsia, samalla kun puuhailee keittiössä, pidettiin tärkeänä. Keittiössä työskenneltäessä oli oleellista, että vanhempi pystyi samalla olemaan yhteydessä muihin perheenjäseniin. Jotkut äidit kuitenkin toivoivat osittaista näköestettä keittiön ja muun tilan välille, jotta keittiön sotkut eivät olisi aina näkyvillä (Miller & Maxwell 2003).

2.2.4 Perhehuone vai olohuone?

Ruokailun lisäksi perheenjäsenten, erityisesti sisarusten välistä vuorovaikutusta tapahtui perhehuoneessa (Miller & Maxwell, 2003), joka oli yleisin television sijoituspaikka ainakin yhdelle perheen televisioista; 36 prosentilla oli kolme televisiota taloudessa (Kneupper, 2006). Amerikkalaiset tekevät eron perhehuoneen (family room), joka jossakin suhteessa vastaa suomalaista tupaa, ja olohuoneen (living room, eurooppalainen salonki, suomalainen sali) välillä, jos mahdollista. Millerin ja Maxwellin (2003) tulosten mukaan ideaali olohuone toimisi virallisena olohuoneena. Sen tulisi olla erillään keittiöstä ja perhehuoneesta eikä tilan tarvitsi olla niin iso kuin perhehuoneen. Useissa kodeissa perhehuone ja olohuone kuitenkin samastuvat, jos tilaa ei ole tarpeeksi molemmille. Television keskeinen sijainti perhe- tai olohuoneessa keittiön vieressä mahdollisti sen, että koko perhe pystyi osallistumaan tv:n katsomiseen. Lasten vahtiminen keittiöstä käsin onnistui myös hyvin lasten katsellessa televisiota. Television keskeinen sijainti aiheutti myös ongelmia: televisiosta lähtevä melu häiritsi muita perheenjäseniä ja toisaalta taas keittiöstä tuleva melu häiritsi televisionkatselijoita.

Yhdessäoloon sopivan perhehuoneen ominaisuuksia oli sen yhteys tai vierekkäisyys keittiön kanssa, kuitenkin niin, ettei siitä ollut suoraa näköyhteyttä ruuanlaittutilaan. Perhehuoneen tai perheen oleskeluhuoneen tuli olla riittävän iso sohville, nojatuoleille ja muille istuimille. Avointa lattiatilaa tuli silti olla. Huoneen muodon ja koon tuli soveltua perheen televisionkatseluun. Siinä tuli olla erilaisia nurkkauksia eri toimintoja varten unohtamatta riittäviä säilytystiloja. Perhehuoneen sijainti keskeisellä paikalla oli tärkeää ja siitä tuli päästä ulos takapihalle tai kuistille (Miller & Maxwell 2003). Yhdessäoloa rajoittaviksi tekijöiksi mainittiin muun muassa pienet huoneet, matalat katot, kuntoiluvälineiden esilläolo sekä pienet ikkunat. Isojen huoneiden ja avoimuuden katsottiin vaikuttavan positiivisesti perheen vuorovaikutuksen määrään. Vastaajista 75 % oli sitä mieltä, että kodin isoin tila, jossa olisi mahdollista tehdä useita toimintoja, oli paras paikka perheen yhdessäoloon.

Perhehuone oli Kneupperin (2006) sekä Millerin & Maxwellin (2003) tutkimusten mukaan perheiden mieluisin paikka yhdessäoloon. Toiseksi ihanteellisimmin paikka yhdessäoloon oli yhdistetty oleskelu-keittiö-ruokailutila. Sen täydentäminen leikkihuoneella miellytti myös texasilaisia perheitä (Kneupper, 2006). Yleensä perheet suosivat tilaa, jossa pystyy tekemään monia asioita mukaan lukien tv:n katselun. Tilan rajaaminen eri toimintojen alueeksi (esimerkiksi olohuoneessa oleva lukunurkkaus) lisää vuorovaikutuksen määrää (Moore, 1986). Yhdelle hengelle tarkoitettua työtilaa ei suosinut kukaan vastaajista kummassakaan tutkimuksessa. Vain 12 prosenttia tutkimukseen osallistuneista texasilaisvanhemmista ilmoitti työskentelevänsä kotona (Kneupper, 2006). Millerin ja Maxwellin tutkimuksessa heidän osuutensa oli tosin suurempi.

Vähintään yhden tietokoneen talouksia oli perheistä 83 prosenttia. Tietokoneen käyttö perheessä oli yleisin toiminto, jota tehtiin yksin. Useimmiten tietokonetta käyttivät vanhemmat työasioiden hoitamiseen sekä yli 12-vuotiaat lapset kotiläksyjen tekemiseen. Tietokoneen yleisin sijoituspaikka oli työhuone. Toiseksi yleisin sijoituspaikka oli sen huoneen viereinen huone, missä perhe tavallisesti vietti aikaa yhdessä (Miller & Maxwell, 2003). Muita tietokoneen sijoituspaikkoja olivat vanhempien makuuhuone, lasten makuuhuone ja joskus myös keittiö. Suomessa samoihin aikoihin tehdyn tutkimuksen mukaan (Suoranta, Lehtimäki & Hakulinen, 2001) pojista liki joka toisella ja tytöistä joka kolmannella oli televisio omassa huoneessa. Tietokone oli joka kolmannen pojan ja joka viidennen tytön omassa huoneessa. Tämä eriyttää perheenjäsenten ajankäytön kotona.

Talon pohjakerrokseen rakennetaan usein vapaa-ajan tiloja, kuten leikkihuoneita, oleskelutiloja, pelihuoneita tai työhuoneita. Miller ja Maxwell (2003) havaitsivat, että näitä tiloja käytettiin vain satunnaisesti yhdessä olemiseen. Tilojen käyttöä rajoitti se, että lasten vahtiminen yläkerrasta käsin koettiin hankalaksi. Teini-ikäiset olivat perheissä ainoita, jotka käyttivät pohjakerroksen tiloja yhdessäoloon kavereiden kanssa.

2.2.5 Tilasuunnittelulla voidaan tukea perheen vuorovaikutusta

Kiireinen elämänrytmi on saanut aikaan sen, että perheenjäsenet viettävät yhä vähemmän aikaa yhdessä. Vanhempien ja lasten välinen vuorovaikutus on vähentynyt. Kuitenkin vuorovaikutuksen merkitys etenkin lapsen kehitykselle on tärkeä, sillä perheessä opitut toimintamallit siirtyvät koskemaan myös muita sosiaalisia ympäristöjä, kuten koulua, kaveripiiriä ja myöhemmin myös työelämää (Bobbitt & Paolucci, 1986). Perheen

vuorovaikutuksessa lapsi oppii tietoja, taitoja ja arvoja, jotka mahdollistavat onnistuneen siirtymisen muihin sosiaalisiin ympäristöihin (Gerard & Buehler, 1999). Perheen vuorovaikutuksen tukeminen on näin ollen tärkeää: kodin tulee olla paikka, joka tarjoaa luontevan ympäristön perheen yhdessäoloon (Kneupper, 2006).

Tarve olla vuorovaikutuksessa toisten kanssa, mahdollisuus kontrolloida vuorovaikutuksen määrää sekä yksityisyyden tarve ovat universaaleja ilmiöitä; ne ovat Pollackin ja Menconin (2005) mukaan löydettävissä kaikista yhteisöistä. Mahdollisuus tarvittaessa vetäytyä yksityisyyteen lisää sosiaalisen vuorovaikutuksen määrää perheessä (Lang 1987). Sen sijaan yksityisyyden ylikorostuminen, vähäinen kommunikaatio ja keskinäisen tuen ja avun puuttuminen johtavat perheen välisten siteiden heikentymiseen (Baumgartner, 1988; Rapoport, 1999). Yksityisyyttä tukevat suunnitteluratkaisut, kuten erilliset makuuhuoneet ja työtilat, ovat johtaneet siihen, että perheenjäsenet elävät lähes erillään toisistaan, toteaa Kneupper (2006). Hän väittää myös, että kodit ovat entistä suurempia ja kalliimpia, mutta niiden suunnittelussa ei ole juurikaan kiinnitetty huomiota perheen vuorovaikutuksen lisäämiseen; sen mahdollisuuksia ei myöskään mietitä asuntoa hankittaessa.

Myös Miller ja Maxwell (2003) painottavat kodin suunnittelua siten, että se tukee perheenjäsenten välistä vuorovaikutusta. Vuorovaikutus voidaan jakaa primaariseen ja sekundaariseen vuorovaikutukseen. Primaarisessa vuorovaikutuksessa huomio on itse vuorovaikutustilanteessa, kuten keskustelussa. Sekundaarista vuorovaikutusta tapahtuu, kun kommunikointia tapahtuu jonkin muun toiminnon, kuten ruokailun, yhteydessä. Primaarista vuorovaikutusta rajoittavat usein vanhempien arjen kiireet, mutta hyvillä suunnitteluratkaisuilla vuorovaikutus onnistuu myös kotiaskareita tehtäessä. Vuorovaikutus on olennaista perheen toimivuuden ja lasten psykologisen kehityksen ja emotionaalisen hyvinvoinnin kannalta (Regnier 1993).

2.3 Suomalainen näkökulma perheen asumiseen

2.3.1 Asuminen kuvastaa ajan henkeä

Aikakauden arvostukset ja perheiden toimintatapojen muutokset näkyvät suomalaisissakin kodeissa. Suomessa oli 1900-luvun alkupuolella porvarisasunnoissa tyypillistä, että tila jakautui eurooppalaisen porvariston tilajärjestelyjen kolmijakoperiaatteen mukaisesti. Tämä tarkoitti tilan jakamista ”palveluskunnan piiriin (keittiöön, tarjoilutilaan ja palvelijän huoneeseen”, julkiseen piiriin (ruokasaliin, salonkiin ja vastaanottohalliin) sekä perheen yksityiseen piiriin (vanhempien ja lasten makuuhuoneisiin sekä perheen olohuoneeseen)” (Horelli-Kukkonen, 1993, s. 20).

Tällöin perheen yksityinen oli luonteeltaan yhteisöllistä eikä lapsilla yleensä ollut omia huoneita suurissakaan asunnoissa. Perheen yksityinen erosi julkisesta, edustuksellisesta tilasta ja palkallisen kotityön tilasta. Miehen yksityinen tila oli kirjasto, naisilla ei ollut yksityistä tilaa.

Vielä 1930-luvullatalojen tyyppipiirustuksissa, jollaista liitteessä 1 on kuvattu, julkiset tilat saattoivat korostua siten, että asunnossa oli sali ja ruokasali sekä isän kammari eli puhelin-, kirjasto- ja työhuone. Muut tilat rajoittuivat (tupa)keittiöön ja vanhempien makuuhuoneeseen. Mitään tilaa ei ollut lapsia varten, jotka saivat nukkua vanhempien makuuhuoneesta poissiirryttyään isän huoneessa ilman yksityisiä säilytys- tai muita tiloja. Apulainen asusti

vinttikammarissa. Suunnittelu muuttui toisen maailmansodan jälkeen funktionalismin levittyä Pohjoismaihin (Horelli-Kukkonen, 1993). Asunnon sisäpuolella oleva julkinen tila pieneni ja perheenjäsenten yksityisyyttä alettiin korostaa. Lapsille tehtiin omia huoneita ja samalla yhteiset tilat supistuivat pienevään keittiöön ja television katselupaikkaan, jota ryhdyttiin nimittämään salin tai tuvan asemesta olohuoneeksi. Tämän kehityksen on moni vanhemman polven suomalainen omakohtaisesti kokenut. Jäänteinä entisestä tilakäsityksestä on se, että keitto usein edelleenkin mielletään apu- tai huoltotilaksi.

Nykyisin suurin osa suomalaisperheistä asuu omakoti- tai rivitalossa (Penttilä, 2005). Elinolotutkimusten mukaan suomalaiset asuvat yhä väljemmin ja paremmin varustelluissa asunnoissa (Tilastokeskus, 1996) ja uusissa asunnoissa asuu enemmän lapsiperheitä kuin vanhoissa asunnoissa (Reijo, 2006). Ahtaimmista asunnoista ja kalliista omistusasumisesta kärsivät kuitenkin erityisesti lapsiperheet (Raijas, 2008). Asumisen muutoksia tutkinut Penttilä (2005) toteaa, että perheet asuvat yleensä ahtaasti kun lapset ovat pieniä, mutta tulojen kasvaessa asunnot suurenevät. Siksi perheet ovat asumiseensa sitä tyytyväisempiä, mitä vanhemmiksi lapset kasvavat. Kahden vanhemman lapsiperheiden on taloudellisesta tilanteesta johtuen helpompi toteuttaa asumistavoitteenaan kuin yksinhuoltajien (Penttilä, 2005). Tilastotiedot osoittavat myös, että ihmiset panostavat koko ajan entistä enemmän kotiinsa: sen hankintaan, rakentamiseen, kunnostamiseen, sisustamiseen ja varustamiseen (Raijas, 2008).

2.3.2 Mistä tekijöistä syntyy tyytyväisyys asumiseen?

Asumisen yhteydestä ihmisen hyvinvointiin antaa tietoa Raijaksen (2008) tutkimus. Hänen tutkimusaineistonsa koostui laadullisista ryhmäkeskusteluista, joihin osallistuneet rekrytoitiin Kuluttajatutkimuskeskuksen Helsingin ja Tampereen kuluttaja-aluepaneelista. Keskusteluissa pohdittiin sitä, minkälaiset tärkeät asiat tekevät ihmisistä tyytyväisiä elämäänsä. Raijas (2008) tutki aineistoa asumiseen ja kotiin liittyvien teemojen kautta. Tutkimukseen osallistui 28 henkilöä, 19 naista ja yhdeksän miestä. Tutkimukseen osallistuneet elivät pienissä kotitalouksissa: kolme neljäsosaa asui joko yksin tai parisuhteessa. Tutkimuksen mukaan hyvä asuminen muodostuu yksinkertaisista elementeistä: lähiympäristöstä, asunnon tiloista, tekemisestä ja olemisesta. Olennaista on asunnon tarkoituksenmukaisuus: asunnon halutaan olevan juuri itselle tai omalle perheelle mukava ja toimiva. Asumistyytyväisyyttä lisäävistä seikoista mainittiin erityisesti asunnon tietyt tilat – keittiön toimivuus ja sen tarjoamat hyvät ruoanvalmistusmahdollisuudet sekä oma sauna – ja energiankäytön tarjoamat modernit asumisen mukavuutta lisäävät mahdollisuudet, kuten lattialämmitys (Raijas, 2008).

Asunto muokataan itselle mieleiseksi, kun siihen muutetaan. Kodin pitää tuntua omalta paikalta, ja siltä halutaan toimivuutta ja käytännöllisyyttä. Tämä liittyy Raijaksen (2008) mukaan kodin toimintokeskeisyyteen: välttämättömien perustarpeiden tyydytys täytyy pystyä suorittamaan vaivattomasti. Mieltymykset kodin suhteen ja tarpeiden tyydyttäminen muuttuvat kotitalouden eri elinvaiheissa, ja siksi kotia halutaan muokata ajoittain. Tämä Raijaksen tutkimus osoitti myös, että naiset ovat useimmiten aloitteentekijöitä muutoksessa. Naiset kiinnittävät miehiä enemmän huomiota kodin toimivuuteen ja sisustukseen, ja siksi he huomaavat tarpeen muutoksille miehiä nopeammin. Raijas arvelee sen kuvastavan sitä, että kodin toiminnot ovat pitkälti naisten vastuulla.

Karvosen ja Rintalan (2006) mukaan ihmisten tyytyväisyys asuntoonsa, alueensa palveluihin ja asuinalueeseensa oli merkittävä hyvinvoinnin lähde. Tutkimus perustui Suomalaisten hyvinvointi ja palvelut 2005 –puhelinhaastatteluihin. Haastattelut koskivat 4 350 henkilöä eri puolilta Suomea iältään 18 – 79 vuotta. Aineistossa oli ahtaasti asuvia viisi prosenttia. Ahtaasti asuviksi määriteltiin Tilastokeskuksen asumisnormin mukaisesti vastaajat, jotka asuivat asunnoissa, joissa huoneita oli vähemmän kuin asukkaita. Kysymyksistä kolme koski asuntoa eli kokoa, varusteita ja asumiskustannuksia. Kohtuulliset asumiskustannukset ja riittäväksi koettu asunnon varustetaso yhdistyivät aineelliseen ja fyysiseen hyvinvointiin, mutta kausaalipäätelmiä ei tästä voi johtaa siitä, vaikuttaako asumisen taso hyvinvointiin vai hyvinvointi asumisen tasoon.

Karvosen ja Rintalan (2006) tulosten kanssa yhdensuuntaisia tuloksia tuotti eurooppalaisten elämänlaatua kartoittava ja vertaileva tutkimus *First European Quality of Life Survey* (European Foundation, 2004). Siinä selvitettiin ihmisten näkemyksiä, kokemuksia ja arvioita muun muassa asumisesta ja elinympäristöstä. Asumisen osalta tutkimus koski asunnon kokoa, varustetasoa ja omistussuhdetta sekä ihmisten tyytyväisyyttä asumiseensa ja lähiympäristöönsä. Asumiseen keskittyneessä erillistutkimuksessa kohtalaisen asumisen tason todettiin ansiotyön ohella olevan oleellinen edellytys hyvälle ja tyydyttävälle elämänlaadulle (European Foundation, 2006). Rajjas (2008) toteaa yhteenvetona asumista hyvinvointinäkökulmasta käsittelevistä tutkimuksista, että niissä hyvinvointia mittaavat tekijät on määritelty ylhäältä päin. Toisin sanoen, tutkimuksissa on ollut vahva oletus siitä, mistä tekijöistä hyvinvointi asumisessa muodostuu. Tutkimuksissa on tiedusteltu ihmisten näkemyksiä tietyistä valmiiksi määritellyistä seikoista. Hänen mielestään asumiseen liittyvää hyvinvointitutkimusta tulisikin laajentaa enemmän asukkaan omaan kokemukseen perustuvaan tietoon.

Yksi esimerkki asukkaiden näkökulmaa painottavasta tutkimuksesta on **Hyvä asuminen 2010 -ohjelma**, joka on kiinteistö- ja rakennusalojen toimijoiden toteuttama kehitysohjelma (2005-2010) paremman asumisen puolesta. Ohjelmaa johtaa Suomen Kiinteistöliitto. Ohjelman visio on, että vuoteen 2010 mennessä asuntomarkkinat toimivat asukkaiden ehdoilla. Tavoitteena on vahvistaa asumisen roolia kansainvälisenä kilpailutekijänä, liiketoiminnan osana ja monitieteisenä tutkimusalueena. Ohjelman taustalla ovat lisäksi valtiiovallan tavoiteohjelmat, kuten asuntopoliittinen ohjelma ja rakennuspoliittinen ohjelma.

Ohjelma kiteyttää hyvän asumisen teemat seuraaviin kohtiin:

- Asuntomarkkinat toimivat asukkaiden ehdoilla.
- Asunnot ovat viihtyisiä, turvallisia, terveellisiä, toimivia ja kestäviä.
- Asunto joustaa elämäntilaiden mukaan.
- Asumisen kustannukset ovat kohtuulliset.
- Asumisen ympäristö on viihtyisä, esteettinen, sosiaalisesti ja fyysisesti turvallinen.
- Asuminen on osa ehjää yhdyskuntarakennetta, jossa on hyvät liikenneyhteydet ja kattavat palvelut.

Yhteiskunnan tehokkuusajattelun kiristyessä kodeissa on pyritty siirtymään tehokkuusajattelusta kohti elämyksellisempää ja nautinnonhakisempaa elämää, toteavat Lammi ja Timonen (2008). Asumisessa halutaan nykyään toteuttaa itseään ja etsiä vaihtoehtoisia elämäntyyplejä (Ilmonen, 2001), eivätkä ihmiset omaksu ainoastaan yhden elämäntyylin piirteitä,

vaan elämäntyylisiin sekoittuu paljon erilaisia piirteitä (Jallinoja, 1997). Vaikka eri väestöryhmien yksilölliset tarpeet ja mieltymykset ovat monenlaisia, voidaan asumistarpeissa kuitenkin löytää samankaltaisuuksia. Yksilöllisten tarpeiden huomioonottaminen edellyttää kaikkien ryhmien tarpeiden huomioimista, jolloin varteenotettavana vaihtoehtona on rakentaa nykyistä paremmin kaikille sopivia asuntoja.

2.3.3 Elämänkaariasuminen ja asunnon muunneltavuus

”Aika on keskeinen tekijä asunnon muuttuessa kodiksi,” toteaa Horelli-Kukkonen (1993, s. 11). Hän osoittaa kuitenkin, että aika on monimutkainen ilmiö Wernerin, Altmanin ja Oxleyn (1985) analyysiin pohjaten. Heidän mukaansa kodin ajassa voi tutkimuksellisesti aikaan suuntautumisen painopiste olla ensinnäkin siinä, elääkö asukas psykologisesti menneisyydessä, nykyisyydessä vai tulevaisuudessa. Toiseksi aika voi viitata asumisen keston, esimerkiksi vuoden jaksoon, ja kolmanneksi siihen, miten paljon tapahtumia tietyssä tilassa on aikayksikköä kohti. Neljänneksi aika voi viitata tapahtumien rytmiin ja säännönmukaisuuteen. Näihin on syytä lisätä aika elämänkaariasuminen kannalta eli asunnon muunneltavuus asukkaiden ajan mittaan muuttuvien tarpeiden kannalta. Lisäksi nykyään puhutaan asunnon elinkaaresta materiaalien ja energian näkökulmista ja kestäväan kehitykseen liittyen.

Asuntosuunnittelua ohjaavaksi tekijäksi on muodostumassa asunnon muunneltavuus. Elämänkaariasunnoilla tarkoitetaan esteettömiä, muunneltavia ja tiloiltaan nykyistä joustavampia asuntoja, mikä antaa periaatteellisen mahdollisuuden asua ensiasunnossa läpi elämän. Kyllönen ja Kurenniemi (2003) sekä Luoma (1997) kuitenkin muistuttavat, että ”elinkaariasunnot” eivät ole tietyille ikäryhmille tarkoitettuja erityisiä asuntoja, eivätkä asuntoja, joihin pitää jäädä asumaan koko iäkseen. Elämänkaariajattelussa perheasunnon tiloja voidaan yhdistellä ja niiden käyttötarkoituksia muuttaa. Junnosen ja Kärnän mukaan (2005) tiukasta asuinhuoneiden tyyppityksestä olisi luovuttava ja asuintilat tulisi nähdä ns. yleishuoneina.

Asumisratkaisut aiheuttavat usein tyytymättömyyttä (Lammi & Timonen, 2008). Siksi kuluttajat hakevat markkinoilta sellaisia ratkaisuja, jotka vastaavat omia asumisen unelmia ja antavat mahdollisuuksia vaikuttaa omaan asuinympäristöön kaavoituksesta ja asuntopolitiikasta riippumatta. Junnosen ja Kärnän mukaan (2005) muunneltavuutta tarvitaan, kun elämäntavassa tapahtuu merkittäviä muutoksia. Muunneltavuustarve voi johtua esimerkiksi asuntokunnan koon muuttumisesta tai asuntokunnan jäsenten henkilökohtaisen kehityksen uudesta vaiheesta tai terveydentilan muutoksesta. Junnosen ja Kärnän laatima esiselvitys Hyvä asuminen 2010 – kehitysohjelmaa varten luo kuvan asumisen nykytilasta ja kehittämisen tarpeista, tuotteiden, prosessien ja liiketoimintakonseptien näkökulmasta. Kahden asiantuntijatyöpajan perusteella laadittiin runko kyselylle, jonka kohderyhmänä olivat asuntosektorin eri järjestöjä edustavat henkilöt. Kyselyyn vastasi 170 henkilöä. Osanottajat näkivät markkinoinnin ongelmia asiakkaan sitouttamisessa, suunnittelun ongelmia asukkaan yksilöllisyyden huomioon ottamisessa sekä asunnon muuntojoustavuudessa. Tuotannon osalta ongelmia oli suunnittelun ja tuotantoprosessin yhteensovittamisessa. Asukaslähtöisen rakentamisen ongelmat liittyivät pitkälti suunnittelu- ja tuotantoprosesseihin. Asiakstarpeiden huolellista analyysia ja pitkäjänteistä tuotekehitystä tarvittaisiin samoin kuin koerakentamistoimintaa, sen rahoitusta ja riskien jakamista.

2.3.4 Asukkaiden omat kokemukset

Ideoiden luomisen, kehittämisen ja markkinoinnin on perinteisesti ajateltu tapahtuvan organisaation sisällä. Kyseessä on niin sanottu suljettu innovaatiomalli, jossa organisaatio tekee kaiken itse varmistaakseen innovaation menestyksen. Yhteiskunnan muuttuminen on kuitenkin johtanut tilanteeseen, jossa suljettu innovaatiomalli ei enää välttämättä ole toimivin malli. Suljetun innovaation rinnalle onkin tullut niin sanottu avoin innovaatio, jolla tarkoitetaan toimintatapaa, jossa organisaatio etsii ja hankkii osaamista myös muualta kuin oman organisaationsa sisältä kehittäessään uusia palveluja, tuotteita tai toimintatapoja (Chesbrough, 2003). Avoin innovaatiomalli voidaan yhdistää myös innovaation demokratisoitumiseen (von Hippel, 2005), jolla tarkoitetaan sitä, että yhä useampi innovaatio syntyy siten, että tuotteen tai palvelun loppukäyttäjä itse parantaa ja kehittää tuotetta/palvelua tai käyttää niitä uudella tavalla.

Perheasuntojen kehitys- ja suunnittelutyössä asukkaiden eli käyttäjien sanotaan olevan asiantuntijoita. Käyttäjien mukaan ottaminen suunnittelutoimintaan voi lisätä sellaista luovuutta, joka rikkoo vakiintuneet käsitykset yhdistelemällä monenlaisia ajatuksia. Käyttäjän innovaatiot ovatkin saaneet kasvavaa huomiota (von Hippel 2005, Leadbeater & Miller 2006, Heiskanen et al. 2007 Revon ja Häyrysen 2008, 144 mukaan). Ideoiden kerääminen on yksi käyttäjätiedon menetelmä, joka mielletään helpoksi tavaksi ottaa käyttäjät mukaan suunnittelu- ja kehittämistyöhön (Repo & Häyrynen, 2008).

Käyttäjätiedon avulla voidaan luoda uudistumisen mahdollisuuksia sen lisäksi, että tuotetaan tietoa käyttäjistä ja heidän tarpeistaan. Käyttäjätietoon kannattaa suhtautua välineellisesti (Repo & Häyrynen 2008), koska kaikkia asumiseen liittyviä ongelmia ei tietenkään voi ratkaista sen avulla. Se voi kuitenkin tuottaa hyödyllisiä virikkeitä ja vakiintuneita rajoja rikkovia ajatuksia. Aina voi myös testata uskomuksiaan. Käyttäjätiedon luonteeseen kuuluu, että se on muuttuvaa, tilannesidonnaista ja menetelmäkohtaista. Yhden mallin mukaisia patenttiratkaisuja ei ole. Käyttäjätietoon panostaminen voi muuttaa asumisen kehittämisen suuntaa ja ylipäättänsä näkemystä siitä, mitä asumisen alalle ymmärretään kuuluvan (Repo & Häyrynen 2008). Esimerkkinä käyttäjätiedosta voidaan mainita Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen (VTT) toteuttama Idealiike, jossa kerättiin kansalaisilta yli 35 000 mobiilipalveluideaa. Idealiike-hanke järjesti tilaisuuksia, joissa osallistujia pyydettiin kehittämään ratkaisuja itseä koskeviin tarpeisiin. Tilaisuuksia oli eniten korkeakouluissa ja kouluissa. Idealiikkeen taustalla oli avoimen innovaation ajatus, jolla rohkaistiin yrityksiä hyödyntämään yrityksen ulkopuolista osaamista. Idealiike tarjoaa ideapankkinsa vapaaseen käyttöön. Ideapankki löytyy netistä osoitteesta idealiike.fi.

Asumiseen liittyviä ideoita idealiike keräsi 555 kappaletta. Repo ja Häyrynen (2008) ryhmittelivät ideat saadakseen selville, millaisiin teemoihin ne liittyivät. Suosituimmissa ideoissa toistuivat automatisaatio (valvonta), hallinta (etäkäyttö, esim. saunan kiukaan napsauttaminen päälle kännykällä), rutiinit (hankinnat, esim. jääkaappi lähettää ostoslistan), apu (päätöksenteon tuki, esim. älykoti) ja viihde (viihdeteknologia). Teemat olivat osittain limittäisiä, mikä kuvastanee sitä, että useita asioita tehdään asumisessa samanaikaisesti. Yhteistä ideoille oli, että ne käsittelivät pikemminkin asumisen ja toiminnan yksityiskohtia kuin rakenteellisia uudistuksia. Asumisen rakenteet näyttävät jääneen jäykkinä ja asukkaat sopeutuvat niihin jopa saadessaan mahdollisuuden ideoida jotain uutta (Repo & Häyrynen, 2008).

Työtehoseura teetti kyselyn asukkaiden tyytyväisyydestä vuosien 2000-2004 asuntomessukohteissa (Tuusula 2000, Kajaani 2001, Kotka 2003, Laukaa 2003, Heinola 2004) asuville pientaloasukkaille (Malin, Reisbacka & Liski-Markkanen, 2005). Kysely lähetettiin 130:lle, joista 51 (39 %) palautti vastauksen. Kyselyn mukana lähetettiin asunnon pohjakuvasta kopio, johon asukkaita pyydettiin merkitsemään mahdollisesti rakennusaikana tai myöhemmin tehdyt muutostyöt. Asuntomessutalojen toimivuutta arvioitiin sekä asukkaiden mielipiteiden että asunnon pohjakuvien analyysien pohjalta. Asuntopohjien analyysissa käytettiin Työtehoseuran kotitalousosastolla aikaisempien asuntotutkimusten pohjalta laadittua arviointikonseptia. Arviointikohteita olivat eteinen, hygieniatilat, vaatehuolto, keittiö ja ruokailutila, olohuone ja makuuhuone. Niistä arvioitiin tilan toimivuutta, yhteyttä eri huonetiloihin, tilavuutta, säilytystilaa ja kalustettavuutta. Yleisen toimivuuden lisäksi asuntoa arvioitiin liikuntaesteisen ja lapsiperheen kannalta. Lapsiperheen kannalta arvioitaessa huomiota kiinnitettiin lastenvaunujen, harrastusvälineiden ja kuravaatteiden sijoitukseen eteisessä ja vaatehuollon yhteydessä, vauvan hoitotiloihin hygieniatiloissa ja makuuhuoneessa ja lasten leikkitalaan oleskelutiloissa ja lasten huoneessa.

Asuntomessujen asunnot olivat pääasiassa suuria (150-199 m²) omakotitaloja huoneiden lukumäärän vaihdellen 3 – 8 + k. Suurin osa asunnoista oli kooltaan 4 huonetta ja keittiö. Talouksien koot olivat 2-3 henkilön talouksia. Lapsia oli vajaalla puolella vastaajista. Vastaajista kaksi kolmasosaa oli ollut mukana talon suunnitteluvaiheessa ja usein talo oli suunniteltu alusta pitäen omien toiveiden ja tarpeiden pohjalta yhdessä arkkitehdin kanssa.

Malin ym. (2005) toteavat, että vastaajat olivat pääosin tyytyväisiä asuntoihinsa, koska olivat itse osallistuneet suunnitteluun, mutta toivat silti esille ongelmakohtia oman asumiskokemuksensa perusteella. Asuntojen hyvinä puolina pidettiin toimivia tilaratkaisuja, kuten tilavaa keittiötä, ruokahuonetta, eteistä ja terasseja sekä valoisuutta. Lisäksi he kiittivät teknisiä ratkaisuja, kuten aurinkokennojen hyödyntämistä veden lämmityksessä kesäaikana, vaivatonta lämmitystä, autokatos-, varasto- ja piharatkaisuja ja sijaintia.

Asunnon puutteita olivat tuulikaapin tai kuistin puuttuminen ja eteisen toimimattomuus, mistä syntyi harrastereppujen ja -välineiden kaaos. Myös liian pienet makuuhuoneet saivat kritiikkiä. Erityisesti lasten huoneet olivat niin pieniä, ettei aikuisen sänky tahtonut sinne mahtua. Vaatehuoltotilassa oli puutteita, kuten ulkovaatteiden kuivaustilan puuttuminen. Samoin puuttui vaatehuone ja yleensä säilytystilaa sekä lämmitettyä varastotilaa harrastusvälineille. Talotekniikan osalta nousi esille lämmönsäätömahdollisuuden puuttuminen, äänieristyksen puutteet, puutteellinen valaistus sekä sisä- että ulkotiloissa ja pistorasioiden liian pieni määrä.

Kulkuyhteydet asunnon tilasta toiseen olivat tärkeitä. Ratkaisuja, joissa toiseen tilaan jouduttiin kulkemaan useamman muun tilan kautta, pidettiin huonoina. Esimerkiksi kulkuyhteys pesutiloihin ja saunaan saattoi olla keittiön, vaatehuoltotilan ja wc:n läpi, mitä pidettiin huonona.

Tutkimuksen (Malin ym., 2005) tiivistelmässä esitetään suosituksen omaisesti, että eteisen istuintila ja sen yhteydessä oleva vaatehuone parantavat ahtaiden eteisten toimivuutta samoin kuin kuistit ja tuulikaapit, joihin on sijoitettu säilytyskalusteita. Pesutilojen osalta todettiin, että on hyvä olla erillinen pukuhuone. Pukeutumistilaksi ei riitä vaatehuoltotila, jossa ei yleensä ole edes istuimelle varattu tilaa. Erillistä vaatehuoltotilaa suositellaan kaikkiin pientaloihin siten, että tilavarauksia on sekä pyykinpesulle että kuivaukselle. Lasten huoneissa, jotka olivat kooltaan jopa vain 7 – 8 neliömetriä, pitäisi tilaa olla tavaroiden säilytykselle. Sen sijaan oleskelutilat olivat usein kooltaan melko isoja ja niitä saattoi olla useampia. Kalustettavuutta hankaloitti ehjien seinien puute.

2.3.5 Lasten näkökulma asuntosuunnittelussa

Kodin merkitystä kartoittava tutkimus osoitti, että koti yhdistettiin useimmiten perheeseen, lapsiin ja rakkauteen (Raijas, 2008). Tilastokeskuksen (1996, 49-57) elinolututkimuksen mukaan koti tarjoaa ihmisille rauhallisen paikan, jossa saa olla omissa oloissaan, rentoutua ja viihtyä. Kotiin liittyvät kokemukset vapaudesta, sisältäpäin ohjautuvuudesta, autonomiasta ja itsemääräämisoikeudesta ovat yhteydessä ihmisten koettuun hyvinvointiin (Raijas 2008). Raijas ei mainitse lapsista mitään, mutta voisi olettaa, että kodin merkitys on suuri myös lapselle, jonka elämänpiiri ensimmäisinä elinvuosina rajoittuu hyvin pitkälti kotiin. Lapsuskoti luo perustan elämälle. Parhaimmillaan sanaan koti kytkeytyvät kokemukset turvallisuudesta, lämmöstä ja jatkuvuudesta. Kotiin tiivistyy ihmisen ja hänen perheensä yksityinen elämänpiiri.

Lapsen kasvaminen yhteiskunnan jäseneksi tapahtuu sosialisatioprosessin kautta. Sosialisatioprosessi perustuu vuorovaikutukseen, jossa lapsi omaksuu yhteiskunnan normit ja arvot. Perhettä voidaan pitää lapsen ensisijaisena sosiaalistajana, joskin vanhempien ja lasten välisessä vuorovaikutuksessa on havaittu jo pitkään vähenemistä (Bobbitt & Paolucci, 1986). Samalla muiden tahojen, kuten median ja tovereiden vaikutus on lisääntynyt. Perheenjäsenten vuorovaikutus on perusta yksilön sosiaaliselle pääomalle, joka koostuu verkottumisesta, vastavuoroisista normeista sekä luottamuksesta toisiin ihmisiin (Putnam, 2000). Sen merkitys ihmisen ja yhteisön hyvinvoinnille on merkittävä.

Perheenjäsenten yhdessäolo, vaikkapa päivittäisten rutiinien muodossa, tarjoaa lapselle tärkeitä kehitystehtäviä. Esimerkiksi ruokapöydässä tapahtuvalla keskustelulla on havaittu olevan merkitystä lasten kielellisen kehityksen kannalta, kuten Beals ja Tabors (1995) ovat todenneet. Vähintään viisi yhteistä ateriaa viikossa on yhteydessä laajempaan sanavarastoon ja parempaan koulumenestykseen ja fyysiseen terveyteen sekä vähäisempään päihteiden käyttöön ja tunne-elämän ongelmiin verrattuna siihen, että yhteisiä aterioita viikossa on kaksi tai vähemmän (Fiese & Schwartz, 2008). Kodin tulisi olla paikka, joka tarjoaa luontevan tilan perheen yhdessäoloon ja vuorovaikutukseen.

Työtehoseuran tutkimuksessa (Malin ym. 2005) käytetty arviointikonsepti sisältää lapsiperheen näkökulman huomioonoton. Tämä on uutta, sillä Rakennustietosäätiön julkaisun *Asuintilojen suunnittelu* edellisessä painoksessa vuodelta 2000 lapset olivat vielä varsin näkymättömiä, kuten Pulkkinen totesi vuonna 2003 (ks. liite 1). Kolmannessa, uudistetussa painoksessa (*Asuintilojen suunnittelu*, 2003) muun muassa lasten leikkituloista, lastenvaunujen säilytyksestä, riittävästä säilytystiloista eteisen yhteydessä ja vaatteiden kuivatusta varten tarvittavasta tilasta on mainintoja. Jäänteitä lasten eristämisestä omiin tiloihinsa tosin edelleenkin on löydettävissä: ”Kulun lasten makuuhuoneista hygienia-tilaan ja keittiöön ei tulisi tapahtua vanhempien seurusteluun tarkoitettun oleskelutilan kautta.” (s. 2). Olohuone on siis tarkoitettu vanhempien seurusteluun, ei lasten ja vanhempien yhdessäoloon. Lasten paikka on omissa huoneissaan: ”Etenkin koululaisille on tärkeää, että makuuhuoneessa voi tehdä koti- ja kirjoitus-töitä. Makuuhuoneessa pitää olla rauha myös muihin askareisiin, harrastuksiin ja tilaa ystävien tapaamiseen.” (s. 5) Monien vanhempien kokemus kuitenkin on, että lapset tulevat keittiön pöydän ääreen tai yhteisiin oleskelutiloihin tekemään koulutehtäviään. Hyvästä kehityssuunnasta huolimatta asuintilojen suunnittelua ohjaavat edelleen kalusteiden standardikoot enemmän kuin perhe-elämän dynaamiset näkökohdat.

Suomalaisissa asumista koskevista analyyseista lasten asumistarpeet ovat yleensäkin saaneet vähän huomiota. Kyllösen ja Kurenniemen (2003) kokoamassa katsauksessa alan kirjallisuudesta ja suunnittelun oppaista käy ilmi, että vammaisten ja vanhusten asumistarpeista on suhteellisen paljon kirjallisuutta, mutta lasten näkökulmasta on tutkittu kodin ulkopuolisen asuinympäristön laatua ja merkitystä. Tämä tarkoittaa lasten kannalta tärkeää luontoympäristöä, leikkialueita ja mahdollisia yhteistiloja. Sekä Lahti (2001) että Kyttä (2003) painottavat fyysisen kasvuympäristön merkitystä lapsen kehityksen kannalta ja tarvetta kiinnittää huomiota kasvuympäristöön. Lasten alueet ovat kuitenkin pienentyneet uusien asuntojen suunnittelussa (Nordström 2005).

Niin ulko- kuin sisätilojen suunnittelua ohjaavaksi merkittäväksi näkökohdaksi sopii Kytän (2003) ekologisesta ja havaintopsykologiasta tuoma käsite ympäristön tarjouma (affordance). Tarjoumat havaitaan toiminnan kautta. Lapsi leikkii, jos on leikkiin sopivia ja innostavia tiloja. Toinen ulottuvuus, jota Kyttä painottaa lapsiystävällisen leikkiympäristön arvioimiseksi, on itsenäisen liikkumisen aste. Näillä kahdella ulottuvuudella voidaan määritellä neljä lapsen tilakokemusta (Kyttä, 2004). Jos toteutuneiden tarjoumien määrä on pieni ja itsenäisen liikkumisen aste on suuri, lapsi kokee tilan *aavikkona*. Toisaalta, jos tarjoumien määrä on pieni samoin kuin itsenäisen liikkumisen astekin, ympäristökokemus on *selli*. Suuri tarjoumien määrä, mutta pieni itsenäisen liikkumisen aste synnyttää kokemuksen akvaariosta. Ihanteellisin tilakokemus on *melukylä*, jossa tarjoumien määrä on suuri, itsenäisen liikkumisenkin aste. Melukylä ei sulje lapsia arkisen elämän ulkopuolelle. Entisajan tupa, jossa aikuiset puuhasivat iltapuhteina omiaan ja lapset häärivät ympärillä, vastaisi kai lapsille mieluisaa kokemusta melukylästä. Sen nykyikaista versiota voisi tavoitella asuntosuunnittelussa.

Sisätilojen osalta lasten tarpeiden analyysi on ollut rakennussuunnittelussa puutteellista. Perheasuntojen suunnittelua ilmeisesti ohjaavat ajan muotivirtaukset ja kokemuksen tuoma tieto eikä tutkimus. Kyllösen ja Kurenniemen (2003) esittämässä kirjallisuusreferaateissa mainitaan ainoastaan Malinin ja Liski-Markkasen (1994) analyysi kerrostaloasumisesta ja asukkaiden muuttuvista tarpeista. Siinä on tuotu esiin monia perheasuntojen ongelmia. Erityisesti säilytystilojen määrä koettiin riittämättömäksi. Sitä tarvittaisiin ulkoiluvälineille ja vaatteille. Lapsiperheiden toiveissa korostuivat eteisen ja vaatehuoltotilan tarve. Perhekoon kasvaessa myös erillisen wc:n ja kylpyhuoneen tarve kasvaa. Asunnossa tarvittava tila riippuu lähellä olevien yhteistilojen käyttömahdollisuuksista, joskin yhteistiloihin kulkemista pidetään hankalana. Hyvän yhteistilan kaluste- ja varustetasoa on voitava säätää toiminnan vaatimusten mukaan. Säilytystilojen määrää pitäisi voida lisätä ja muunnella esimerkiksi säilytyskalusteilla tai yhteisten säilytystilojen avulla.

Vastaavantapaiset ongelmat tulivat esille Malinin ym. (2005) tutkimuksessa, vaikka vastaajat asuivat asuntomessujen suurissa taloissa. Tilan lisääminen ei välttämättä poista näitä puutteita, elleivät ne sisälly suunnittelukonseptiin. Ruotsissa vuonna 1996 tehty asuntotutkimus osoittaa, että uudet asunnot toimivat keskimäärin paremmin aikuisille kuin lapsille. Lisääntyneet neliöt eivät ole lasten leikkejä varten. Lastenhuoneiden koko ei ole suurentunut, vaan lisäneliöt keskittyvät olohuoneeseen tai avoimiin käytäviin (Nyström 2003).

Asuntomessuilla vierailevankin havainto on, että taloihin rakennetaan ikään kuin julkista tilaa, vaikka suuria juhlia saattaa olla harvoin. Tuon tilan käyttö perheen yhteisöllisyyden tai yksityisyyden kannalta jää hämäräksi. Asuntosuunnitteluun pitäisi kytkeä myös tilojen toiminnallinen analyysi. Silloin potentiaaliset asukkaat tietäisivät, millaisista toiminnoista he kyseisessä tilassa maksaisivat. Tämä virittäisi asumiseen liittyvää arvokeskustelua muutoinkin kuin asunnon hinnan näkökulmasta.

3 Tutkimuksen ongelmanasettelu

3.1 Projektin lähtökodat kodin merkityksessä lapselle

Käsillä oleva tutkimus edustaa eräänlaista koerakentamistoimintaa ja siitä hankittua palautetta. Rakentamisen taustalla oli suunnittelutyö, jossa psykologi arvioi Kastelli Oy:n kutsumana arkkitehtien ehdotuksia ja esitti niistä kirjallisesti arviointeja ottaen huomioon lapsen kehityksen tukemisen, perheenjäsenten vuorovaikutusta edustavan tilajärjestelyn, käytännön askareiden sujumisen ja kodin muunneltavuuden perheen tarpeiden ja lasten kasvamisen mukaan. Puoli vuotta kestäneen yhteisen työskentelyn tuloksena syntyi Kastellin AIKA-mallisto, jonka taloissa on vaihtelevasti otettu huomioon psykologin esittämiä näkökohtia. Asuntomessuille suunniteltuun AIKA 188 -taloon koottiin useita näkökohtia. Talo on kaksikerroksinen kaavamääräysten takia; sen pohjapiirrokset ovat liitteessä 2. Talon suunnitteluvaiheessa ei ollut tiedossa se, mille tontille talo voitaisiin rakentaa, mikä luonnollisesti aiheutti omat ongelmansa arkkitehdin työlle. Ratkaisun sopeutus tarjotulle tontille ei kuitenkaan olennaisesti vaikuttanut niihin psykologisiin näkökohtiin, joita taloon oli haluttu sisällyttää.

Suunnitelman lähtökohtina olivat tavoite tukea lasten kehitystä ja perheenjäsenten vuorovaikutusta sekä ymmärrys siitä, että

- 1) asuintilojen suunnittelulla vaikutetaan perheen sisäiseen vuorovaikutukseen,
- 2) perheen jokapäiväisten toimien analyysi on perustana kodin puitteiden käytännöllisyydelle ja
- 3) kasvavien lasten ja perhe-elämän muuttuvien tai erilaisten tarpeiden huomioonotto on edellytys oman kodin pysyvyydelle ja samaistumismahdollisuudelle kotiin.

3.2 Suunnittelukohteet

1) Lapsen kehitys ja perheenjäsenten vuorovaikutus

Lasten ja vanhempien välisen vuorovaikutuksen edistämiseksi suunnitelmaan (liite 2, 1. krs) sisältyi oleskelutilan uudenlainen käsittely siten, että samassa tilassa on keittiö-, ruokailu- ja oleskelutilojen lisäksi kodin tietotekniikkakeskus sekä lasten leikki- ja puuhailutila. Kodin tietotekniikkakeskus helpottaa internetin käyttöä asioimiseen, kodin lisääntyvän tietotekniikan ("älykodin") hallintaa, perheenjäsenten vuorovaikutusta sekä sen seuraamista, mitä lapset tietokoneen kanssa puuhaavat. Tietotekniikkakeskuksen äärellä vierailevat myös lasten ystävät, jolloin kodin oleskelutila on kaikkien perheenjäsenten käytössä.

Lapset haluavat leikkiä ja tehdä koulutehtäviään vanhempiensa lähettyvillä. Tässä suunnitelmassa lasten leikki-tila sijoitettiin keittiötä vastapäätä. Leikki on lapsen kehityksen kannalta ensiarvoisen tärkeää. Leikkiin varattu tila sallii pitkäjänteisen rakentelun ja muun leikkitoiminnan. Lasten leikkitarvikkeille saadaan näin omat säilytyspaikkansa oleskelutilojen läheisyyteen.

Yhteinen sisäänkäynti ja eteinen edistävät perheenjäsenten ja heidän vieraidensa kohtaamista. Vanhemmat ovat helposti perillä lastensa luona vierailevista ystäväistä.

Vanhempien makuuhuoneeseen (2. krs) kytkettiin vauvan /pienen lapsen huone tukemaan lapsen yöhöitoa. Kylpymme vesileikki- ja kylpemismahdollisuuksineen ilahduttaa lapsia ja rauhoittaa iltaisin.

Isompien lasten huoneet ovat yhteisessä makuuhuonekerroksessa käytännöllisesti portaiden läheisyydessä ja siten sijoitettuna, että ne on helppo äänieristää niin, etteivät esim. lasten musiikkiharrastukset häiritse perheen muita toimintoja.

2) Muunneltavuus

Muunneltavuudesta puhutaan toimistotilojen yhteydessä, mutta kodin tilojen muunneltavuutta on kehitelty ja suunnitelmissa esitelty riittämättömästi. Kuitenkin perhe on kasvava, lapset kasvavat ja perheenjäsenten tarpeet ovat alati muotoutuvia.

Suunnitelmaan sisältyviä tiloja voidaan käyttää muillakin tavoilla lasten iän ja perheen tarpeiden mukaisesti. Esimerkiksi 1. kerroksen leikkihuone voi toimia olohuonetta laajentavana kirjastona tai musiikkihuoneena niille, jotka haluavat kotiin pianon, työhuoneena, vierashuoneena tai isomman lapsen huoneena, jos perheessä on paljon lapsia tai jos lapsella on liikuntavaiveuksia.

Toisessa kerroksessa oleva pienen lapsen huone vanhempien makuuhuoneen yhteydessä voi palvella vanhempien työhuoneena tai harrastustilana. Sillä voidaan laajentaa makuuhuonetta ja sitä voidaan käyttää haluttaessa pukeutumistilana.

Toisen kerroksen TV/harrastustilasta voidaan eristää helposti huone, mikäli vanhemmat tarvitsevat kotona työtilaa tai perheen lapset tarvitsevat tilaa.

Lasten makuuhuoneet voidaan haluttaessa yhdistää yhdeksi suuremmaksi huoneeksi.

3) Käytännöllisyys

Henkilökohtaisten tavaroiden, vaatteiden ja kenkien määrän lisääntyessä monet kodin päivittäisistä ja perheen jäsenten välisistä ongelmista liittyvät tavarakaoksen hallintaan. Suunnitelmassa on kiinnitetty huomiota siihen, että tavarat on mahdollista pitää järjestyksessä ja että kodin yleiskuva voi säilyä esteettisesti kauniina ja harmonisena.

Käytännöllisyyden lisäämiseksi on suunnitelmaan sisällytetty sivueteinen, johon voi sijoittaa lasten vaatenaulakon, huuhtelualtaan kuravaatteille, puutarhasaappaille ja koirantassuille, kuivauskaapin liikuntavaatteille, hyllykön perheenjäsenten monenlaisille jalkineille, lasten vaunut, harrastusvälineitä (esim. golf) ja urheilukasseja.

Kodinhoitohuoneessa on tehty mahdolliseksi pyykinkuivatus naruilla sen sijaan, että se tapahtuisi eri puolille asuntoa viritetyillä telineillä, jotka eivät lisää kodin viihtyisyyttä. Kodinhoitohuoneen sijoittelun ansiosta koneiden äänet eivät kantaudu kodin muihin tiloihin. Kodinhoitohuone ei ole läpikulkutila, vaan se palvelee kodin vaatehuoltoa.

Eteinen on avara ja siitä pääsee käytännöllisesti yläkerran makuuhuoneisiin sekä keittiöön. Sivuteisen ansiosta eteinen on mahdollista pitää siistinä ja kutsuvana; sellaisena se laajentuu osaksi yhteistä oleskelutilaa. Oleskelutila eri tilakokonaisuuksineen luo puitteet rinnakkaisille toiminnoille yhteisessä tilassa. Ruokailutilan kohdalla oleva korkea ikkuna antaa tilaan valoa ja avaruutta.

Saunatiloissa on erillinen pukuhuone ja wc. Toisessa kerroksessa on tilava kylpyhuone vanhempien makuuhuoneen ja vauvan huoneen läheisyydessä.

Vaatehuone/varastotila on tilava myös lisävuodevaatteiden säilyttämiseksi. Sen lisäksi makuuhuoneissa on komerot päivittäisessä käytössä olevia vaatteita varten.

3.3 Tutkimuskysymykset

Tutkimuksella haluttiin selvittää asunomessuilla vierailleiden henkilöiden käsityksiä suunnittelukohteista. Olettamuksena oli, että yksityiskohtiin, jotka tähtäsivät lasten kehityksen ja perheen vuorovaikutuksen tukemiseen (leikkutila, tietotekniikkakeskus, pikkulapsen tila vanhempien makuuhuoneen yhteydessä amme), muunneltavuuteen (lasten makuuhuoneiden yhdistäminen, aulatilän muunneltavuus huoneeksi) ja käytännöllisyyteen (sivueteinen, pyykin-kuivaus, tilava vaatehuone, erillinen pukeutumistila ja WC saunaosastossa) oltaisiin tyytyväisiä. Arviointikohteisiin lisättiin keittiö ja ruokailutila sekä vanhempien makuuhuone, joita messuvieraat yleisesti käyvät katsomassa. Ne eivät olleet erityisiä kokeilukohteita tässä hankkeessa.

Suunnittelukohteiden luonteen takia niiden arvostusta odotettiin esiintyvän enemmän henkilöillä, joilla on lapsilähtöistä näkökulmaa eli henkilöillä, joilla itsellään on lapsia, verrattuna lapsettomiin. Perheen askareiden suorittamisvastuu on edelleen useimmin äidillä kuin isillä ja sen vuoksi oletettiin, että naiset arvioisivat suunnittelukohteita positiivisemmin kuin miehet. Taloteknisiä yksityiskohtia ei arviointeihin sisällytetty.

Oman talon hankkimisen ajankohtaisuus terästää havaintoja ja lisää vertailujen tekoa omiin ratkaisuihin, joihin yleensä ollaan tyytyväisiä. Erilaiset ratkaisut voivat silloin näyttää heikommilta. Siksi oman talon hankkijoiden oletettiin olevan muita messuvieraita kriittisempiä arvioinneissaan.

4 Menetelmät

4.1 Tutkimusaineistot

Tutkimuksessa käytettiin kolmenlaista aineistoa: perusaineistoa, syventävää aineistoa ja asukasaineistoa.

Perusaineisto. Vaasan asuntomessuilla 11.7. - 10.8.2008 AIKA 188 –talossa vierailleille jaettiin tutkimusavustajien toimesta kyselylomake vastattavaksi. Vastanneiden kesken arvottiin palkintona pihagrilli. Kyselylomake oli laadittu siten, että se opasti tekemään kierroksen talossa samalla, kun vastaajalta kysyttiin mielipidettä nimetyistä kohteista. Kyselyn palautti kierroksen päätyttyä 15 519 messuvierasta. Osa vastauksista oli kuitenkin puutteellisia. Yhteenkään arviointitehtävään ei ollut vastattu 25 lomakkeessa, tieto sukupuolesta puuttui 66 lomakkeesta ja 417 lomakkeessa vastaajaksi oli merkitty lapsi, 0 – 17-vuotias. Näiden poistojen jälkeen aineiston analyysin lähtökohdaksi otettiin 15 011 messuvieraan vastaukset. Näistä oli naisten vastauksia 9 695 (64,6 %) ja miesten vastauksia 5 316 (35,4 %). Vastauksista ilmeni, että suurin osa vastaajista oli suomalaisia tai suomenruotsalaisia. Aika monia vastauksia oli myös Ruotsista ja Virossa. Muitakin kansallisuuksia esiintyi Kiinaa ja Yhdysvaltoja myöten.

Syventävä aineisto. Peruskyselyyn vastanneilta tiedusteltiin, halusivatko he syventää tai ideoida tutkijoiden kanssa perheasuntojen ominaisuuksia sähköpostin tai puhelimen välityksellä. Yhteydenottoa varten heiltä pyydettiin sähköpostiosoitetta tai puhelinnumeroa. Lomakkeessa tiedusteltiin myös nimeä ja osoitetta arvontaa varten. Näiden tietojen perusteella lähetettiin 7.11.2008 syventävä kysely 364 henkilölle: sähköisesti 260 henkilölle ja kirjallisesti 104 henkilölle. Heistä oli naisia 195 (53,6 %) ja miehiä 169 (46,4 %). Ensimmäinen kyselykierros tuotti vastausprosentiksi sähköisen kyselyn osalta 30,4 % ja kirjallisen kyselyn osalta 25 %. Uusintakyselyt lähetettiin 19–21.11.2008. Lopulliseksi vastausprosentiksi tuli 42,9 %; sähköisen kyselyn osalta 41,5 % ja postikyselyn osalta 45,2 %. Sähköiseen kyselyyn vastasi 109 (70 %) ja postikyselyyn 47 (20 %). Vastanneita oli yhteensä 156, joista naisia oli 92 (59 %) ja miehiä 64 (41 %).

Asukasaineisto. Kastellin puolesta tiedusteltiin halukkuutta haastatteluun sellaisilta henkilöiltä (50), jotka olivat valinneet AIKA-mallistoon kuuluvan talotyyppin ja jotka joko jo

asuivat talossa tai rakensivat sitä. Haastatteluun ilmoittautui halukkaaksi 12 AIKA-talon hankkinutta, joista 9 tavoitettiin haastatteluun; viisi näistä oli lapsiperheitä. Haastateltujen talomallit olivat huoneistoalan mukaan nimettyinä AIKA 146 (5 kpl), 155, 160, 158 ja 177. Kussakin näistä talotyypeistä oli joitakin niistä ideoista, joita oli keskitetysti toteutettu messutalossa AIKA 188, eniten AIKA 146 -talossa. Haastatteluun suostuneet asuivat eri puolilla Suomea. Kolme haastattelua suoritettiin haastateltavan kotona, muut tehtiin puhelinhaastatteluina. Haastattelut toteutettiin 13.11–3.12.2008.

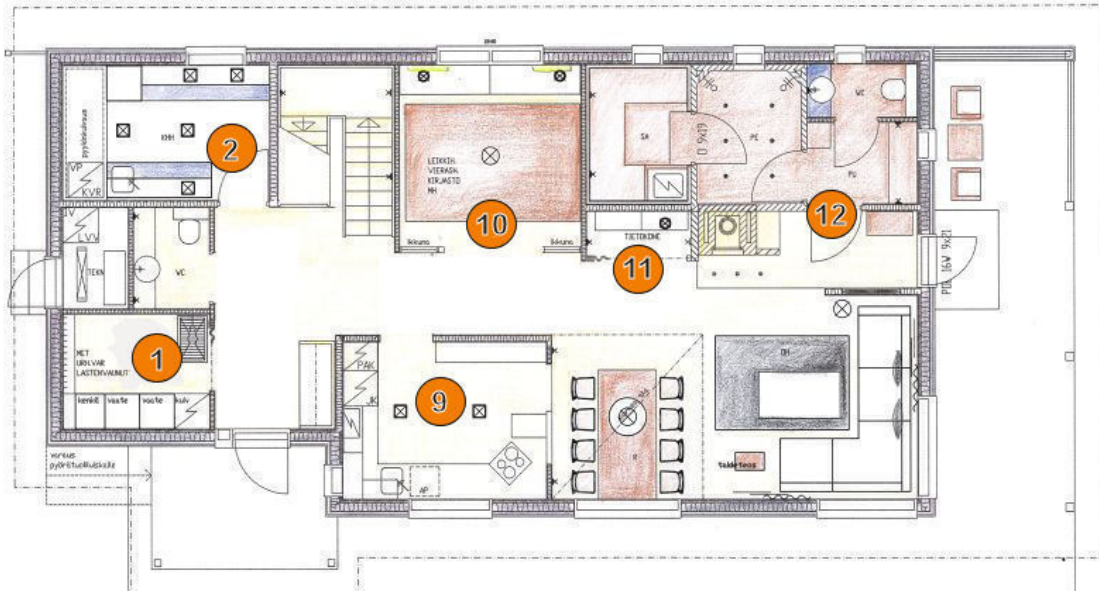
4.2 Menetelmät ja muuttajat

4.2.1 Asuntomessuilla koottu perusaineisto

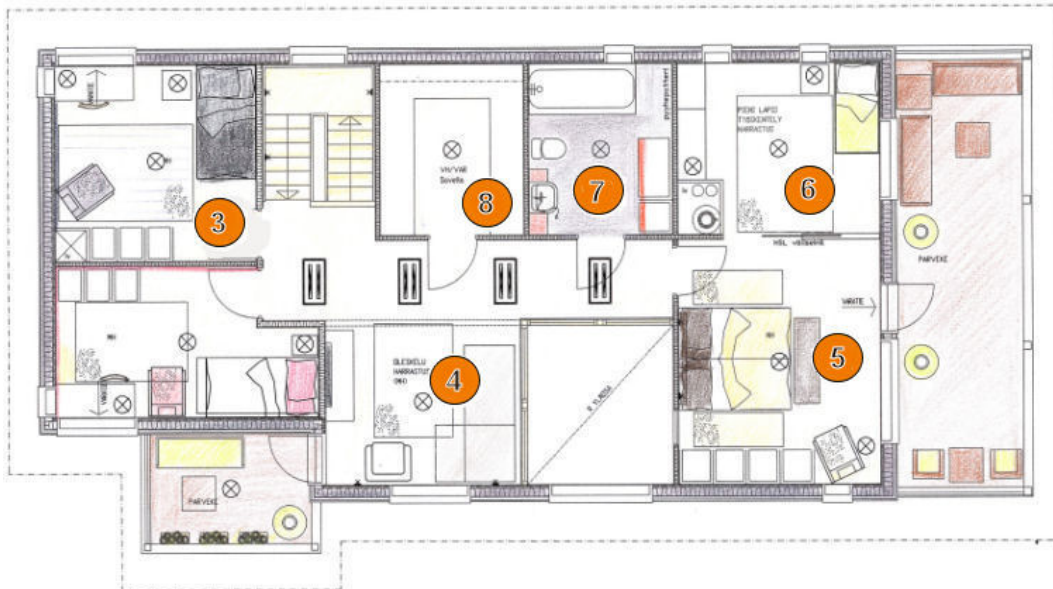
Asuntomessujen aikana esitetyssä kyselylomakkeessa (liite 2; pohjaratkaisu myös kuvassa 2) Kastellin AIKA 188 kutsui messuvieraita suomeksi ja ruotsiksi tutustumaan uudenlaiseen kodinsuunnitteluun, jossa lähtökohtana ovat olleet lapsen kehitystä tukeva koti, perheenjäsenten vuorovaikutusta edistävä tilajärjestely, käytännön askareiden sujuminen ja kodin muunneltavuus perheen tarpeiden mukaan. Lomake sisälsi talon pohjapiirroksat 1. ja 2. kerroksesta. Niihin oli merkitty suositellussa taloon tutustumisen kulkusuunnassa 12 kohdetta (puolet alakerrassa, AK ja toinen puoli yläkerrassa, YK). Niiden hyvydestä toivottiin messuvieraiden arviointia asteikossa erittäin huono (--), huono (-), hyvä (+), erittäin hyvä (++) . Aineiston analyysia varten vastaukset koodattiin asteikkoon 1 – 4. Arvioitavien 12 kohteen lisäksi messuvieraita pyydettiin arvioimaan samassa asteikossa pohjaratkaisua, ulkonäköä ja sisustusta. Arviointitehtävät olivat:

1. Sivuteinen vaunuille, rattaille ja urheilukasseille, säilytystila kengille, kuivauskaappi ulkoasuille, vesipiste kurvaatteille ja koirantassuille. (AK)
2. Ekologinen pyykinkuivaus kodinhoitohuoneessa. (AK)
3. Yläkerran kaksi lastenhuonetta, jotka voidaan yhdistää yhdeksi isoksi huoneeksi. (YK)
4. Aulatilasta voidaan tehdä työ/makuuhuone. (YK)
5. Vanhempien makuuhuone. (YK)
6. Vauvan makuuhuone vanhempien makuuhuoneen yhteydessä; voidaan muuttaa työ/harrastustilaksi. (YK)
7. Amme tilavassa kylpyhuoneessa. (YK)
8. Tilava vaatehuone eli varasto vaatteille ja lisäpatjoille. (YK)
9. Keittiö ja ruokailutila. (AK)
10. Lasten leikkutila keittiön ja oleskelutilojen läheisyydessä; voidaan muuttaa kirjasto-, työ-, vieras- tai makuuhuoneeksi. (AK)
11. Kodin tietokone yhteisissä tiloissa lasten ja aikuisten käyttötarpeisiin. (AK)
12. Erillinen pukeutumistila ja WC saunaosastossa. (AK)
- 13–15. Kokonaisarviointit pohjaratkaisusta, ulkonäöstä ja sisustuksesta.

ALAKERTA

YLÄKERTA

Kuva 2. Aika 188 –talon pohjapiirustus ja arviointikohteet (ks liite 2, kulkusuunta ja selostukset).

Kyselylomakkeessa oli tila myös vapaamuotoisille kommentteille. Taustatietoina kysyttiin vastaajan sukupuolta, ikää ja kotona asuvien lasten ikää. Rakentamisen ajankohtaisuutta

tiedusteltiin kysymyksillä, aikooko vastaaja rakentaa omakotitalon, aikooko rakentaa loma-asunnon, onko tonttia ja suunnitteleeko keittiöremonttia.

Lopuksi tiedusteltiin vastaajan halukkuutta saada rakentamista koskevaa informaatiota. Kastellin taloesitteitä oli kiinnostunut saamaan 952 ja huvilaesitteitä 531 vastaajaa, ja 50 vastaajaa toivoi Kastelli-kauppiaan ottavan häneen yhteyttä. Yhteystietojen käytön markkinointiin hyväksyi 1 546 vastaajaa; 10 110 ei hyväksynyt sitä.

4.2.2 Seurantatutkimuksella koottu syventävä aineisto

Syventävässä kyselyssä toistettiin samat arviointitehtävät (yhteensä 15) kuin peruskyselyssä ja samaa asteikkoa käyttäen. Tämä teki mahdolliseksi seurantatutkimuksen arviointien pysyvyydestä muutaman kuukauden jälkeen. Se myös ohjasi tarkastelemaan pohjapiirrosta ilman, että sisustusratkaisut ja messujen aikainen mahdollinen väentungos vaikuttivat arviointeihin.

Jokaisen arvioitavan kohteen (12) osalta tiedusteltiin lisäksi: a) onko ratkaisu jo toteutettu nykyisessä asunnossa. Jos vastaus oli ei, pyydettiin vastaamaan jatkokysymykseen, b) toivoisitteko tätä ratkaisua asuntoon.

Uusina arviointitehtävinä samassa asteikossa kysyttiin:

16. Kuinka hyvin AIKA-talon ratkaisut tukevat lapsen kehitystä kotona, hoivan, leikin ja muun toiminnan muodossa?
17. Kuinka hyvin AIKA-talon tilaratkaisut tukevat perheen vuorovaikutusta?
18. Kuinka hyvin AIKA-talon tilaratkaisut tukevat käytännön askareiden sujumista?
19. Miten tärkeänä pidätte asunnon muunneltavuutta?
20. Kuinka hyvin AIKA-talo on muunneltavissa perheen tarpeiden mukaan?
21. Kuinka hyvin AIKA-talossa oli otettu huomioon isän ja äidin tarpeet?

Taustatietoina tiedusteltiin:

22. Kuinka monessa asuntomessujen omakotitalossa vierailitte? (Arvioinnin helpottamiseksi ilmoitettiin, että messutaloja oli noin 50.) Vaihtoehdot olivat: vain Kastellin AIKA-talossa, muutamassa, lähes puolessa, yli puolessa, lähes kaikissa, kaikissa.
23. Asumismuotonne tällä hetkellä. Vaihtoehdot olivat: kerrostalo, omakotitalo, rivitalo, paritalo.
24. Nykyisen asuntonne huoneistoala neliömetreissä.
25. Messuilla esitellyn Kastellin AIKA-talon huoneistoala oli 188 neliömetriä:
Huoneistoala on teille asumistarpeisiin nähden: liian pieni, sopiva, liian iso.
26. Huoneistoala on teille asumis- tai hankkimiskustannusten kannalta: liian pieni, sopiva, liian iso.
27. Vastaajan sukupuoli ja syntymävuosi
28. Lasten iät perheessä
29. Kuinka monta lastenlasta teillä on?
30. Onko asunnossanne tai mielessänne sellaisia suunnitteluratkaisuja, joita suosittelette lisättäväksi AIKA-taloon? Vapaamuotoinen vastaus.

31. Haluaisitteko osallistua ryhmässä tapahtuvaan tulevaisuuden perheasunnon ideointiin? Vaihtoehdot olivat: Kastellin järjestämän suunnittelupalaverin muodossa, sähköpostin välityksellä, en halua.

4.2.3 Asukastutkimus

Haastattelu tehtiin henkilöille, jotka olivat kesään 2008 mennessä valinneet asunnokseen talon AIKA-talomallistosta. Haastattelun tarkoituksena oli selvittää, mitä mieltä he olivat AIKA-talomalliston suunnitteluratkaisuista, miten ratkaisut toimivat käytännössä ja millaisia ideoita ja näkemyksiä heillä oli talosuunnittelusta. Haastattelu kartoitti myös niitä tekijöitä, jotka vaikuttivat ostopäätöksen syntymiseen.

Haastattelukysymykset olivat seuraavat:

1. Rakentaako parhaillaan vai asuuko jo AIKA-talossa?
2. Montako henkeä talouteen kuuluu? Onko lapsia? Lasten iät?
3. Onko aikaisemmin asunut omakotitalossa?
4. Mitä kautta tutustui Kastelliin ja sen tuotteisiin?
5. Moneenko talovalmistajaan oli tutustunut ennen Kastelliin päättymistä?
6. Oliko tutustunut muihin rakentamisvaihtoehtoihin ennen Kastelliin päättymistä?
7. Millaisia toiveita liittyi uuteen omakotitaloon? Mitä asioita pidettiin tärkeinä taloa etsittäessä?
8. Mitkä tekijät vaikuttivat ostopäätöksen syntymiseen?
9. Mikä AIKA-mallistossa kiinnosti, mikä herätti mielenkiinnon?
10. Poikkesiko mallisto muista tarjolla olevista talomalleista?
11. Onko standardimalliin tehty muutoksia? Miksi muutoksia on tehty?
12. Talon ratkaisut, joita ei osannut toivoa, mutta jotka osoittautuivat hyviksi ja tarpeellisiksi ratkaisuisiksi?
13. Miten AIKA-talo vastaa toiveita?
14. Mihin ratkaisuihin on erityisen tyytyväinen?
15. Mihin ratkaisuihin on erityisen tyytymätön?
16. Miten AIKA-talo vastaa mielikuvaa perhemyönteisestä asumisesta?
17. Kehitysideoita?
18. Lisäksi haastateltuja pyydettiin arvioimaan AIKA 188-taloa lomakkeella, joka esitettiin syventävän tutkimuksen uusintakyselyssä.

4.3 Aineiston analyysi

Perusaineiston analysoinnissa käytettiin tilastollista päättelyä. Tilastolliset analyysit toteutettiin SPSS-ohjelmistolla, versiolla 15.0. Muuttujien keskiarvoja vertailtiin kahden ryhmän tapauksessa Studentin riippumattomien otosten t-testillä, ja useamman ryhmän ja useampien ryhmittelijöitten tapauksessa tilanteen mukaan kaksi- tai kolmisuuntaisella varianssianalyysillä (ANOVA). Keskiarvojen parittaiseen vertailuun usean vertailtavan ryhmän tapauksessa käytettiin Duncanin testiä, joka paljastaa mitkä ryhmäkeskiarvoista ovat samalla tasolla toistensa kanssa, ja mitkä eroavat toisistaan. Usean samanaikaisen vastemuuttujan tilanteessa käytettiin monimuuttujaista varianssianalyysia (MANOVA).

Muuttujien välisiä riippuvuuksia ja yhteyksiä tarkasteltiin Pearsonin korrelaatiokertoimien avulla. Toisena lähestymistapana tutkia muuttujien välisiä yhteyksiä käytettiin hierarkkista klusterianalyysia eli ryhmittelyanalyysia, jonka tarkoituksena on ryhmitellä muuttujia mahdollisimman samankaltaisiin ryhmiin. Klusterianalyysi toteutettiin 'furthest neighbor' -menetelmällä käyttäen etäisyysmittana euklidisen etäisyyden neliötä. Luokiteltujen muuttujien jakaumien vertailuihin sekä niiden välisten yhteyksien ja assosiaatioiden tutkimiseen käytettiin ristiintaulukointia ja Pearsonin χ^2 -testiä, jolloin yksityiskohtaisempiin tulkintoihin käytettiin myös testiin liittyviä frekvenssikohtaisia sovitettuja standardoituja jäännöksiä.

Syventävässä tutkimuksessa sähköisen kyselyn tuottamat vastaukset voitiin suoraan kääntää SPSS-tiedostoksi, joten vain postitse vastatut kyselyt vaativat erillisen tallennuksen. Tallennus toteutettiin koodinumeroita käyttäen siten, että vastaukset oli yhdistettävissä perusaineiston keruun yhteydessä annettuihin vastauksiin. Tilastollisessa analysoinnissa käytettiin sekä poikkileikkausaineistoille soveltuvia menetelmiä mittauskeroittain tehtävissä tarkasteluissa että pitkittäisaineistojen analyysimenetelmiä kahden mittauskerran vertailuissa. Muuttujien keskiarvoja vertailtiin kahden ryhmän tapauksessa Studentin riippumattomien otosten t-testillä. Keskiarvovertailut mittausajankohtien välillä tehtiin parittaisten otosten t-testillä. Kahden mittauskerran keskiarvoja useamman ryhmän ja useampien ryhmittelijöitten tapauksessa tutkittiin toistomittausten varianssianalyysillä (repeated measures MANOVA).

Muuttujien välisiä riippuvuuksia sekä arviointien pysyvyyttä mittauskerrasta toiseen tarkasteltiin Pearsonin korrelaatiokertoimien avulla. Arviointien pysyvyyden ja muutosten kuvausten perustana käytettiin lisäksi siirtymäfrekvenssejä.

Pearsonin χ^2 -testiä sekä siihen liittyviä sovitettuja jäännöksiä käytettiin luokiteltujen muuttujien jakaumien vertailuun ja yhteyksien tutkimiseen. Perusaineiston ja syventävän aineiston rakenteiden vertailu useamman luokitellun muuttujan suhteen samanaikaisesti tehtiin loglineaaristen mallien avulla. Aineiston tilastolliset analyysit toteutettiin SPSS-ohjelmistolla, versiolla 15.0.

Asuntomessujen aikana kootun laadullisen aineiston analyysi toteutettiin aineistolähtöisesti. Kommentteja luokiteltiin talon yleistä miellyttävyyttä koskevista ilmauksista, pohjaratkaisusta, kerrosratkaisusta sekä tilaratkaisusta koskien tutkimuskohteina olleita kysymyksiä. Tulosten analyysissa käyttiin hyväksi kvantitatiivisen analyysin tuottamia tuloksia relevanteista henkilöryhmittelyistä sukupuolen ja iän perusteella sekä ottaen huomioon sen, oliko vastaajalla lapsia kotona ja oliko rakentaminen ajankohtaista. Sanallisen kuvauksen lisäksi aineistosta tuotettiin määrällisiä tuloksia laskemalla kuhunkin luokkaan kuuluvat vastaukset

yhteen, esimerkiksi positiiviset ja kriittiset maininnat, jolloin voitiin tarkastella vapaamuotoisten vastausten kongruenssia arviointilomakkeen käyttöön verrattuna.

Syventävässä tutkimuksessa vastaajilta pyydettiin lisää ehdotuksia tai parannuksia AIKA 188 –taloon ja ne myös luokiteltiin aineistolähtöisesti. Asukastutkimuksessa tehdyssä haastattelussa karttui digitaalisesti tallennettua haastatteluaineistoa, jonka litterointiin osallistui kaksi avustajaa. Litteroitua haastatteluaineistoa syntyi yhteensä n. 40 sivua. Haastatteluaineisto pilkottiin haastattelukysymysten perusteella niin, että kunkin kysymyksen alle tuli jokaisen haastateltavan vastaus kyseiseen kysymykseen. Osa vastauksista saattoi esiintyä muualla kuin varsinaiseen kysymykseen annetussa vastauksessa. Nämä huomioitiin ja siirrettiin oikean kysymyksen alle.

5 Tulokset

5.1 Perusaineisto

5.1.1 Messuvieraiden tekemät arvioinnit

Suhtautuminen arvioitaviin kohteisiin oli ollut kauttaaltaan hyvin myönteistä, mitä kuvastaa se, että koko aineistossa arviointien keskiarvot olivat vähintään 3 asteikolla 1 = erittäin huono, 2 = huono, 3 = hyvä ja 4 = erittäin hyvä. Korkeimmat keskiarvot (**taulukko 1**) olivat saaneet osio 8. Tilava vaatehuone eli varasto vaatteille ja lisäpatjoille (3,56) ja osio 1. Sivuteinen vaunuille, rattaille ja urheilukasseille, säilytystila kengille, kuivauskaappi ulkoasuille, vesipiste kuravaatteille ja koirantassuille (3,48). Seuraavina järjestyksessä olivat: 6. Vauvan makuuhuone vanhempien makuuhuoneen yhteydessä; voidaan muuttaa työ/harrastustilaksi (3,44); 5. Vanhempien makuuhuone (3,39); 12. Erillinen pukeutumistila ja WC saunaosastossa (3,38); 3. Yläkerran kaksi lastenhuonetta, jotka voidaan yhdistää yhdeksi isoksi huoneeksi (3,36) ja 10. Lasten leikkitala keittiön ja oleskelutilojen yhteydessä; voidaan muuttaa kirjasto-, työ-, vieras- tai makuuhuoneeksi (3,32). Saman keskimääräisen arvioinnin (3,27) olivat saaneet 2. Ekologinen pyykinkuivaus kodinhoituhuoneessa ja 4. Aulatilasta voi tehdä työ- tai makuuhuoneen. Selvästi edellisiä heikoimmat mutta keskimäärin edelleen hyvät arvioinnit olivat saaneet 9. Keittiö ja ruokailutila (3,00), 7. Amme tilavassa kylpyhuoneessa (3,01) ja 11. Kodin tietokone yhteisissä tiloissa lasten ja aikuisten käyttötarpeisiin (3,06). Kokonaisarviointi pohjaratkaisusta (3,26) oli positiivisempi kuin sisustuksesta (3,14) ja ulkonäöstä (3,07).

Naisten arvioinnit olivat kauttaaltaan myönteisempiä kuin miesten, mutta silti kohteiden mieluisuusjärjestys oli molemmilla sukupuolilla varsin samankaltainen; järjestyssijojen ero oli enintään 2,5. Sekä naiset että miehet arvioivat tilavan vaatehuoneen (8) ja sivuteisen (2) kaikkein myönteisimmin. Suurimmat sukupuolten erot olivat suhtautumisessa sivuteiseen (1), jota naiset arvostivat miehiä enemmän niin paljon, että keskimääräisissä arvioinneissa oli tässä kohdin suurin ero, vaikka miehetkin olivat arvioineet sivuteisen myönteisesti.

Taulukko 1. Arviointien keskiarvot (Mean) ja hajonnat (SD) koko aineistossa (N = 15 011) sekä naisten (N = 9 695) ja miesten (M = 5 316) vastauksissa; sukupuolten välisten erojen vertailu t-testillä.

	Kaikki		Naiset		Miehet		Sukupuolten erot		
	Mean	SD	mean	SD	Mean	SD	t	df	p
1. Sivuteinen	3.48	.60	3.57	.58	3.32	.60	24.9	14510	<.001
2. Pyykinhuuhtaus	3.27	.67	3.34	.67	3.13	.66	18.4	14432	<.001
3. Lastenhuoneet	3.36	.62	3.42	.60	3.26	.63	15.4	14357	<.001
4. Aulatila	3.27	.65	3.31	.65	3.18	.66	11.8	14367	<.001
5. Makuuhuone	3.39	.62	3.45	.61	3.28	.63	15.5	14406	<.001
6. Vauvan tila	3.44	.69	3.51	.67	3.29	.70	18.5	14353	<.001
7. Kylpyamme	3.01	.82	3.08	.81	2.87	.83	14.1	14276	<.001
8. Vaatehuone	3.56	.61	3.64	.57	3.43	.65	20.2	14281	<.001
9. Keittiö ja ruokailu	3.00	.77	3.01	.78	2.97	.75	3.27	14138	.001
10. Lasten leikkutila	3.32	.68	3.40	.67	3.17	.67	19.4	14320	<.001
11. Tietokonetila	3.06	.91	3.13	.90	2.93	.90	12.7	14382	<.001
12. Saunaosasto	3.38	.64	3.42	.64	3.31	.65	10.3	14237	<.001
13. Pohjaratkaisu	3.26	.57	3.30	.58	3.18	.54	12.0	14431	<.001
14. Ulkonäkö	3.07	.62	3.09	.62	3.03	.61	5.96	14282	<.001
15. Sisustus	3.14	.62	3.19	.62	3.04	.61	13.4	14270	<.001

Pienin sukupuolten välinen ero keskiarvoissa oli suhtautumisessa keittiö ja ruokailutilaan (9), jota naiset arvioivat kriittisimmin. Miehet suhtautuivat kriittisimmin kylpyammeeseen (7) ja kodin tietokoneeseen oleskelutilojen yhteydessä (11). Nämä jäivät alhaisille järjestyksijolle myös naisten arvioinneissa.

Kaikki messuvieraat eivät olleet vastanneet kaikkiin arviointitehtäviin, kuten on nähtävissä taulukon 1 vapausasteista ($df = N1 + N2 - 2$), joiden maksimimäärä tässä aineistossa oli 15 011). Eniten vastauksia puuttui keittiön ja ruokailutilan (9) arvioinnista. Kaikkiin arviointitehtäviin oli saatu vastaukset 12 065 messuvieraalta (7 711 naiselta ja 4 354 mieheltä). Heidä koskevat keskiarvotiedot eivät poikenneet taulukossa 1 esitetyistä enempää kuin 0,01, joten vajaita vastauksia jättäneiden arvioinnit eivät poikenneet systemaattisesti niiden arvioinneista, jotka vastasivat kaikkiin kysymyksiin.

Korrelatiivinen tarkastelu, joka perustui kaikki arvioinnit tehneisiin, paljasti, että arvioinnit korreloivat keskenään tilastollisesti erittäin merkittävästi joskaan ei kovin korkeasti (**taulukko 2**). Korrelaatiot vaihtelivat .09:stä (miesten arviointi vaatehuoneesta, 8, ja tietokonetilasta, 11) .42:een (naisten arviointi talon ulkonäöstä ja sisutuksesta, 14). Sekä naisten että miesten kokonaisarviointiin pohjaratkaisusta korreloivat vahvimmin heidän suhtautumisensa lasten leikkutilaan (10; naiset .37 ja miehet .33) ja sivuteiseen (1; naiset .33 ja miehet .34).

Taulukko 2. Arviointien korrelaatiot; N = 7 711 naista ja 4 354 miestä, jotka olivat vastanneet kaikkiin arviointitehtäviin. Naisten korrelaatiot diagonaalin yläpuolella, miesten korrelaatiot alapuolella.

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
1. Sivuteinen	1	.29	.17	.18	.17	.23	.12	.29	.10	.27	.18	.24	.33	.19	.18
2. Pyykinhuuhtaus	.25	1	.22	.21	.17	.16	.18	.20	.18	.23	.18	.24	.26	.19	.19
3. Lastenhuoneet	.17	.17	1	.34	.23	.22	.20	.20	.19	.24	.18	.20	.26	.21	.21
4. Aulatilat	.16	.22	.25	1	.23	.21	.20	.20	.19	.25	.24	.21	.30	.22	.22
5. Makuuhuone	.21	.20	.24	.24	1	.34	.21	.25	.23	.22	.15	.21	.30	.26	.30
6. Vauvan tila	.25	.19	.25	.24	.35	1	.20	.29	.12	.30	.18	.23	.31	.19	.22
7. Kylpyamme	.11	.19	.17	.18	.17	.19	1	.19	.22	.22	.17	.20	.24	.22	.24
8. Vaatehuone	.29	.19	.20	.19	.23	.27	.12	1	.14	.26	.16	.27	.29	.18	.20
9. Keittiö ja ruokailu	.10	.18	.16	.19	.22	.15	.20	.14	1	.23	.22	.18	.31	.26	.29
10. Lasten leikkutila	.24	.22	.22	.25	.22	.31	.18	.22	.21	1	.35	.25	.37	.22	.24
11. Tietokoneita	.16	.20	.14	.22	.14	.14	.19	.09	.20	.27	1	.20	.31	.21	.21
12. Saunaosasto	.24	.19	.22	.21	.23	.25	.13	.27	.16	.19	.17	1	.30	.20	.21
13. Pohjaratkaisu	.34	.28	.26	.29	.32	.31	.23	.26	.28	.33	.28	.26	1	.36	.32
14. Ulkonäkö	.17	.21	.18	.23	.25	.21	.23	.18	.24	.22	.18	.19	.31	1	.42
15. Sisustus	.21	.24	.25	.25	.30	.24	.24	.19	.28	.25	.23	.19	.35	.35	1

Arviointien yhteyksiä toisiinsa tutkittiin lisäksi erottelemalla arviointeja samankaltaisiin rykelmiin. Tämä analyysi toteutettiin eksploratiivisesti muuttujakohtaisella hierarkkisella klusterianalyysillä, kauimman naapurin (furthest neighbor) -menetelmällä, jonka tavoitteena on minimoida klusterien sisäinen vaihtelu ja maksimoida niiden välinen vaihtelu. Analyysi osoitti, että arvioinnit jakautuivat kahteen samankaltaiseen klusteriin naisilla ja miehillä.

Ensimmäinen klusteri oli laaja. Sen piirissä oli kolme ryhmittymää, joissa pienimmät arviointitehtävät keskenään olivat (1) arvioinneilla sivuteisistä ja vaatehuoneesta, (2) yläkerran lastenhuoneista ja aulatilasta ja 3) vanhempien makuuhuoneesta ja vauvan huoneesta. Näihin liittyi etäisemmin muitakin, kuten arvioinnit saunatilasta ja lasten leikkutilasta. Tästä laajasta ryhmittymästä erosi toinen, luonteeltaan suppea klusteri, joka sisälsi ne arviointikohteet, joihin oli suhtauduttu kriittisimmin, eli arvioinnit keittiö- ja ruokailutilasta ja kylpyammeesta, joiden keskinäinen etäisyyskin oli suhteellisen suuri, sekä kodin tietokoneen sijoittamisesta yhteisiin tiloihin; viimeksi mainittu oli kaikkein etäimpänä muista arvioinneista.

Kun klusterianalyysiin sisällytettiin kokonaisarviointit talon pohjaratkaisusta, ulkonäöstä ja sisustuksesta, ne sisältyivät ensin mainittuun laajaan klusteriin. Talon ulkonäön ja sisustuksen arvioinnit kytkeytyivät tiiviisti toisiinsa. Pohjaratkaisu oli miesten arvioinneissa lähimpänä sivuteisen ja vaatehuoneen arviointia, naisten arvioinneissa se kytkeytyi ulkonäön ja sisustuksen arviointiin.

5.1.2 Arviointien riippuvuus vanhemmuudesta

AIKA 188 –talon suunnittelussa oli ajateltu lapsiperheitä käytännön askareiden sujumisen, perheenjäsenten vuorovaikutuksen ja lapsen kehityksen kannalta. Siksi olikin mielenkiintoista

analysoida sitä, ovatko lasten vanhemmat arvioineet taloa myönteisemmin kuin ne, joilla ei ole lapsia.

Tietoa kotona asuvista lapsista löytyi 4 422 lomakkeesta; 3 416 vastaajaa ilmoitti, että kotona asui lapsia ja 1006 vastaajaa ilmoitti, että kotona ei asunut lapsia. Koska tietoa lapsista saatiin vain noin kolmasosalta AIKA 188 –talon arviointiin osallistuneista, tutkittiin, oliko arvioinneissa eroja niiden kesken, jotka olivat antaneet tietoa lasten asumisesta kotona verrattuna niihin, jotka eivät olleet antaneet tätä tietoa. Lapsikysymykseen vastaamatta jättäneiden joukko oli todennäköisesti kirjava. Heidän keskuudessaan voi olla lapsettomia henkilöitä samoin kuin niitä joiden lapset asuivat muualla, sekä niitä äitejä ja isiä, jotka eivät vastanneet tähän kysymykseen. Oli lapsikysymykseen vastaamatta jättäneiden koostumus mikä hyvänsä, ne jotka vastasivat kysymykseen, olivat talon pohjaratkaisuista innostuneempia kuin ne, jotka jättivät vastaamatta (**taulukko 3**).

Taulukko 3. Arviointien yhteys siihen, oliko henkilö vastannut kysymykseen, asuuko lapsia kotona. Arviointien keskiarvot (Mean) ja hajonnat (SD), ryhmien välisten erojen vertailu t-testillä.

	Ei vastannut		Vastasi lapsikysymykseen		Ryhmien erot		
	Mean	SD	Mean	SD	t	df	P
1. Sivueteinen	3,45	,60	3,56	,59	-10,59	8247,36	< ,001
2. Pyykinkuivaus	3,26	,67	3,28	,68	-1,09	14492	,276
3. Lastenhuoneet	3,36	,62	3,37	,61	-,89	14417	,374
4. Aulatila	3,26	,65	3,29	,66	-2,35	7940,36	,019
5. Makuuhuone	3,38	,63	3,40	,62	-,98	14465	,330
6. Vauvan tila	3,41	,69	3,50	,68	-6,66	14413	< ,001
7. Kylpyamme	3,01	,82	3,00	,84	,75	14335	,452
8. Vaatehuone	3,53	,62	3,64	,57	-9,58	8583,09	< ,001
9. Keittiö ja ruokailu	3,02	,76	2,94	,79	5,57	7521,44	< ,001
10. Lasten leikkutila	3,29	,68	3,37	,68	-6,38	7948,41	< ,001
11. Tietokonetila	3,05	,90	3,09	,92	-2,72	7785,15	,007
12. Saunaosasto	3,37	,64	3,40	,65	-2,84	7761,72	,005
13. Pohjaratkaisu	3,24	,56	3,29	,58	-4,68	7812,40	< ,001
14. Ulkonäkö	3,07	,62	3,06	,62	1,07	14336	,283
15. Sisustus	3,14	,62	3,13	,61	,73	14324	,463

Vertailu osoitti, että jos henkilö oli antanut tietoa lapsista, arvioinnit olivat keskimäärin parempia kahdeksassa 15 arviointikohteesta kuin silloin, jos hän ei ollut antanut tietoa lapsista. Jälkimmäisestä arvostivat ainoastaan keittiö ja ruokailutilaa enemmän. Eroja ei ollut ulkonäön ja sisutuksen, makuuhuoneen, kylpyammeen, lastenhuoneiden muunneltavuuden ja pyykinkuivauksen arvioinnissa. Tietoa lapsista antaneiden joukossa oli kolme neljäsosaa sellaisia, joilla oli lapsia kotona, joten heidän arvioinneissaan painottuivat lapsiperheisiin läheisimmin liittyvät näkökohdat.

Lapsia koskevaan kysymykseen annettujen vastausten perusteella muodostettiin neljä ryhmää: äidit (2 443), isät (973), lapsettomat naiset = LN (739) ja lapsettomat miehet = LM (267). On huomattava, että luokittelu perustui tietoon, onko kotona lapsia vai ei. Lasten kokonaismäärää ei kysytty, jolloin kotoa mahdollisesti jo muuttaneet lapset eivät tulleet tässä näkyviin. Siksi lapsettomuus ei viittaa siihen, onko henkilöllä yleensä lapsia vaan ainoastaan siihen, onko kotona lapsia. Vastaajaryhmien arviointeja verrattiin kussakin kysymyksessä χ^2 -testillä (**taulukko 4**); yksityiskohtaisemmat tulokset perustuvat sovitettuihin standardoituihin jäännöksiin.

Taulukko 4 osoittaa eri kysymysten osalta yhdenmukaisesti sen, että lapsikysymyksiin vastanneiden arvioinnit olivat pääasiassa erittäin hyviä tai hyviä ja että ryhmien väliset erot olivat lähinnä siinä, kumpaan kategoriaan arvioinnit olivat keskittyneet. Eniten *erittäin hyviä* arviointeja olivat koonneet kysymys 8. Tilava vaatehuone eli varasto vaatteille ja lisäpatjoille (68,2 %) ja kysymys 1. Sivuteinen (60,4 %). *Erittäin huonoja* arviointeja oli yleensä vain noin yhdessä prosentissa vastauksista, mutta niistä poikkesivat kysymykset 11. Kodin tietokone yhteisessä tilassa (7,3 %), 7. Amme tilavassa kylpyhuoneessa (5,3 %) ja 9. Keittiö ja ruokailutila (4,2 %). Kuten edellä todettiin, nämä kolme arviointia muodostivat klusterianalyyseissä muista arvioinneista erottuvan suppean klusterin. Niitä yhdisti siten kriittinen arviointi.

Yleisistä yhdensuuntaisista arvioinneista huolimatta ryhmien kesken oli huomattavia eroja mielipiteissä. Suurimmat ryhmien väliset erot (Khin neliön arvon perusteella) olivat sivuteisen (1), lasten leikkutilan (19), pyykinkuivatuksen (2) ja vauvan makuutilan (6) järjestämisessä. Näitä lapsiin ja kodin käytännön askareisiin liittyviä ratkaisuja arvostivat eniten äidit ja yleensäkin naiset enemmän kuin miehet. Ryhmien välisiä eroja ei ollut lainkaan rakennuksen ulkonäön arvioinnissa. Ryhmien väliset erot olivat pienehköt, joskin tilastollisesti erittäin merkitsevät myös arvioitaessa erillistä pukeutumistilaa ja WC:tä saunaosastossa. Näissäkin naisten arvioinnit olivat merkittävästi positiivisempia kuin miesten. Yleisestä erojen suunnasta poiketen lapsettomien naisten arvioinnit keittiö- ja ruokailutilasta (9) olivat myönteisempiä kuin erityisesti isien arvioinnit. Talon ulkonäön arviointi oli ainoa, jossa ei esiintynyt ryhmien välisiä eroja. Naiset antoivat pohjaratkaisulle ja sisustukselle enemmän arvoa kuin miehet.

Suurimmat ryhmien väliset erot olivat äitien ja lapsettomien miesten välillä. Esimerkiksi sivuteistä (1) piti erittäin hyvänä 68,8 % äideistä, mutta vain 41,1 % lapsettomista miehistä. Samansuuntainen ero oli kaikissa kysymyksissä ja joissakin kysymyksissä se näkyi myös huonoksi arvioinnissa, ei vain erittäin hyvän ja hyvän välisenä erona. Tietokoneen sijoittamista yhteisiin tiloihin (11) piti erittäin hyvänä äideistä 45,4 % mutta lapsettomista miehistä vain 26,5 %; jälkimmäisistä yli kolmannes (36,1 %) piti ratkaisua huonona tai erittäin huonona, äideistä 20,5 %. Lapsettomat naiset ja isät jäivät arvioinneissa näiden ääripäiden väliin kuitenkin siten, että äidit ja lapsettomat naiset ja isät ja lapsettomat miehet olivat keskenään samanlaisempia. Sukupuoli oli siten määräävämpi tekijä kuin vanhemmuus.

Arviointiasteikon käytön kokonais kuvan muodostamiseksi laskettiin prosenttilukujen keskiarvot kahdentoista erilliskohteen arvioinnista. Ne paljastivat, että keskimäärin ”erittäin hyvä” -arviointeja oli lähes puolet eli 45,6 % annetuista arvioinneista. Tämä oli 10 % enemmän kuin talon pohjaratkaisun erittäin hyväksi arvioineet (35,6 %). Yksityiskohtaisilla kysymyksillä pohjaratkaisusta saatiin siten myönteisempi kuva kuin pyytämällä kokonaisarviointi pohjaratkaisusta.

Taulukko 4. Vanhemmuuden yhteys arviointeihin; äitejä 2 443, lapsettomia naisia = LN 739, isiä 973 ja lapsettomia miehiä = LM 267; χ^2 -testi. (Prosenttiluvut, joita koskeva sovitettu jäännös on suurempi kuin 2 tai pienempi kuin -2, on tummennettu. Tällöin prosenttiluku poikkeaa ylös- tai alaspäin jakaumien homogeenisuusoletuksen mukaisista luvuista; vrt. yhteensä sarakkeeseen.)

Arvio	Äidit	LN	Isät	LM	Yht	Äidit	LN	Isät	LM	Yht
	1. Sivuteinen p < .001					2. Pyykinhuuhto p < .001				
Erittäin hyvä	68,8	58,0	46,9	41,0	60,4	44,9	43,0	25,8	28,0	39,3
Hyvä	28,3	38,5	47,7	50,6	35,7	46,1	46,4	61,2	59,0	50,3
Huono	2,6	2,7	4,9	7,7	3,4	7,7	9,5	11,1	11,9	9,0
Erittäin huono	,3	,8	,5	,8	,5	1,2	1,1	1,9	1,1	1,3
	3. Lastenhuoneet p < .001					4. Aulatilat p < .001				
Erittäin hyvä	46,9	47,6	35,3	38,1	43,9	43,4	37,8	32,2	31,3	39,3
Hyvä	47,6	46,7	55,5	53,5	49,6	48,4	51,7	56,2	55,2	51,1
Huono	5,2	5,4	8,7	8,5	6,2	7,3	9,9	10,7	12,4	8,8
Erittäin huono	,2	,3	,5	,0	,3	,9	,6	,9	1,2	,8
	5. Makuuhuone p < .001					6. Vauvan tila p < .001				
Erittäin hyvä	49,5	49,3	37,8	39,3	46,3	63,7	61,1	47,8	44,7	58,6
Hyvä	44,9	44,2	55,9	50,8	47,6	29,6	31,0	43,7	44,7	33,9
Huono	5,1	6,1	5,7	8,8	5,6	5,4	6,5	6,8	8,0	6,1
Erittäin huono	,5	,4	,5	1,1	,5	1,3	1,4	1,7	2,7	1,5
	7. Kylpyamme p < .001					8. Vaatehuone p < .001				
Erittäin hyvä	33,9	28,3	22,9	22,6	29,8	73,4	68,3	57,8	57,4	68,2
Hyvä	45,9	44,5	46,3	41,0	45,5	23,6	27,6	36,3	36,8	27,9
Huono	15,7	22,7	23,6	26,8	19,3	2,4	3,6	5,5	5,8	3,5
Erittäin huono	4,4	4,6	7,2	9,6	5,3	,6	,4	,4	,0	,5
	9. Keittiö ja ruokailu p < .001					10. Lasten leikkutila p < .001				
Erittäin hyvä	23,8	31,8	18,7	29,3	24,4	55,0	45,6	34,3	32,2	47,5
Hyvä	48,5	48,1	53,1	47,1	49,3	38,8	43,1	53,2	58,2	43,9
Huono	23,2	16,6	23,5	22,0	22,0	5,3	8,9	10,8	8,0	7,3
Erittäin huono	4,5	3,5	4,8	1,5	1,5	,9	2,4	1,7	1,5	1,4
	11. Tietokonetilat p < .001					12. Saunaosasto p = .002				
Erittäin hyvä	45,4	37,5	34,0	26,5	40,4	50,4	52,5	44,8	39,8	48,9
Hyvä	33,8	36,5	39,0	37,3	35,6	42,1	39,7	47,7	51,7	43,5
Huono	14,6	17,7	19,1	23,8	16,7	6,8	7,0	6,3	8,0	6,8
Erittäin huono	6,3	8,2	7,8	12,3	7,3	,6	,8	1,3	,4	,8
	Pohjaratkaisu p < .001					Ulkonäkö p = .073				
Erittäin hyvä	39,9	35,7	27,5	24,6	35,6	22,8	20,7	18,2	20,2	21,3
Hyvä	55,0	57,6	65,4	67,7	58,5	64,7	64,8	65,6	63,6	64,8
Huono	4,7	6,5	6,5	7,7	5,6	11,5	13,6	15,0	14,7	12,8
Erittäin huono	,3	,1	,6	,0	,3	1,1	1,0	1,2	1,6	1,1

	Sisustus		p < .001		
Erittäin hyvä	28,3	28,3	17,8	17,9	25,4
Hyvä	61,5	60,4	68,0	65,8	63,0
Huono	19,6	10,6	13,5	15,2	10,9
Erittäin huono	,5	,7	,7	1,2	,7

Keskimäärin arvioinnin 'hyvä' oli antanut 42,8 % vastanneista (pohjaratkaisun arvioi hyväksi 58,5 %). 'Heikoksi' arviointia oli keskimäärin kymmenesosassa (9,5 %; pohjaratkaisun oli arvioinut heikoksi 5,6 %) ja 'erittäin heikoksi' arviointeja 2,2 %:ssa vastauksista (pohjaratkaisun oli arvioinut erittäin heikoksi 0,3 %). Erilliskohteiden keskimääräisissä arvioinneissa painottui kriittisyys jotakin ratkaisua kohtaan hieman enemmän kuin pohjaratkaisun kokonaisarvioinnissa.

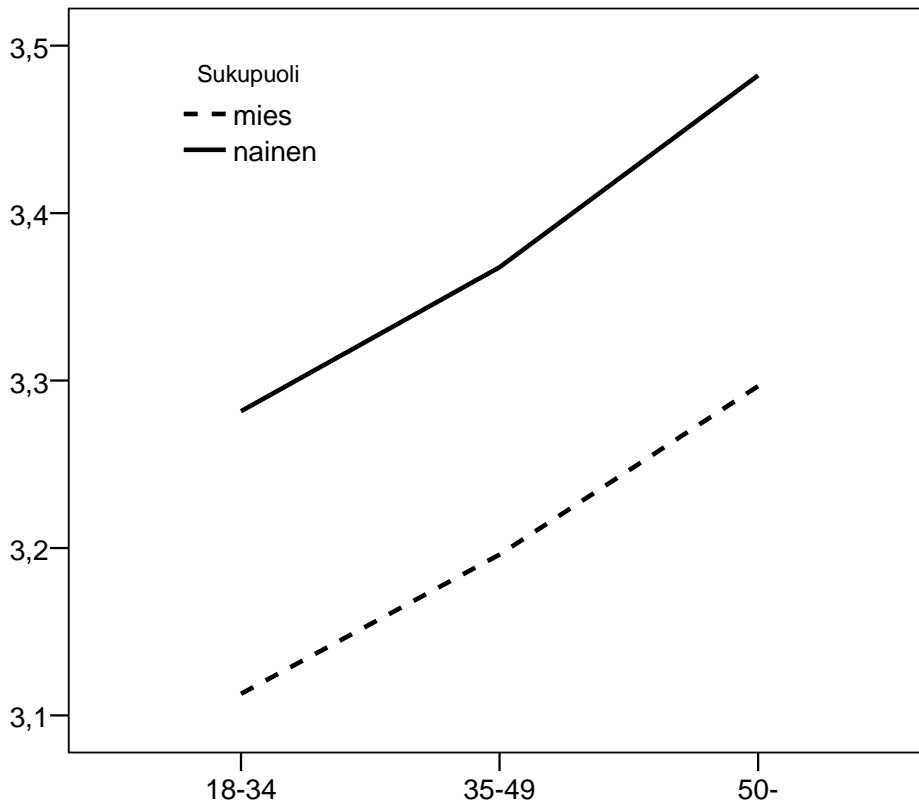
5.1.3 Arviointien riippuvuus vastaajan iästä ja sukupuolesta

Tieto vastaajan iästä oli saatu 9 630 täysi-ikäiseltä henkilöltä, 6 983 naiselta ja 2 647 mieheltä. Arvioinnit korreloitiin ikään, jolloin todettiin arviointien olleen sitä suotuisampia, mitä vanhempia vastaajat olivat. Korelaatiot olivat erittäin merkitseviä joskaan eivät korkeita; ikä selitti enintään 4 % mielipiteiden vaihtelusta. Suuren henkilömäärän ansiosta pienemmätkin korrelaatiot tulevat tilastollisesti merkitseviksi eli todennäköisyys korrelaation pysyvyyteen otoksesta riippumatta on korkea. Iän korkein korrelaatio (.19) oli sekä naisilla että miehillä arviointiin ekologisesta pyykinkuivauksesta kodinhoituhuoneessa vanhempien vastaajien arvostaessa sitä enemmän. Iällä oli vähiten yhteyttä (.07) arviointiin vanhempien ja vauvan makuuhuonejärjestelyistä.

Vastaajien iän ja sukupuolen mahdollista yhdysvaikutusta arviointeihin tutkittiin kaksisuuntaisella varianssianalyysillä. Vastaajat ryhmiteltiin kolmeen ikäkategoriaan: 18 – 34-vuotiaat (naisia 2 973; miehiä 1 072); 35 – 49-vuotiaat (naisia 2 435; miehiä 910) ja yli 50-vuotiaat (naisia 1 575; miehiä 665). Viimeksi mainitut olivat pääasiassa alle 65-vuotiaita, sillä 65-vuotiaita tai sitä vanhempia naisia oli 147 ja miehiä 93.

AIKA 188 -taloa koskevista arvioinneista kohteista 1 - 12 laskettiin kullekin henkilölle keskiarvo. Näitä keskiarvoja käytettiin riippuvina muuttujina varianssianalyysissä, joilla selvitettiin vastaajien sukupuolen ja iän oma- ja yhdysvaikutuksia arviointeihin. Kaksisuuntainen varianssianalyysi osoitti, että sukupuolen ($F(1, 9133) = 477,6, p < .001$) ja iän ($F(2, 9133) = 225,8, p < .001$) vaikutukset arviointeihin olivat erittäin merkitseviä, mutta että niillä ei ollut yhdysvaikutusta. Tämä tarkoittaa sitä, että naisten ja miesten väliset erot olivat samansuuruiset eri ikäryhmissä. **Kuvio 1** osoittaa, että vanhempien vastaajien arvioinnit olivat myönteisempiä kuin nuorempien ja että kaikissa ikäryhmissä naisten vastaukset olivat myönteisempiä kuin miesten.

Lisäksi tutkittiin sukupuolen ja iän yhteyttä pohjaratkaisua, talon ulkonäköä ja sisustusta koskeviin kokonaisarviointeihin. Analyysi toteutettiin MANOVAlla, jossa mainitut kokonaisarvioinnit olivat riippuvina muuttujina ja sukupuoli ja ikä luokittelevina muuttujina. Sukupuolen ($F(3, 9247) = 41,2, p < .001$) ja iän ($F(6, 18496) = 31,7, p < .001$) merkitsevien omavaikutusten lisäksi analyysi osoitti, että sukupuolella ja iällä oli lievää yhdysvaikutusta ($F(6, 18496) = 2,26, p = .035$), joka muuttujakohtaisessa tarkastelussa osoittautui kohdistuvan ainoastaan sisustuksen arviointiin ($F(2, 9249) = 3,56, p = .009$).

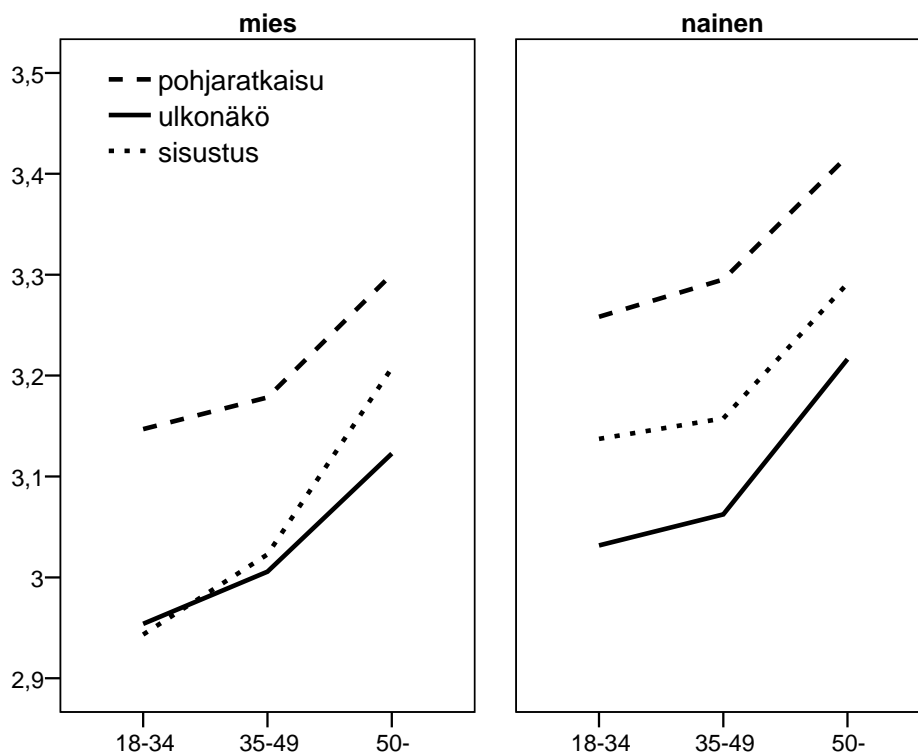

Kuvio 1. Vastaajien sukupuolen ja iän yhteys arviointien 1-12 keskiarvoon.

Pohjaratkaisua ja talon ulkonäköä arvioitaessa naisten arvioinnit olivat myönteisempiä kuin miesten ja vanhempien henkilöiden arvioinnit myönteisempiä kuin nuorempien (**kuvio 2**). Sisustusta arvioitaessa eri-ikäisten naisten väliset erot olivat pienemmät kuin eri-ikäisten miesten väliset erot. Nuorimmat ja keski-ikäiset miehet olivat kriittisempiä kuin vastaavanikäiset naiset, mutta vanhimmassa ikäryhmässä sukupuolten väliset erot tasoittuivat suhtautumisessa sisustukseen. Tämä selitti sukupuolen ja iän välisen yhdysvaikutuksen.

5.1.4 Arviointien riippuvuus vastaajien iästä ja vanhemmuudesta

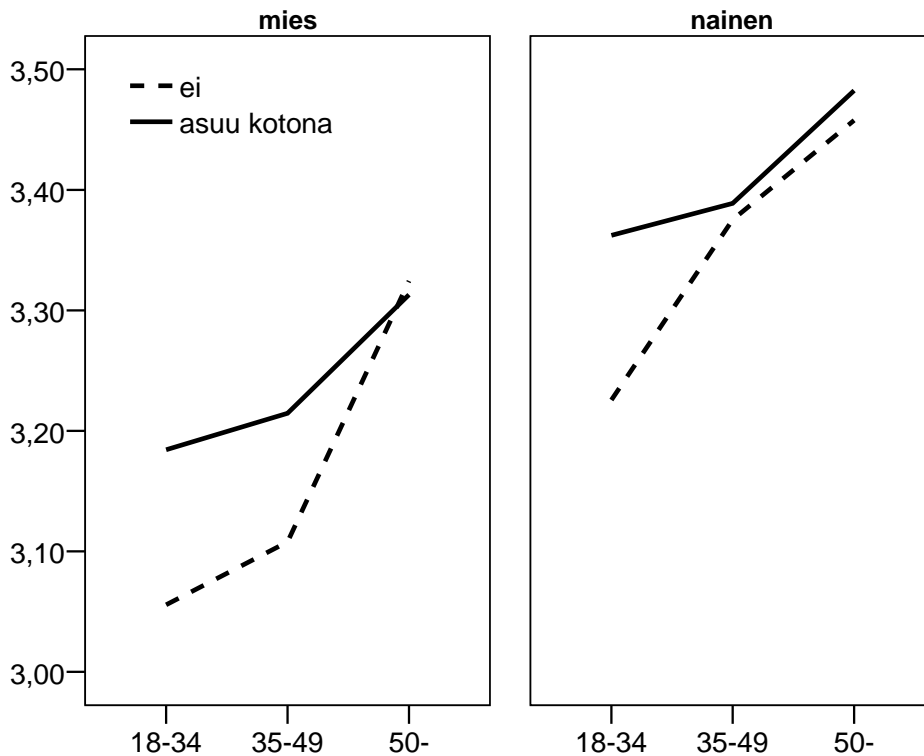
Vastaajan iän ja vanhemmuuden yhteyttä arviointeihin tutkittiin kolmisuuntaisella ANOVAlla siten, että myös sukupuoli otettiin mukaan luokittelevaksi muuttujaksi. Tällöin aineisto rajoitettiin niihin henkilöihin (yhteensä 3 529), joilta oli tietoa vastaajan iästä sekä siitä, asuiko kotona lapsia vai ei. Ikäryhmykset olivat seuraavat: 18 – 34-vuotiaat (1 394); 35 – 49-vuotiaat (1 641) ja yli 50-vuotiaat (494). Heistä 2 679:llä asui lapsia kotona ja 850:llä ei asunut. Naisia oli 2 675 ja miehiä 854.

Kuvio 2. Sukupuolen ja iän yhteys pohjaratkaisuun, talon ulkonäköön ja sisustuksen arviointiin.

Analyysi osoitti saman kuin edellä, että naisten arvioinnit olivat keskimäärin positiivisempia kuin miesten (**kuvio 3**) ja että vanhempien vastaajien tekemät arvioinnit olivat sekä naisten että miesten keskuudessa myönteisempiä kuin nuorempien arvioinnit (sukupuolen omavaikutus $F(1, 3522) = 19.6, p < .001$; iän omavaikutus $F(2, 3522) = 11.7, p < .001$). Myös lasten olemassaolon omavaikutus oli merkitsevä ($F(1, 3522) = 1.72, p < .001$) niiden ollessa keskimäärin myönteisempiä, joiden kotona oli lapsia. Näiden omavaikutusten ohella analyysi paljasti lasten olemassaolon ja vastaajan iän välisen merkitsevän yhdysvaikutuksen ($F(2, 3522) = 1.66, p < .001$).

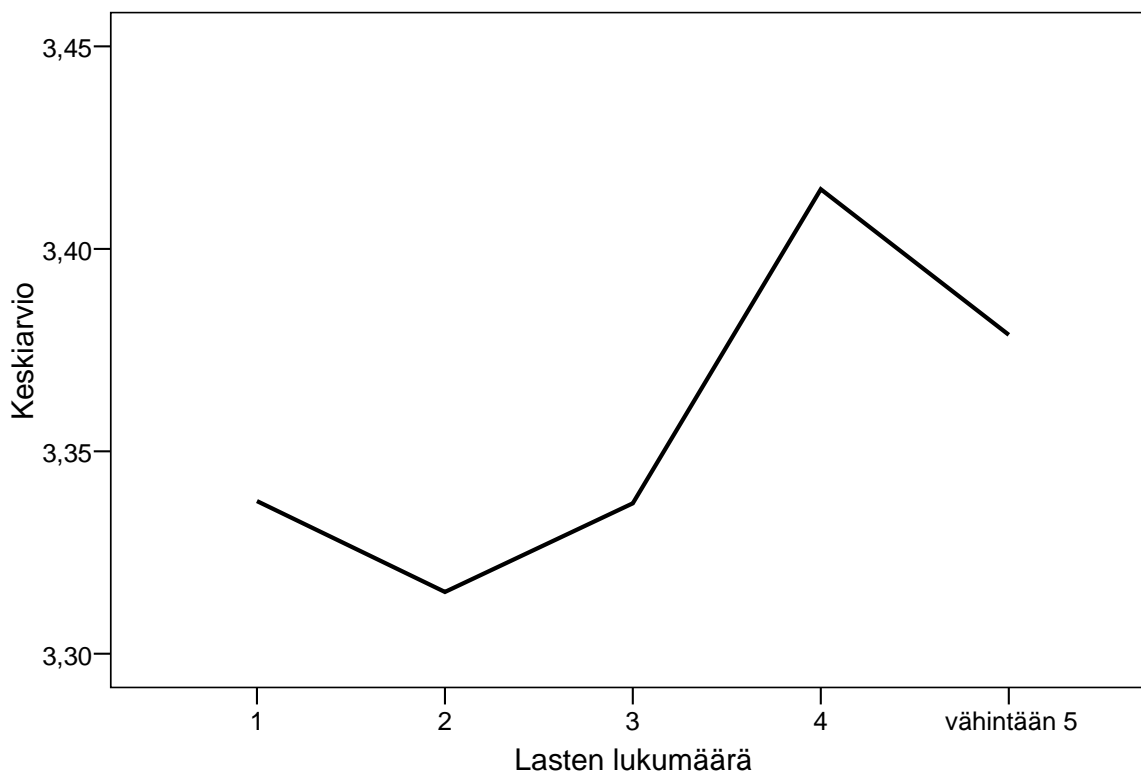
Yhdysvaikutus aiheutui siitä, että nuorimmassa ikäryhmässä (18 – 34-vuotiaat) sekä lapsettomat naiset että miehet olivat arvioinneissaan kriittisempiä kuin ne, joilla lapsia asui kotona (kuvio 3); vanhimmassa ikäryhmässä eroa ei ollut lainkaan ja keskiryhmässäkin ero oli jo tasoittunut naisten keskuudessa. Tälle on kaksi selitystä. Joko ikä tuo kokemusta arviointeihin riippumatta siitä, onko itsellä lapsia, tai se että vanhimmasta ikäryhmästä lapset olivat jo lähteneet pois kotoa. Se että lapsia ei ollut kotona, ei tarkoittanut, että henkilöllä ei olisi ollut lainkaan lapsia. Lasten määrää olisi pitänyt kysyä välittämättä siitä, ovatko he vielä kotona vai muuttaneet jo pois. Tämä tieto olisi varmistanut iän ja vanhemmuuden yhteyden arviointeihin.

Kuvio 3. Arviointien yhteys ikään ja siihen, asuuko lapsia kotona vai ei.

5.1.5 Arviointien yhteys lasten määrään

Asumiseen kohdistuvien toiveiden voi odottaa selkiytyvän, kun perheessä on enemmän lapsia. Lasten lukumäärä perheessä vaihteli yhdestä kymmeneen. Yksilapsisia perheitä oli 1035, kaksi lasta oli 1578:lla, kolme lasta 607:llä, neljä lasta 133:lla ja viisi lasta tai enemmän 63:lla. Kaksisuuntainen varianssianalyysi osoitti, että vanhempien sukupuolen ($F(1, 3240) = 184.1, p < .001$) lisäksi lasten lukumäärällä ($F(4, 3240) = 3.00, p = .017$) oli oma vaikutusta arviointeihin. Yhdysvaikutusta ei ollut. **Kuvio 4** esittää arviointien keskiarvot kotona olevien lasten määrän mukaan. Duncanin testin mukaan suurperheiden (lapsia neljä tai enemmän) vanhempien arvioinnit olivat myönteisempiä kuin pienempien perheiden vanhempien arvioinnit. Nelilapsisissa perheissä kaikkien arviointien keskiarvo oli korkein (3,41). Näissäkin vertailuissa lasten määrä viittasi kotona asuviin lapsiin; ulkopuolelle ovat voineet jäädä kotoa jo pois muuttaneet lapset. Myös lasten iällä ja varsinkin sillä, että lapsia kuuluu eri ikäryhmiin, voi olla merkitystä arviointien kannalta. Lasten iän analyysi osoitti, että alle vuoden ikäisiä vauvoja oli 337:llä, 1 – 3-vuotiaita lapsia 1190:llä, 4 – 6-vuotiaita oli 1069:llä, 7 – 9-vuotiaita 866:llä, 10 – 12-vuotiaita 812:llä, 13 – 15-vuotiaita 814:llä ja 16 – 18-vuotiaita 649:lla. Vain yhteen ikäryhmään kuuluvia lapsia oli 375 miehellä ja 964 naisella, kahteen ikäryhmään kuuluvia 449 miehellä ja 1099 naisella ja kolmeen tai useampaan ikäryhmään kuuluvia lapsia 148 miehellä ja 380 naisella.

Kuvio 4. Arviointien yhteys kotona asuvien lasten määrään.

Vastaajien arvioinnit olivat useissa tapauksissa parempia, kun kotona oli moniin ikäryhmiin kuuluvia lapsia. Esimerkiksi kodin tietokoneen sijoittamisen yhteisiin tiloihin oli arvioinut erittäin hyväksi 57 % äideistä ja 44 % isistä, joilla oli vähintään kolmeen ikäryhmään kuuluvia lapsia, mutta 42 % äideistä ja 34 % isistä, joilla oli vain yhteen ikäryhmään kuuluvia lapsia. Niistä naisista, joiden kotona ei ollut lapsia, erittäin hyvän arvioinnin oli antanut 38 % ja vastaavista miehistä vain 27 %. Vastaavanlaisia eroja ilmeni arvioitaessa tilavaa vaatehuonetta eli varastoa vaatteille ja lisäpatjoille ja naisten osalta arvioitaessa vauvan nukkumistilaa, lasten leikkitilaa ja aulatilaa muunneltavuutta. Kuitenkin keittiö ja ruokailutilan arvioinnissa käsitykset erosivat toiseen suuntaan: huonoja arvioiteja antoivat enemmän ne, joilla oli lapsia useammasta ikäryhmästä.

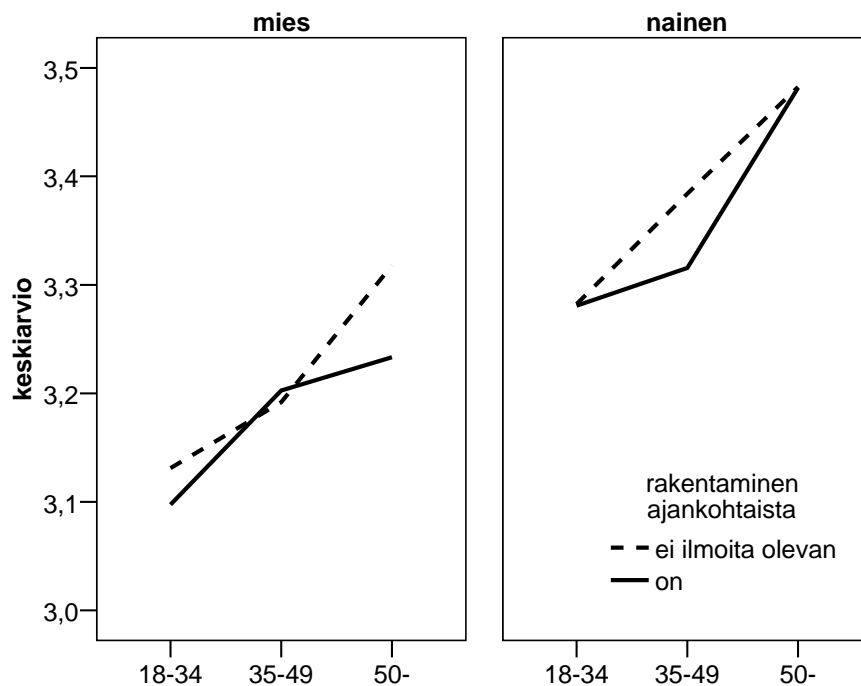
5.1.6 Rakentamisen ajankohtaisuus

Kysymyksiä 1-12 koskevien arviointien keskiarvojen riippuvuutta rakentamisen ajankohtaisuudesta tutkittiin kolmisuuntaisella ANOVA:lla. Se sisälsi vastaajan sukupuolen, iän (luokiteltuna ryhmiin 18 – 34-vuotiaat, 35 – 49-vuotiaat ja yli 50-vuotiaat) ja rakentamisen ajankohtaisuuden (kyllä/ei). Analyysi tuotti vahvat sukupuolen ($F(1, 9\ 032) = 365.1, p < .001$) ja iän ($F(2, 9\ 032) = 123.4, p < .001$) omavaikutukset ja rakentamisen ajankohtaisuuden vähän heikomman mutta silti merkitsevän omavaikutuksen ($F(1, 9\ 032) = 10.4, p = .001$). Kolmannen

asteen yhdysvaikutus iän, sukupuolen ja rakentamisen ajankohtaisuuden kesken oli kuitenkin merkitsevä ($F(2,9032) = 6.59, p = .001$).

Rakentamisen ajankohtaisuuden, iän ja sukupuolen yhdysvaikutus johtui siitä, että rakentamisen ajankohtaisuus vaikutti eri tavalla eri ikäryhmien miehiin ja naisiin. Tämä näkyy kuvioista 5 yli 50-vuotiaissa miehissä ja 35 – 49-vuotiaissa naisissa. Heidän keskuudessaan rakentaminen oli ajankohtaista noin kolmannekselle ja he olivat kriittisempiä kuin ne, joille rakentaminen ei ollut ajankohtaista. Vain nämä kaksi eroa olivat tilastollisesti merkitseviä. Muissa ikäryhmissä rakentamisen ajankohtaisuudella ei ollut yhteyttä arviointeihin.

Miesten ja naisten kuvioita vertaamalla (**kuvio 5**) voi todeta, edellä selostettuja tuloksia vastaten, että naiset olivat miehiä myönteisempiä arvioinneissaan kaikissa ikäryhmissä riippumatta rakentamisen ajankohtaisuudesta. Kaikki samanikäisten naisten ja miesten väliset erot olivat tilastollisesti merkitseviä.

Kuvio 5. Arviointien yhteys rakentamisen ajankohtaisuuteen.

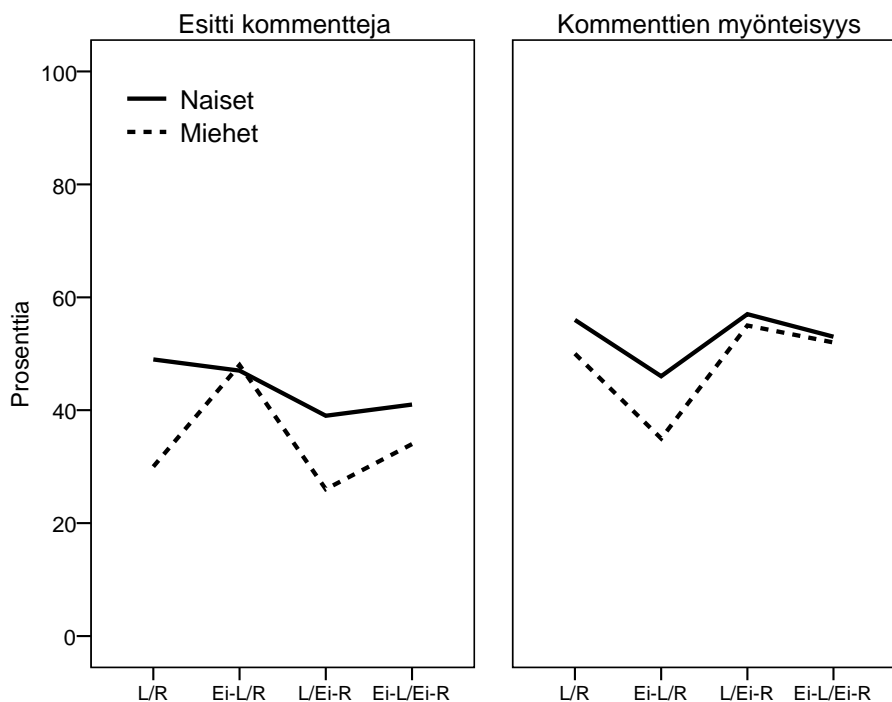
Kun rakentamisen ei ilmoitettu olevan ajankohtaista, arvioiden myönteisyys kasvoi suoraviivaisesti iän lisääntymisen myötä. Ikäryhmien väliset erot olivat merkitseviä naisilla ja miehillä. Nuoremmat vastaajat olivat olleet kriittisempiä kuin itseään vanhemmat. Kuitenkin rakentamisen ollessa ajankohtaista myönteisyyden kasvussa tapahtui notkahdusta iän lisääntyessä, mutta eri-ikäisinä naisilla (keski-ikässä) ja miehillä (vanhempana). Vanhimpien naisten ryhmä antoi merkitsevästi myönteisempiä arviointeja kuin kaksi nuorempaa ryhmää, joiden arvioinnit eivät eronneet toisistaan. Miesten keskuudessa taas nuorin ryhmä erosi

kriittisempään suuntaan kuin kaksi vanhempaa ryhmää, joiden arvioinnit eivät eronneet toisistaan.

Kaikkiaan tulokset osoittivat rakentamisen ajankohtaisuuden lisäävän kriittisyyttä arvioinneissa. Kysymyskohtainen tarkastelu osoitti, että rakentamisen ajankohtaisuuteen liittyvää tilastollista eroa ei ollut tai se oli vähäinen sekä naisilla että miehillä arvioitaessa sivueteistä, erillistä pukeutumistilaa ja WC:tä saunaosastossa ja vanhempien makuuhuonetta. Kaikkiaan keskiarvoerot olivat kuitenkin sisällölliseltä merkitykseltään pieniä. Vastaajien suuren määrän takia pienetkin erot (0,04) keskiarvoissa tulivat tilastollisesti merkitseviksi.

5.1.7 Laadullinen analyysi

Vastauslomakkeessa oli tilaa vapaamuotoisille kommentteille. Sisällön analyysi tehtiin niiden henkilöiden vastauksista, jotka olivat oman ikänsä lisäksi ilmoittaneet, asuiko heidän taloudessaan lapsia ja oliko rakentaminen ajankohtaista (**kuvio 6**). Näistä henkilöistä (N = 3 687, naisia 2803, miehiä 884) 1 457 (39,5 %) oli antanut vapaamuotoisia vastauksia.

L/R = lapsia, rakentaminen ajankohtaista; Ei-L/R = ei lapsia, rakentaminen ajankohtaista

L/Ei-R = lapsia, rakentaminen ei ajankohtaista; Ei-L/Ei-R = ei lapsia, rakentaminen ei ajankohtaista

Kuvio 6. Kommenttien esittäjät (% kyselyyn vastanneista) ja myönteisten kommenttien osuus (% kommentteista)

Miehistä aktiivisimpia kommenttien esittäjiä ja samalla kriittisimpiä eli myönteisiä kommentteja suhteellisesti vähemmän esittäneitä olivat ne, joille rakentaminen oli ajankohtaista mutta joilla ei ollut lapsia. Naisissa kommenttien esittämistä kirvoitti rakentamisen ajankohtaisuus, ei se, oliko lapsia kotona vai ei, mutta kriittisyyttä lisäsi miesten tavoin se, että ei ollut lapsia.

Taulukossa 5 aineisto on ryhmitelty sukupuolen, iän, rakentamisen ajankohtaisuuden ja lasten näkökulmasta 24 ryhmään. Ryhmien järjestys noudattaa asuntomessuilla tehtyjen arviointien kokonaiskeskiarvojen (K) myönteisyysjärjestystä. Myönteisimpiä arviointeja kohteista 1 – 12 (K korkein) olivat antaneet yli 50-vuotiaat naiset, joilla oli lapsia ja joille rakentaminen ei ollut ajankohtaista, ja kriittisimpiä arviointeja 18 – 34-vuotiaat miehet, joilla ei ollut lapsia ja joille rakentaminen oli ajankohtaista. Kommentteja esittäneiden prosenttiluvut on laskettu ryhmän kokonaismäärästä (n). Myös myönteisiä (plussat) ja kriittisiä (miinukset) kommentteja esittäneiden prosenttiluvut on laskettu ryhmän koosta (n), jolloin prosentiosuuksien summaan tulee lisätä niiden osuus, jotka eivät esittäneet kommentteja, jotta summasta tulisi 100 %; niitä ei ole taulukkoon merkitty.

Kommenttien myönteisyys /kriittisyys ei ollut yhteydessä keskimääräisten arviointien myönteisyyteen. Sitä vastoin ne ryhmät, jotka olivat yleensä antaneet paljon kommentteja, esittivät niitä sekä myönteiseen että kriittiseen suuntaan.

Kaikkiaan 40 % kyselyyn vastanneista oli esittänyt vapaamuotoisia kommentteja. Naiset olivat esittäneet niitä suhteellisesti enemmän kuin miehet, ja naisten vastauksissa oli suhteellisesti enemmän myönteisiä kommentteja kuin miesten vastauksissa. Tämä vastasi naisten ja miesten eroa arviointien kokonaiskeskiarvoissa.

Ne, joille rakentaminen oli ajankohtaista, olivat esittäneet kommentteja suhteellisesti enemmän kuin ne, joille rakentaminen ei ollut ajankohtaista. Tämä ero ei näkynyt myönteisten kommenttien suhteellisissa osuuksissa, mutta kriittisiä kommentteja olivat esittäneet suhteellisesti enemmän ne, joille rakentaminen oli ajankohtaista. Tämä vastasi eroa arviointien kokonaiskeskiarvossa. Se, oliko vastaajalla lapsia, näkyi vapaissa kommentteissa heikommin, mutta suunta oli kriittisten kommenttien suurempaan määrään, jos ei ollut lapsia. Vastaajan iän yhteys kommenttien laatuun osoitti, että keskiryhmässä sekä naiset että miehet olivat muihin ikäryhmiin verrattuna hieman kriittisempiä.

Vapaiden kommenttien sisällöllinen luokittelu (**taulukko 6**) paljasti vastausten keskittyvän kokonaisuuden ja käytännöllisyyden kommentointiin. Näissä oli paljon myönteisiä kommentteja sekä naisten että miesten vastauksissa. Naiset toivat esiin myönteisyyttä myös suhteessa muunneltavuuteen, varastotilaan ja vauvan makuuhuoneeseen. Kriittiset kommentit kasautuivat keittiön ja naisten osalta myös olohuoneen kokoon. Lisäksi huomautukset kasautuivat talon sokkelomaisuuteen.

Taloa kokonaisuutena myönteisesti kommentoivia oli naisista 6,1 % ja miehistä 8,1 %. Naisilla eroa ei juuri esiintynyt siinä, oliko lapsia vai ei. Miehistä puolestaan perheelliset esittivät eniten myönteisiä kommentteja (8,6 %). Myönteiset kommentit kokonaisuudesta olivat useimmiten muotoa ”erittäin hyvä kokonaisuus” (yli 50-vuotias nainen, jolla lapsia), ”messujen paras talo” (lapseton nuori nainen) tai ”voisin itse asua tässä talossa” (keski-ikäinen äiti). Myönteinen kokonaisarvio liittyi usein myös lapsiperheteemaan, kuten seuraavat kommentit osoittavat: ”tosi ihanasti huomioitu lapsiperheen tarpeet” (lapseton nuori nainen), ”erittäin lapsiystävällinen kokonaisuus” (nuori isä). Lapsiperheteema tuotiin monesti esille myös hieman epäsuorasti: ”Tosi ihanteellinen ratkaisu, ajatellaan turvallisuutta ja läheisyyttä.” (yli 50-vuotias nainen, jolla lapsia.)

Taulukko 5. Vapaamuotoisten kommenttien myönteisyys ja kriittisyys eri vastaajaryhmissä.

Ryhmien järjestys keskiarvojen myönteisyyden perusteella											
Vain ryhmät, joissa kaikki tiedot.											
	Ikä	Rak.	Lapsia	Keski- arvo	n	Kommentteja		Plussat		Miinukset	
						Kpl	%	kpl	%	Kpl	%
Naiset	Yli 50	-	+	3,49	134	66	49,3	38	28,4	28	20,9
Naiset	Yli 50	+	-	3,47	23	17	73,9	8	34,8	9	39,1
Naiset	Yli 50	-	-	3,46	187	59	31,6	33	17,6	26	13,9
Naiset	35-49	+	-	3,43	25	6	24,0	3	12,0	3	12,0
Naiset	Yli 50	+	+	3,41	18	6	33,3	3	16,7	3	16,7
Naiset	35-49	-	+	3,40	906	352	38,9	192	21,2	160	17,7
Miehet	Yli 50	-	-	3,38	70	14	20,0	9	12,9	5	7,1
Naiset	18-34	-	+	3,37	414	156	37,7	97	23,4	59	14,3
Naiset	35-49	-	-	3,36	86	38	44,2	17	19,8	21	24,4
Naiset	35-49	+	+	3,35	286	140	49,0	69	24,1	71	24,8
Naiset	18-34	+	+	3,35	378	185	48,9	113	29,9	72	19,0
Miehet	Yli 50	-	+	3,32	55	17	30,9	11	20,0	6	10,9
Miehet	Yli 50	+	+	3,28	15	6	40,0	3	20,0	3	20,0
Miehet	18-34	-	+	3,26	90	24	26,7	16	17,8	8	8,9
Naiset	18-34	+	-	3,23	137	64	46,7	29	21,2	35	25,5
Naiset	18-34	-	-	3,22	209	99	47,4	54	25,8	45	21,5
Miehet	35-49	-	+	3,22	224	55	24,6	26	11,6	29	12,9
Miehet	35-49	+	+	3,21	157	57	36,3	25	15,9	32	20,4
Miehet	35-49	-	-	3,17	16	10	62,5	3	18,8	7	43,8
Miehet	18-34	+	+	3,14	135	30	22,2	12	8,9	18	13,3
Miehet	18-34	-	-	3,08	51	22	43,1	12	23,5	10	19,6
Miehet	Yli 50	+	-	3,03	13	9	69,2	6	46,2	3	23,1
Miehet	35-49	+	-	3,03	14	4	28,6	0	0,0	4	28,6
Miehet	18-34	+	-	3,03	44	21	47,7	6	13,6	15	34,1
Naiset yhteensä				3,37	2803	1188	42,4	656	23,4	532	19,0
Miehet yhteensä				3,21	884	269	30,4	129	14,6	140	15,8
On lapsia				3,34	2812	1094	38,9	605	21,5	489	17,3
Ei ole lapsia				3,29	875	363	41,4	180	20,5	183	20,9
Rakentaa				3,28	1245	545	43,8	277	22,2	268	21,5
Ei rakenna				3,36	2442	912	37,3	508	20,8	404	16,5
Kaikki				3,33	3 687	1457	39,5	785	21,3	672	18,2

Naisten kommentit talon ulkonäöstä ja sisustuksesta jakaantuivat melkein tasan: positiivisia kommentteja antoi 2,0 % naisista, negatiivisia 2,3 %. Miehillä ero oli suurempi: negatiivisten kommenttien osuus (1,6 %) oli selkeästi suurempi positiivisiin verrattuna (0,5 %).

Taulukko 6. Vapaiden kommenttien sisällöllinen luokittelu; naiset ja miehet.

Naisten vapaat kommentit	Plussat				Miinukset			
	Lapsia	Ei	Yht.	%	Lapsia	Ei	Yht.	%
	n = 2136	n = 667	n = 2803		n = 2136	n = 667	n = 2803	
1. Yleinen miellyttävyys								
1.1 Kokonaisuus	131	40	171	6,1	8	3	11	0,4
1.2 Viihtyisyys	19	7	26	0,9	-	-	-	-
1.3 Ulkonäkö ja sisustus	39	17	56	2,0	43	22	65	2,3
2. Pohjaratkaisu								
2.1 Kokonaisuus	9	4	13	0,5	5	-	5	0,2
2.2 Tilavuus	2	10	12	0,4	9	8	17	0,6
2.3 Käytännöllisyys, toimivuus ja hyvät ideat	143	29	172	6,1	8	1	9	0,3
2.4 Tehokkuus	8	2	10	0,4	12	-	12	0,4
2.5 Sokkeloisuus, käytävämäisyys	-	-	-	-	28	13	41	1,5
2.6 Muunneltavuus	53	12	65	2,3	-	-	-	-
3. Kerrokset, portaikko, parveke								
3.1 Alakerta	1	-	1	0,0	4	-	4	0,1
3.2 Yläkerta	14	1	15	0,5	-	-	-	-
3.3 Portaikko	1	1	2	0,1	11	3	14	0,5
3.4 Parveke	5	3	8	0,3	3	1	4	0,1
4. Tilaratkaisut								
4.1 Keittiö ja ruokailutila								
A. Kokonaisuus	4	3	7	0,2	15	-	15	0,5
B. Keittiön koko	-	-	-	-	113	30	143	5,1
C. Ruokapöytä- ja työtasot	-	-	-	-	16	6	22	0,8
D. Keittiön säilytystilat	-	-	-	-	3	5	8	0,3
4.2 Olohuone								
A. Kokonaisuus	2	-	2	0,1	7	-	7	0,2
B. Olohuoneen koko	-	-	-	-	29	9	38	1,4
4.3. Leikkihuone	13	2	15	0,5	13	3	16	0,6
4.4 Tietokonetila								
A. Tietokonetila	19	12	31	1,1	7	5	12	0,4
B. Tietokonetilan sijainti	3	-	3	0,1	9	1	10	0,4
4.5 Sivuteinen	17	3	20	0,7	18	3	21	0,7
4.6 Kodinhoituhuone								
A. Kodinhoituhuone, yleistä	4	1	5	0,2	19	8	27	1,0
B. Kodinhoituhuoneen sijainti	-	-	-	-	6	1	7	0,2
4.7 Pesu- ja pukuhuonetilat								
A. Kylpyhuonetilat	8	2	10	0,4	15	6	21	0,7
B. Pukeutumistilat	4	2	6	0,2	16	-	16	0,6
C. WC-tilat	-	-	-	-	5	-	5	0,2

4.8 Varastotilat	38	5	43	1,5	11	7	18	0,6
5. Makuuhuonetilat								
5.1 Vanhempien makuuhuone	7	2	9	0,3	5	4	9	0,3
5.2 Vauvan makuuhuone	26	6	32	1,1	6	3	9	0,3
5.3 Lasten makuuhuone	4	-	4	0,1	8	2	10	0,4

Miesten vapaat kommentit	Plussat				Miinukset			
	Lapsia	Ei	Yht.	%	Lapsia	Ei	Yht.	%
	n = 676	n = 208	n = 884		n = 676	n = 208	n = 884	
1. Yleinen miellyttävyys								
1.1 Kokonaisuus	58	14	72	8,1	2	2	4	0,5
1.2 Viihtyisyys	-	1	1	0,1	-	-	-	-
1.3 Ulkonäkö ja sisustus	2	2	4	0,5	12	2	14	1,6
2. Pohjaratkaisu								
2.1 Kokonaisuus	5	3	8	0,9	5	1	6	0,7
2.2 Tilavuus	2	1	3	0,3	7	1	8	0,9
2.3 Käytännöllisyys, toimivuus ja hyvät ideat	25	5	30	3,4	3	2	5	0,6
2.4 Tehokkuus	1	1	2	0,2	5	1	6	0,7
2.5 Sokkeloisuus, käytävämäisyys	-	-	-	-	10	2	12	1,4
2.6 Muunneltavuus	14	2	16	1,8	1	-	1	0,1
3. Kerrokset, portaikko, parveke								
3.1 Alakerta	-	-	-	-	2	-	2	0,2
3.2 Yläkerta	2	-	2	0,2	-	-	-	-
3.3 Portaikko	-	-	-	-	4	-	4	0,5
3.4 Parveke	2	1	3	0,3	-	-	-	-
4. Tilaratkaisut								
4.1 Keittiö ja ruokailutila								
A. Kokonaisuus	-	4	4	0,5	4	2	6	0,7
B. Keittiön koko	-	-	-	-	23	5	28	3,2
C. Ruokapöytä- ja työtasot	-	-	-	-	1	1	2	0,2
D. Keittiön säilytystilat	-	-	-	-	-	-	-	-
4.2 Olohuone								
A. Kokonaisuus	-	-	-	-	5	1	6	0,7
B. Olohuoneen koko	-	-	-	-	3	-	3	0,3
4.3. Leikkihuone	1	-	1	0,1	3	-	3	0,3
4.4 Tietokonnetila								
A. Tietokonnetila	9	4	13	1,5	1	3	4	0,5
B. Tietokonnetilan sijainti	-	-	-	-	5	1	6	0,7
4.5 Sivuteinen	2	-	2	0,2	4	1	5	0,6
4.6 Kodinhoitohuone								
A. Kodinhoitohuone, yleistä	1	-	1	0,1	7	4	11	1,2
B. Kodinhoitohuoneen sijainti	-	-	-	-	1	-	1	0,1

4.7 Pesu- ja pukuhuonetilat								
A. Kylpyhuonetilat	2	-	2	0,2	10	8	18	2,0
B. Pukeutumistilat	1	1	2	0,2	4	1	5	0,6
C. WC-tilat	-	1	1	0,1	2	-	2	0,2
4.8 Varastotilat	5	3	8	0,9	3	-	3	0,3
5. Makuuhuonetilat								
5.1 Vanhempien makuuhuone	4	2	6	0,7	2	1	3	0,3
5.2 Vauvan makuuhuone	4	-	4	0,5	1	3	4	0,5
5.3 Lasten makuuhuone	1	-	1	0,1	1	-	1	0,1

Useimmiten ulkonäköä ja sisustusta kommentoivat lapsettomat naiset, jotka antoivat eniten sekä positiivisia että negatiivisia kommentteja. Kommentit liittyivät useimmiten sisustuksessa käytettyihin väreihin ja materiaaleihin.

”Rohkeasti käytetty värejä, hyvä!” (nuori lapseton nainen)

”Sisustus oli selkeä ja hyvä.” (keski-ikäinen perheellinen nainen)

”Kivoja yksityiskohtia ja värejä.” (yli 50-vuotias perheellinen mies.)

”Erityisesti pidin lasi/puurima väliseinistä.” (yli 50-vuotias lapseton nainen)

”Viimeistelyssä hutilointia, nauloja ylhäällä. Maalivalumia!” (nuori perheellinen mies)

”Pinnat ja sisustus persoonattomia.” (nuori lapseton nainen)

”Sisutuksella tehty hieman synkäksi, materiaalit eivät sovellu lapsiperheelle.” (keski-ikäinen perheellinen nainen)

Pohjaratkaisu sai paljon positiivisia kommentteja. Naisista 6,1 % ja miehistä 3,4 % esitti positiivisia kommentteja pohjaratkaisun käytännöllisyydestä, toimivuudesta ja hyvistä ideoista. Perheelliset naiset ja miehet kommentoivat lapsettomia useammin pohjaratkaisua positiivisesti.

”Erinomaisia ideoita pohjaratkaisussa lapsiperheen arkeen.” (nuori perheellinen nainen)

”Den som planerat har nog själv familj.” (keski-ikäinen perheellinen nainen)

”Messualueen paras talo, todella mietitty pohjaratkaisua.” (nuori perheellinen mies)

”Hyviä, käytännöllisiä ratkaisuja, joita en ole nähnyt missään ennen.” (nuori lapseton nainen)

Pohjaratkaisun kielteiset kommentit liittyivät useimmiten talon sokkeloisuuteen ja käytävämäisyyteen. Sukupuoli ei vaikuttanut näiden kommenttien määrään, mutta naisista lapsettomat kommentoivat sokkeloisuutta ja käytävämäisyyttä eniten, kun taas miehistä näitä ominaisuuksia kritisoivat eniten perheelliset miehet.

”Sokkeloinen, pieniä huoneita.” (nuori lapseton nainen)

”Liikaa lokeroita alakerrassa, tilaan pitää saada avaruutta!” (yli 50-vuotias perheellinen nainen)

”Pitkä käytävä yläkerrassa huono.” (nuori perheellinen mies)

Pohjaratkaisun muunneltavuus keräsi paljon positiivisia kommentteja, vain yksi vastaaja oli sitä mieltä, että muunneltavuutta oli liikaa. Naiset kommentoivat muunneltavuutta hieman enemmän kuin miehet. Muunneltavuutta kommentoitiin usein lapsiperheen näkökulmasta. *”Upeasti otettu lapsiperheen vaiheet huomioon!”* (nuori äiti). *”Hienoa, että talo elää elämäntilanteiden muuttuessa.”* (yli 50-vuotias nainen, jolla lapsia). Äidit ja isät kommentoivatkin muunneltavuutta eniten.

Tilaratkaisuista keittiön koko keräsi eniten negatiivisia kommentteja. Naisista 5,1 % ja miehistä 3,2 % piti keittiötä liian pienenä. Äidit ja isät kommentoivat lapsettomia useammin keittiön pientä kokoa. Ruokapöydän puuttuminen keittiöstä sekä työtasojen vähyys kirvoittivat myös kielteisiä kommentteja naisilta. Naisista 1,4 % piti myös olohuonetta liian pienenä.

”För litet kök för en barnfamilj.” (yli 50-vuotias perheellinen nainen)

”Isossa talossa pieni keittiö.” (keski-ikäinen perheellinen nainen)

”Keittiössä vähän tasoja leivontaan ja ruuanlaittoon.” (nuori lapseton nainen)

Tietokonetila sai sekä naisilta että miehiltä enemmän positiivisia kuin negatiivisia kommentteja. Tietokonetilan ideaa pidettiin hyvänä. Negatiiviset kommentit keskittyivät tietokonetilan sijaintiin, sen katsottiin olevan liian rauhaton työskentelylle. Miehet kommentoivat tietokonetilaa hieman enemmän kuin naiset.

”IT-nurkka on mahtava idea!” (keski-ikäinen perheellinen mies)

”Hyvä idea, että tietokonepiste voidaan laittaa piiloon.” (nuori perheellinen nainen)

”Ei varhaisteinit suostu mesettämään kaikkien näkyvillä kontrolloidusti.” (keski-ikäinen perheellinen mies)

”Perheen työtila ahdas ja rauhaton.” (nuori perheellinen nainen)

Sivuteinen keräsi niin positiivisia kuin negatiivisiakin kommentteja. Naiset antoivat yhtä paljon sekä positiivisia että negatiivisia kommentteja, kun taas miehillä kommentit olivat useimmiten negatiivisia. Negatiiviset kommentit koskivat useimmiten oman sisäänkäynnin puutetta ja vesipisteen paikkaa. Eniten positiivisia kommentteja tuli perheellisiltä naisilta.

”Kuraeteinen tosi hyvä, oikein perheenäidin unelma.” (keski-ikäinen perheellinen nainen)

”Kuraeteinen hieno idea!” (nuori perheellinen mies)

”Miksi kurapesu ei heti ovella? Olisiko toinen ovi parempi?” (nuori perheellinen nainen)

Naisista 1,2 % kommentoi kodinhoitotilaa kielteisesti, miehillä luku oli 1,3 %. Naisista kielteisiä kommentteja antoivat yhtä lailla niin perheelliset kuin lapsettomatkin. Miehistä puolestaan kielteisiä kommentteja esittivät lähinnä lapsettomat miehet. Kielteiset kommentit kodinhoituhuoneesta liittyivät useimmiten uloskäynnin puuttumiseen, kodinhoituhuoneen sijaintiin sekä pyykinkuivausratkaisuihin.

”Kodinhoituhuoneesta tulisi olla uloskäynti.” (nuori lapseton mies)

”Kodinhoituhuone pitäisi saada saunatilojen lähelle.” (keski-ikäinen perheellinen nainen)

”Miten täytät pyykinpesukoneen, kun pyykkejä kuivumassa?” (keski-ikäinen perheellinen mies)

”Kodinhoituhuoneessa melko vähän kuivaustilaa.” (keski-ikäinen lapseton mies)

Kylpyhuone- ja pesutiloja kritisoivat erityisesti lapsettomat miehet. Kritiikki kohdistui usein kylpyhuone- ja pesutilojen pieneen kokoon sekä ammeeseen, jonka tilalle toivottiin suihkua.

”Saunaosasto pieni isolle perheelle.” (keski-ikäinen lapseton mies)

”Kylpyhuoneen ammeen tilalla voisi olla suihkukoppi” (keski-ikäinen lapseton mies)

Varastotilat saivat varsinkin perheellisiltä naisilta positiivisia kommentteja (1,8 %). Lapsettomista miehistä varastotilaa positiivisesti kommentoi 1,4 %, kun perheellisten miesten osuus oli 0,7 %.

”Tilava varasto plussaa!” (nuori perheellinen nainen)

”Stor centralgarderob är toppen för barnen.” (yli 50-vuotias perheellinen nainen)

”Säilytystilaa on riittävästi.” (keski-ikäinen perheellinen mies)

Vauvan makuuhuone keräsi kiitosta erityisesti perheellisiltä naisilta. Miesten kohdalla vauvan makuuhuone jakoi mielipiteet: osa piti ratkaisusta, osa taas ei.

”Erityisesti lapsiperhe arvostaa vauvanhoitohuonetta.” (nuori perheellinen nainen)

”Parasta on vauvanhuone, joka voidaan muuttaa myöhemmin.” (keski-ikäinen perheellinen nainen)

”Vauvan makuuhuone on vähän turha. Turha tila parempaan käyttöön.” (nuori lapseton mies)

Yläkerran aulatala sekä lastenhuone keräsivät vähiten vapaita kommentteja.

5.2 Syventävä tutkimus

5.2.1 Kuvailevaa tietoa

Asuntomessuilla tiedusteltiin arviointilomakkeen täyttäneiltä heidän halukkuuttaan syventää tai ideoida tutkijoiden kanssa perheasuntojen ominaisuuksia sähköpostin tai puhelimen välityksellä. Uusintakyselyyn vastasi 92 naista ja 64 miestä, yhteensä 156 henkilöä. Miesten osuus oli syventävässä tutkimuksessa 41 %, kun se asuntomessujen perusaineistossa oli 35 %. Muutama vastaus täytyi jättää käsittelyn ulkopuolelle, koska niissä oli jommallakummalla mittauskerralla vastaajaksi merkitty lapsi. Siten analyysiin sisällytettyjen henkilöiden kokonaismäärä oli 153 (taulukko 7).

Ne syventävään tutkimukseen osallistuneet, jotka olivat ilmoittaneet ikänsä, eivät ikäjakauman puolesta (taulukko 4) eronneet asuntomessuilla kootun perusaineiston ikäjakaumasta (18 – 34-vuotiaita 41 %, 35 – 49-vuotiaita 34 %, 50 – 64-vuotiaita 23 % ja yli 65-vuotiaita 2,4 %). Syventävään tutkimukseen osallistuneet naiset olivat nuorempia kuin miehet, kuten taulukko 4 osoittaa. Yli 50-vuotiaita naisia oli vain 13 %, miehiä 33 %. Tämä ero oli merkitsevä. Myös keskiarvoja verratessa ero näkyi; naisten keskiarvo oli 37 v (hajonta 11 v), miesten keskiarvo 43 v (hajonta 12 v), $t(153) = 2.92$, $p = .004$. Vastanneista 71 %:lla oli lapsia ja 13 %:lla lastenlapsia. Miesten korkeamman iän takia isoisia oli aineistossa suuntaa antavasti enemmän kuin isoäitejä ($p = .057$).

Niitä, joille rakentaminen oli ajankohtaista, oli syventävässä tutkimuksessa 93 eli 63,7 %, perusaineistossa 32,3 %. Syventävässä tutkimuksessa oli siten kaksinkertainen osuus niitä, joille rakentaminen oli ajankohtaista verrattuna asuntomessuilla käyneisiin. Rakentamisen ajankohtaisuus ymmärrettävästi lisäsi kiinnostusta tutkimukseen. Ero oli tilastollisesti merkitsevä, $\chi^2(1) = 68.0$, $p < .001$.

Koska miehet ja keski-ikäiset naiset, joille rakentaminen oli ajankohtaista, olivat perusaineiston analyysin mukaan kriittisempiä kuin muut, tutkittiin syventävään tutkimukseen osallistuneiden valikoituminen loglinearisilla analyyseilla. Ne osoittivat, että syventävässä tutkimuksessa olivat vain asuntomessuilla vastanneisiin verrattuna yliedustettuina sellaiset keski-ikäiset tai vanhemmat miehet ja kaikenikäiset naiset, joille rakentaminen oli ajankohtaista. Syventävään tutkimukseen suostuneiden arvioinnit asuntomessujen aikana olivat kuitenkin hiukan myönteisempiä (keskiarvo 3.37) kuin muiden messuvieraiden (keskiarvo 3,29) arvioinnit, $t(14177) = -2.23$, $p = .025$, joten lähtökohtaisesti he eivät olleet muita messuvieraita kriittisempiä rakentamisen ajankohtaisuudesta huolimatta.

Taulukko 7. Syventävään tutkimukseen osallistuneista (92 naista, 64 miestä) ikänsä, rakentamisen ajankohtaisuuden ja lastensa olemassaolon ilmoittaneet.

Ikä	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	N	%	n	%	n	%
18-34	20	31,7	38	42,2	58	37,9
35-49	21	33,3	40	44,4	61	39,9
50-64	20	31,7	12	13,3	32	20,9
65-	2	3,2	0	-	2	1,3
Yhteensä	63	100,0	90	100,0	153	100,0

Rakentaminen ajankohtaista	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	N	%	n	%	n	%
0 ei ilmoita olevan	18	29,0	35	41,7	53	36,3
1 on	44	71,0	49	58,3	93	63,7
Yhteensä	62	100,0	84	100,0	146	100,0

Onko lapsia?	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	N	%	n	%	n	%
0 ei	19	30,2	25	27,5	44	28,6
1 kyllä	44	69,8	66	72,5	110	71,4
Yhteensä	63	100,0	91	100,0	154	100,0

Onko lastenlapsia?	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	N	%	n	%	n	%
0 ei	50	80,6	83	91,2	133	86,9
1 kyllä	12	19,4	8	8,8	20	13,1
Yhteensä	62	100,0	91	100,0	153	100,0

Vastaajilta tiedusteltiin, monessako asuntomessun omakotitalossa he olivat vierailleet. Heille annettiin viitekehukseksi tieto, että messutaloja oli noin 50. Vain Kastellin Aika-talossa oli vierailut 3 vastaajaa (1,9 %). Muutamassa talossa oli vierailut 9,6 %, lähes puolessa 22,4 %, yli puolessa 39,1 %, lähes kaikissa 18,6 % ja kaikissa messutaloissa 7,7 %. Sillä, monessako messutalossa henkilö oli vierailut, ei syventävään analyysiin osallistuneiden keskuudessa ollut yhteyttä arviointien myönteisyyteen/kriittisyyteen olivatpa he tehneet arviointinsa asuntomessujen aikana tai uusintakyselyssä.

Vastaajien oma asumismuoto oli sen ilmoittaneista (N = 134) kerrostalo 41 %, omakotitalo 49 % ja rivitalo 10 %. Huoneistoala vaihteli 42 m²:stä 280 m²:iin (**taulukko 8**). Keskimääräinen huoneistoala oli 120 m². Keskiarvoon vaikuttavat harvat suuret asunnot, joten kuvaavampi indeksi on mediaani. Se oli 110 m², mikä tarkoittaa sitä, että 50 % asui sitä suuremmissa tai pienemmissä asunnoissa. Neljännes asui alle 80 m²:n asunnoissa ja neljännes yli 145 m²:n asunnoissa. Taulukossa on asuntojen kokoa kuvattu vielä tarkemmalla jakaumalla.

Taulukko 8. Syventävään tutkimukseen osallistuneiden oman kodin huoneistoala.

Aika-talo 188, asumistarpeisiin nähden					
m ²	n	%	Liian pieni %	Sopiva %	Liian suuri %
alle 60	7	4,5	42,9	42,9	14,3
60 – 79	32	20,5	46,7	43,3	10,0
80 – 109	38	24,4	31,6	50,0	18,4
110 – 144	38	24,4	27,8	44,4	27,8
145 -179	20	12,8	38,9	33,3	27,8
180 – 219	9	5,8	50,0	50,0	-
vähintään 220	12	7,7	50,0	50,0	-
yhteensä	156	100,0	37,4	44,9	17,7

Taulukosta 8 näkyy, että 13,5 % syventävään tutkimukseen osallistuneista asui AIKA 188 –talon kokoluokkaa olevassa tai sitä suuremmassa asunnossa. Yli kolmannes (37,4 %) piti kuitenkin Aika188 –taloa omiin asumistarpeisiinsa nähden liian pienenä, alle puolet (45 %) sopivana ja vain 17,7 % liian suurena. Tämä kuvastaa asuntojen tilan tarvetta erityisesti pienissä, alle 80 neliön asunnoissa asuvien keskuudessa. Keskikokoisissa asunnoissa (80 – 144 m²) kokoarviot ehkä olivat realistisempia. Huomiota kiinnitti myös se, että niistä vastaajista, joilla itsellään oli vähintään 220 m², kuusi vastaajaa piti 188 m²:n Aika-taloa liian pienenä, vaikka itsellä ei ollut lainkaan lapsia tai ei ainakaan alaikäisiä lapsia. Jakauma oli vastaava asumis- tai hankintakustannusten osalta. Liian pienenä piti 33,3 %, sopivana 47,6 % ja liian suurena 19,0 %.

Asunnon huoneistoala korreloi lasten lukumäärään hyvin merkitsevästi (0,42), mutta vähemmän kotona asuvien alaikäisten lasten määrään (0,25). Suuremman asunnon hankkiminen ajoittuu usein ajankohtaan, jolloin osa lapsista muuttaa jo pois kotoa. Oman asunnon koko ei korreloinut kyselyssä pyydettyjen arviointien keskiarvoon asuntomessujen aikana eikä syventävässä tutkimuksessa.

Kysymykseen, haluaisitteko osallistua ryhmässä tapahtuvaan tulevaisuuden perheasunnon ideointiin Kastellin järjestämän suunnittelupalaverin muodossa, vastanneista (125) 66 eli 52,8 % ilmaisi halukkuutensa. Sähköpostin välityksellä suunnitteluun halusi osallistua 39 eli 31,2 %.

5.2.2 Uusintakyselyn arvioinnit ja arvioinnit messujen aikana

Syventävässä tutkimuksessa tehdyn uusintakyselyn keskiarvojen (mittaus 2) vertailu asuntomessujen aikana (mittaus 1) tehtyihin arviointeihin osoitti (**taulukko 9**), että tilastollisesti merkitseviä muutoksia oli vain kolme (oikeassa reunassa oleva $p < .05$). Uusintakyselyssä oli erillinen pukeutumistila ja WC (12) saunaosastossa arvioitu merkitsevästi positiivisemmin kuin asuntomessuilla, mutta tietokonetila (11) ja ulkonäkö (14) oli arvioitu hiukan negatiivisemmin. Viimeksi mainituissa ero oli juuri ja juuri tilastollisesti merkitsevä. Talon ulkonäön arviointi perustui vain muistinvaraiseen arvioon, sillä uusintakyselyä varten lähetettiin asunnon pohjakuvat mutta ei kuvaa talosta. Uusintakysely toteutettiin loka-marraskuussa. Noin kolmen

kuukauden aikaero ja se, että arvioinnit uusintakyselyssä voitiin tehdä harkiten pohjakuvia tarkastellen, aiheutti hämmästyttävän vähän eroja samojen henkilöiden tekemiin arviointeihin.

Taulukko 9. Syventävä tutkimus: Arviointien keskiarvot (Mean) keskihajontoineen (sd) asuntomessuilla (1. mittaus) ja uusintakyselyssä (2. mittaus), arviointien korrelaatiot ja keskiarvojen muutokset ja niiden merkitsevyys (naiset ja miehet yhdessä).

Kohde	n	2. mittaus	1. mittaus	korrelaatio		muu-	t-testi		
		Mean (sd)	Mean (sd)	r	p	tos	t	df	P
1. Sivuteinen	126	3.59(0.56)	3.63 (0.55)	,332	< ,001	-,040	-,699	125	,486
2. Pyykinhuuauus	126	3.31 (0.71)	3.31 (0.74)	,253	,004	-,008	-,100	126	,920
3. Lastenhuoneet	127	3.51 (0.62)	3.44 (0.60)	,161	,070	,071	1,03	126	,307
4. Aulatilat	127	3.41 (0.65)	3.39 (0.67)	,238	,007	,024	,328	126	,743
5. Makuuhuone	128	3.35 (0.66)	3.45 (0.66)	,227	,010	-,102	-1,40	127	,164
6. Vauvan tila	126	3.40 (0.84)	3.48 (0.76)	,350	< ,001	-,087	-1,07	125	,285
7. Kylpyamme	127	2.97 (1.00)	3.02 (0.79)	,537	< ,001	-,043	-,556	126	,579
8. Vaatehuone	126	3.64 (0.57)	3.72 (0.55)	,294	,001	-,079	-1,34	125	,183
9. Keittiö ja ruokailu	125	3.14 (0.70)	3.06 (0.80)	,258	,004	,072	,878	124	,382
10. Lasten leikkitala	126	3.44 (0.73)	3.48 (0.63)	,380	< ,001	-,040	-,584	125	,560
11. Tietokonetilat	128	2.91 (1.05)	3.09 (0.93)	,482	< ,001	-,180	-2,00	127	,047
12. Saunaosasto	125	3.56 (0.69)	3.41 (0.66)	,539	< ,001	,152	2,62	124	,010
Keskiarvio 1-12	124	3.37 (0.34)	3.34 (0.37)	,436	< ,001	,030	,90	123	,372
13. Pohjaratkaisu	142	3.33 (0.57)	3.39 (0.56)	,324	< ,001	-,063	-1,15	141	,251
14. Ulkonäkö	135	3.01 (0.62)	3.15 (0.62)	,208	,016	-,133	-1,99	134	,049
15. Sisustus	138	3.15 (0.66)	3.23 (0.60)	,336	< ,001	-,080	-1,29	137	,199

Tarkasteltaessa arviointien pysyvyyttä miesten ja naisten osalta erikseen (**taulukko 10**), todettiin, että miesten arvioinneissa ei tapahtunut lainkaan merkitseviä keskiarvon muutoksia 1. ja 2. mittauskerran välillä. Naisten osalta saunaosaston (12) arviointi parani ja tietokonetilän (11) arviointi heikkeni, joten koko aineistossa näkynyt muutos oli naisista enemmän kuin miehistä aiheutuvaa.

Korrelatiivisen tarkastelun perusteella arvioinneissa oli vastaavuutta myös yksilötasolla siten, että ne jotka olivat arvioineet kohteita positiivisemmin asuntomessuilla, arvioivat niitä positiivisemmin myös uusintakyselyssä (taulukko 9). Arvioinnin suhteellinen pysyvyys oli suurinta saunaosaston, kylpyammeen ja tietokonetilän arvioinnissa ja vähäisintä lastenhuoneiden arvioinnissa. Kahdestatoista arvioinnista lasketut keskiarviot olivat myös hyvin pysyviä (korrelaatio .44).

Taulukossa 9 esitetyt korrelaatiot on laskettu koko uusintakyselyaineistosta, joka sisälsi miehiä ja naisia. Mahdollisten sukupuolten välisten erojen selvittämiseksi korrelaatiot laskettiin erikseen miehille ja naisille (taulukko 10). Miesten arvioissa eri kohteita arviointien pysyvyys

Taulukko 10. Syventävä tutkimus: Arviointien keskiarvot (Mean) keskihajontoineen (sd) asuntomessuilla (1. mittaus) ja uusintakyselyssä (2. mittaus), arviointien korrelaatiot ja keskiarvojen muutokset ja niiden merkitsevyys; miehet ja naiset erikseen.

Miehet	n	2. mittaus	1. mittaus	korrelaatio		muu-	t-testi		
		mean (sd)	mean (sd)	r	p	tos	t	df	p
1. Sivuteinen	54	3.48 (0.61)	3.54 (0.57)	.219	.111	-.056	-.55	53	.582
2. Pyykinkuivaus	53	3.15 (0.74)	3.17 (0.73)	-.013	.928	-.019	-.13	52	.896
3. Lastenhuoneet	53	3.43 (0.64)	3.30 (0.67)	.093	.507	.132	1.10	52	.278
4. Aulatila	53	3.32 (0.67)	3.36 (0.71)	.157	.261	-.038	-.31	52	.761
5. Makuuhuone	53	3.28 (0.69)	3.32 (0.75)	.451	.001	-.038	-.36	52	.719
6. Vauvan tila	51	3.33 (0.84)	3.39 (0.75)	.391	.005	-.059	-.48	50	.636
7. Kylpyamme	51	2.82 (1.01)	2.98 (0.86)	.358	.009	-.157	-1.07	50	.290
8. Vaatehuone	51	3.75 (0.48)	3.59 (0.54)	.050	.728	.157	1.59	50	.118
9. Keittiö ja ruokailu	52	3.13 (0.69)	3.00 (0.79)	.252	.071	.135	1.07	51	.290
10. Lasten leikkitala	52	3.29 (0.80)	3.44 (0.64)	.359	.009	-.154	-1.34	51	.185
11. Tietokonetila	52	2.83 (1.06)	2.90 (0.91)	.549	< .001	-.077	-.59	51	.560
12. Saunaosasto	53	3.53 (0.61)	3.40 (0.57)	.330	.016	.132	1.41	52	.164
Keskiarvio 1-12	51	3.28 (0.38)	3.29 (0.34)	.265	.060	-.013	-.21	50	.834
13. Pohjaratkaisu	60	3.22 (0.52)	3.32 (0.57)	.107	.414	-.100	-1.06	59	.293
14. Ulkonäkö	57	2.91 (0.58)	3.11 (0.56)	.141	.297	-.193	-1.96	56	.055
15. Sisustus	58	2.97 (0.65)	3.12 (0.60)	-.035	.797	-.155	-1.32	57	.192
<hr/>									
Naiset	n	2. mittaus	1. mittaus	korrelaatio		muu-	t-testi		
		mean (sd)	mean (sd)	r	p	tos	t	df	p
1. Sivuteinen	72	3.67 (0.50)	3.69 (0.52)	.412	< .000	-.135	-1.37	71	.673
2. Pyykinkuivaus	74	3.42 (0.66)	3.42 (0.74)	.419	< .000	-.053	-.00	73	1.00
3. Lastenhuoneet	74	3.57 (0.55)	3.54 (0.55)	.193	.100	.027	.33	73	.741
4. Aulatila	74	3.47 (0.62)	3.41 (0.64)	.302	.009	.068	.78	73	.439
5. Makuuhuone	75	3.40 (0.64)	3.55 (0.58)	-.015	.900	-.147	-1.47	74	.146
6. Vauvan tila	75	3.44 (0.84)	3.55 (0.76)	.316	.006	-.107	-.99	74	.328
7. Kylpyamme	76	3.07 (0.98)	3.04 (0.74)	.660	< .000	.033	.39	75	.700
8. Vaatehuone	75	3.71 (0.59)	3.68 (0.60)	.423	< .000	.027	.36	74	.718
9. Keittiö ja ruokailu	73	3.14 (0.71)	3.11 (0.81)	.262	.025	.027	.25	72	.801
10. Lasten leikkitala	74	3.55 (0.67)	3.51 (0.63)	.394	.001	.041	.49	73	.625
11. Tietokonetila	76	2.96 (1.05)	3.21 (0.93)	.432	< .000	-.250	-2.06	75	.043
12. Saunaosasto	72	3.58 (0.75)	3.42 (0.73)	.637	< .000	.167	2.25	71	.027

Keskiarvio 1-12	73	3.40 (0.35)	3.44 (0.33)	.548	< .000	-.031	-.82	72	.416
13. Pohjaratkaisu	82	3.41 (0.59)	3.45 (0.55)	.448	< .000	-.037	-.56	81	.581
14. Ulkonäkö	78	3.29 (0.65)	3.31 (0.66)	.235	.038	-.090	-.98	77	.330
15. Sisustus	80	3.15 (0.64)	3.23 (0.59)	.567	< .000	-.025	-.39	79	.697

(korrelaatio, $p < .05$) oli tilastollisesti merkitsevää puolessa tapauksista, toisessa puolessa ei. Miesten keskinäinen järjestys arvioinnin myönteisyydessä/kriittisyydessä oli erittäin vähäistä arvioitaessa pyykinkuivausta, tilavaa vaatehuonetta ja lastenhuoneita, ja vähäistä se oli myös arvioitaessa yläkerran aulatilaa muunnettavuutta työ/makuuhuoneeksi, sivueteistä ja keittiö/ruokailutilaa. Monet näistä koskevat lapsiperheen toimintojen sujuvuutta.

Naisten arvioinnit olivat kauttaaltaan pysyvämpiä kuin miesten. Keskiarvio kohteista 1 – 12 oli naisilla tilastollisesti pysyvä (korrelaatio .55), miehillä ei (.27). Myös naisten kokonaisarviointi pohjaratkaisusta oli tilastollisesti pysyvä (korrelaatio .45), miehillä ei (.11). Saunaosaston (12) ja kylpyammeen (7) arvioinneissa naisten mielipiteiden keskinäinen järjestys säilyi kaikkein samanlaisimpana, mutta vanhempien makuuhuoneen (5) osalta heikoimpana (korrelaatio -.02). Miesten keskinäinen järjestys sitä vastoin pysyi juuri makuuhuonetta koskevissa arvioinneissa varsin vahvana (korrelaatio .45). Miesten keskinäiset erot arvioinneissa pysyivät sen lisäksi samanlaisimpina, kun he arvioivat tietokonetilaa (11; korrelaatio .55).

Miesten keskinäiset erot olivat vaihtuvimpia, kun he arvioivat sisustusta (15; korrelaatio -.04), jonka arviointi oli uusintakyselyssä muistinvaraista. Mielenkiintoista on, että naisten keskuudessa sisustuksen arviointi oli uusintakyselyssä hyvin pysyvää verrattuna messutalossa

Taulukko 11. Arviointien pysyminen ennallaan asuntomessuilta uusintakyselyyn sekä myönteisempään ja kielteisempään suuntaan muuttuneitten arviointien prosentuaaliset osuudet.

	Kaikki			Naiset			Miehet		
	Ennal- laan	Myönt.	Kielt.	Ennal- laan	Myönt.	Kielt.	Ennal- laan	Myönt.	Kielt.
1. Sivuteinen	66,7	14,6	18,7	69,4	13,9	16,7	62,7	15,7	21,6
2. Pyykinkuivaus	47,2	24,4	28,5	52,1	21,9	26,0	40,0	28,0	32,0
3. Lastenhuoneet	52,0	26,0	22,0	59,7	19,4	20,8	41,2	35,3	23,5
4. Aulatila	48,4	26,2	25,4	52,8	26,4	20,8	42,0	26,0	32,0
5. Makuuhuone	49,2	20,2	30,6	42,5	21,9	35,6	58,8	17,6	23,5
6. Vauvan tila	57,7	17,1	25,2	60,3	13,7	26,0	54,0	22,0	24,0
7. Kylpyamme	51,6	23,0	25,4	55,6	22,2	22,2	46,0	24,0	30,0
8. Vaatehuone	68,9	18,9	12,3	77,8	11,1	11,1	56,0	30,0	14,0
9. Keittiö ja ruokailu	43,3	31,7	25,0	45,7	30,0	24,3	40,0	34,0	26,0
10. Lasten leikkutila	58,5	18,7	22,8	62,5	19,4	18,1	52,9	17,6	29,4
11. Tietokonetila	46,0	19,4	34,7	43,8	17,8	38,4	49,0	21,6	29,4
12. Saunaosasto	59,8	27,0	13,1	62,0	26,8	11,3	56,9	27,5	15,7
Pohjaratkaisu	61,3	16,9	21,8	68,3	14,6	17,1	51,7	20,0	28,3
Ulkonäkö	55,6	16,3	28,1	50,0	20,5	29,5	63,2	10,5	26,3
Sisustus	60,1	16,7	23,2	67,5	15,0	17,5	50,0	19,0	31,0

tehtyyn arviointiin (korrelaatio .57). Sisustus jää ilmeisesti naisten mieleen paremmin kuin miesten. Tämä näkyy myös **taulukosta 11**, joka esittää mielipiteiden pysyvyyttä ensimmäisestä mittauskerrasta toiseen. Naisten sisustusta koskevista mielipiteistä 67,5 % oli säilynyt ennallaan, miesten mielipiteistä 50 %. Miesten muuttuneet mielipiteet olivat kääntyneet kielteisempään suuntaan kolmannessa tapauksista.

Naisten arvioinnit olivat pysyneet useammin ennallaan kuin miesten myös pohjaratkaisua arvioitaessa, mutta miesten arvioinnit olivat pysyvämpiä talon ulkonäköä arvioitaessa. Nämä olivat muistinvaraisia arviointeja, mutta kohteita 1 – 12 oli mahdollista tarkastella pohjakuvien perusteella.

Asteikon käytön kysymyskohtainen tarkastelu osoitti, että muutokset asuntomessuilta uusintakyselyyn olivat pääosin vaihtoehtojen hyvä ja erittäin hyvä välillä. Koska arvioinnit olivat kasautuneet näihin vaihtoehtoihin, tuli kattoefekti vastaan eli erittäin hyvästä käsitys ei voinut enää parantua. Siksi muutoksista suurempi osa oli kielteiseen suuntaan. Naisilla kriittisyys oli lisääntynyt eniten arvioitaessa vanhempien makuuhuonetta (5) ja tietokonetilaa (11); miehillä muutokset olivat maltillisempia. Enemmän positiivisia kuin kielteisiä muutoksia oli sekä naisten että miesten arvioinneissa koskien keittiö ja ruokailutilaa ja saunaosastoa. Kun he arvioivat niitä pohjakuvien perusteella, arvioinnit olivat positiivisempia kuin asuntomessujen ajoittaisessa tungoksessa tehdyt arvioinnit.

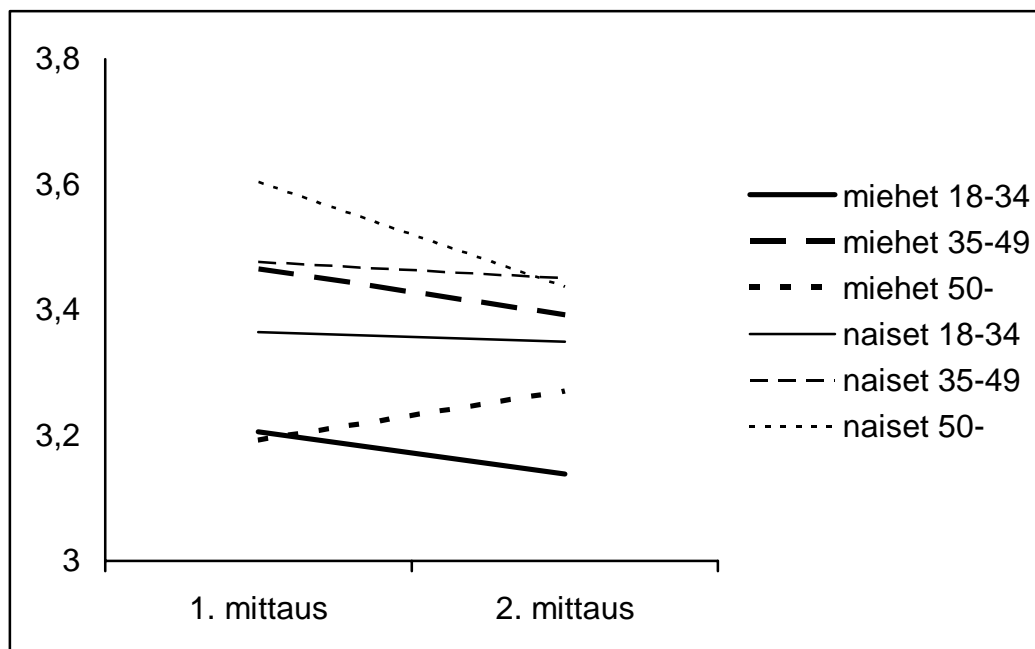
5.2.3 Iän ja sukupuolen yhteys arviointeihin

Iän ja sukupuolen yhteys keskiarvioon kohteista 1 – 12 asuntomessujen aikana ja uusinta- kyselyssä sekä arvioinneissa tapahtuneet muutokset kussakin ikäryhmässä näkyvät **kuvioista 7**. Muutokset eivät olleet tilastollisesti merkitseviä (MANOVA, toistomittaukset), vaikka muutoksia näyttäisi tapahtuneen siten, että ryhmien väliset erot ovat kaventuneet uusinta- mittauksessa lukuun ottamatta nuorimpia miehiä, joilla kriittisyys näyttäisi lisääntyneen. Ainoat merkitsevät vaikutukset olivat sukupuolen ($F(1, 118) = 7.22, p = .008$) ja ikäluokan ($F(2, 118) = 3.86, p = .024$) aiheuttamia. Molemmat mittauskerrat huomioon ottaen naisten arvioinnit olivat keskimäärin myönteisempiä kuin miesten ja vanhempien vastaajien arvioinnit myönteisempiä kuin nuorempien, mikä vastasi asuntomessuaineistolla saatuja tuloksia.

5.2.4 Omat toiveet

Uusintakyselyssä tiedusteltiin, oliko arviointikohteet jo toteutettu arvioitsijoiden omissa asunnoissa ja jos eivät olleet, toivoivatko he niitä. **Taulukko 12** osoittaa, että arvioinnin kohteina olleet ratkaisut oli toteutettu alle puolessa asunnoista lukuun ottamatta tilavaa varastoa/ vaatehuonetta (8), joka löytyi 52 %:ssa asunnoista. Niistä, joilta tällainen varasto puuttui, kolme neljäsosaa naisista ja miehistä toivoi sitä asuntoonsa. Saunaosasto, jossa on erillinen pukuhuone ja WC (12), oli 45 %:lla, ja kaksi kolmasosaa niistä naisista ja miehistä, joilla ei sitä ollut, toivoi sitä. Myös keittiö- ja ruokailutilan järjestely (9) oli yli 60 %:n toiveissa.

Naisten ja miesten kesken oli toiveissa eroa koskien sivueteistä, pyykin kuivausta, lasten leikkutilaa ja yläkerran tilojen (lastenhuoneiden ja aulatilat) muunneltavuutta naisten toivoessa niitä asuntoonsa enemmän kuin miesten. Päinvastainen ero oli yllättävästi vauvan makuutilan kohdalla; miehet toivoivat sitä enemmän kuin naiset.

Kuvio 7. Eri-ikäisten naisten ja miesten keskiarvot kohteista 1 – 12 asuntomessujen aikana (1. mittaus) ja uusintakyselyssä (2. mittaus).

Taulukko 12. Syventävä tutkimus: Onko ratkaisu jo toteutettu nykyisessä asunnossa. Jos vastaus on ei, toivoisitko tätä ratkaisua asuntoon?

	Toteutettu %			Ei ole mutta toivoisi%		
	Miehet	Naiset	Yht.	Miehet	Naiset	Yht.
1. Sivueteinen	45,2	50,0	48,0	35,3	54,4	45,6
2. Pyykinhuuhtelu	45,9	46,2	46,1	43,8	57,1	51,9
3. Lastenhuoneet	39,3	36,0	37,3	24,3	32,5	28,7
4. Aulatila	39,3	38,9	39,1	40,5	47,3	44,6
5. Makuuhuone	45,2	42,2	43,4	55,9	59,6	58,1
6. Vauvan tila	30,6	35,6	33,6	41,9	27,6	33,7
7. Kylpyamme	18,0	35,6	28,5	30,0	29,3	29,6
8. Vaatehuone	53,2	51,1	52,0	75,0	77,3	76,4
9. Keittiö ja ruokailu	43,5	40,7	41,8	58,8	64,8	62,5
10. Lasten leikkutila	40,3	41,1	40,8	22,9	34,0	29,5
11. Tietokonetila	28,6	37,4	33,8	27,9	31,6	29,4
12. Saunaosasto	39,3	48,9	45,1	64,9	65,2	65,1

Lapsiin liittyvät ratkaisutoiveet olivat yhteydessä lasten määrään. Jos lapsia ei ollut tai he olivat jo kasvaneet ulos kodista, näillä näkökohdilla ei ollut merkitystä. Lapsiperheille tarkoitetut ratkaisut pitäisi voida kohdentaa asuntoihin silloin, kun ne ovat ajankohtaisia.

5.2.5 Suunnitteluperiaatteiden toteutuminen

Vastaajilta tiedusteltiin myös suunnittelun taustalla olleiden periaatteiden toteutumista (**taulukko 13**). Parhaiten oli toteutunut pyrkimys tukea lapsen kehitystä kotona hoivan, leikin ja muun toiminnan muodossa; 97 % katsoi periaatteen toteutuneen vähintään hyvin. Naisten arvioinnit olivat suuntaa-antavasti myönteisempiä; heistä 69 % (miehistä 51 %) katsoi periaatteen toteutuneen erittäin hyvin. Yli 90 % piti ratkaisuja hyvinä myös perheen vuorovaikutuksen ja käytännön askareiden sujumisen kannalta. Molemmissa tapauksissa naisten arvioinnit olivat merkitsevästi myönteisempiä kuin miesten. Asunnon muunneltavuutta pitivät tärkeänä niin miehet kuin naiset ja 96 % katsoi sen toteutuneen myös AIKA-talossa. Äidin ja isän tarpeiden huomioonotossa oli eniten arvostelun sijaa, mutta huonona ratkaisuja piti tällöinkin vain keskimäärin 15 %.

Taulukko 13. Syventävä tutkimus: Suunnitteluperiaatteiden toteutuminen (%); uusintakysely. Miesten ja naisten jakaumia vertailtu χ^2 -testillä.

		Erittäin huono	Huono	Hyvä	Erittäin hyvä	P
16. Kuinka hyvin AIKA-talon ratkaisut tukevat lapsen kehitystä kotona, hoivan, leikin ja muun toiminnan muodossa?	Miehet	-	3,2	46,0	50,8	.097
	Naiset	1,1	1,1	29,3	68,5	
	Yhteensä	0,6	1,9	36,1	61,3	
17. Kuinka hyvin AIKA-talon tilaratkaisut tukevat perheen vuorovaikutusta?	Miehet	-	9,5	54,0	36,5	.004
	Naiset	-	7,6	29,3	63,0	
	Yhteensä	-	8,4	39,4	52,3	
18. Kuinka hyvin AIKA-talon tilaratkaisut tukevat käytännön askareiden sujumista?	Miehet	-	9,7	62,9	27,4	.003
	Naiset	-	5,4	39,1	55,4	
	Yhteensä	-	7,1	48,7	44,2	
19. Miten tärkeänä pidätte asunnon muunneltavuutta?	Miehet	1,6	7,8	35,9	53,1	.328
	Naiset	-	4,3	29,3	65,2	
	Yhteensä	0,6	5,8	32,1	60,3	
20. Kuinka hyvin AIKA-talo on muunneltavissa perheen tarpeiden mukaan?	Miehet	1,6	3,2	47,6	47,6	.448
	Naiset	1,1	2,2	35,9	58,7	
	Yhteensä	1,3	2,6	41,9	54,2	
21. Kuinka hyvin AIKA-talossa oli otettu huomioon isän ja äidin tarpeet?	Miehet	1,6	15,6	51,6	31,3	.232
	Naiset	1,1	12,0	39,1	47,8	
	Yhteensä	1,3	13,5	44,2	41,0	

5.2.6 Vapaamuotoiset kommentit asuntomessujen aikana

Niistä henkilöistä (yhteensä 376), jotka asuntomessujen aikana ilmoittivat halukkuutensa osallistua perheasuntojen ideointiin syventävässä tutkimuksessa, 155 esitti vapaamuotoisia kommentteja. Positiivisen yleisvaikutelman talosta esitti 36, esim. ”unelmatalo”, ”messujen top 3:een”, ”paras, avara, valoisa” ja ”muuttaisin itse asumaan”. Kielteisiä yleisarviointeja tehneistä yksi sanoi, että ”ei erotu joukosta”, toinen totesi, että ”pintamateriaalit ja rakentamisen laatu bulkkia” ja kolmannen kommentti oli: ”Lea Pulkkisen ideat hyviä, mutta toteutus hyvin tavanomainen, jopa ankea”. Yleisvaikutelman lisäksi 13 henkilöä kiitti joko yleisesti ”pieniä hyviä oivalluksia” tai jotakin yksityiskohtaa, kuten ”ihana takka” ja ”komeet katot”. Vastaavasti yksityiskohtia kritikoiti kolme henkilöä, esim. ”paljeovi olohuoneessa tökerö” ja ”viimeistely ontuu, esim. parvekkeen kaiteet, ruuvit rumasti päältä!”.

Yleisvaikutelmaan liittyivät myös kolmen henkilön kommentit huoneistoalasta: parikymmentä neliötä pienempänä olisi taloudellisempi vaihtoehto. Lisäksi kuusi henkilöä näki talossa tehottomia tai turhia tilaratkaisuja ja yksi piti kolmea WC:tä liian suurena määränä. Tilan toivetta kuvastaa kuitenkin se, että olohuoneen pienuutta arvosteli 9 henkilöä, esim. ”Olohuone pieni eikä mitään paikkaa tv:lle ja stereoille, niin että katselu järkevistä suunnasta.” Myös sauna, pukuhuone- ja pesutilojen ahtaudesta annettiin kuusi kommenttia. Yksi vastaaja ihmetteli saunatilojen sijoitusta: ”Saunaosaston näkyvyydestä ruokapöytään pieni ihmetys.” Kadun puolelle toivoi lisää ikkunoita yksi henkilö ja yksi harmitteli sitä, että yläkerran parvekkeelle pääsee vain vanhempien makuuhuoneen kautta. Toinen kysyi: ”Mihin yläkerran parvekettä tarvitaan, estää valon tulon sisään [vanhempien makuuhuoneeseen]? Portaiden kapeutta tai porraskorkeutta arvosteli kolme, ja yhteen tasoon rakentamista toivoi neljä henkilöä.

Sisustusratkaisuja kiitti 3, esim. ”sisustus yksi parhaista messuilla”, ja viisi kritisoi niitä, esim. ”sisustuksella tehty hieman synkäksi, materiaalit ei (hyvin) sovellu lapsiperheelle, joka on huomioitu tilaratkaisuissa” tai ”sisustus liian perinteinen makuuni”. Talon *pohjaratkaisua* ja sen muunneltavuutta kiitti 24 henkilöä, esim. ”paras pohja” ja ”kätevät muunneltavat tilaratkaisut”. Kritiikkiä pohjaratkaisu sai sokkelomaisuuden, liiallisten käytävien tai liian monien huoneiden takia 11 henkilöltä. Lisäksi 25 henkilöä arvosteli keittiön pientä kokoa: ”keittiö aivan liian pieni lapsiperheelle” ja ”ruokailutila ongelmallinen lapsiperheessä”.

Tilavat *varastointi- ja säilytysratkaisut* saivat kiitosta 7 henkilöltä, kuten ”kerrankin talo, jossa kiitettävästi säilytystilaa”, ja lisäksi sivueteistä kiitti 6 henkilöä. Sivuteisen pimeys kiinnitti yhden vastaajan huomiota. Toinen arvosteli vaatehuoneen sijoitusta, koska menetettiin hyvä maisema. Kolmannen mielestä säilytystiloissa oli hukkaneliöitä ja neljäs piti toisen kerroksen isoa varastotilaa väärään kerrokseen sijoitettuna suksien lasketteluvaatteiden ym. kannalta. Hän ei ehkä ollut pannut merkille alakerran sivueteistä, joka sopii lasketteluvaatteille. Suksille talossa oli oma ulkovarastonsa. Omaan sisäänkäyntiä sivuteiseen toivoi kaksi henkilöä ja kodinhoitohuoneeseen kolme henkilöä. Kaksi vastaajaa arvosteli vesipisteen sijoituspaikkaa sivuteisessä.

Tietokoneen sijoitus yhteisiin tiloihin sai kiitosta seitsemältä: ”Olohuoneen tietokonenurkkaus todella kätevä!” Neljä henkilöä arvosteli sitä, siksi ettei alakerrassa ole rauhaa tehdä töitä, tietokonetila on liian pieni tai paikka on väärä: ”Tietokonenurkkaus liian pieni, pitäisi yhdistää muun leikkihuoneen kanssa – ajatelkaapa 3 – 5 12-vuotiaista poikaa pelaamassa olohuoneessa!”

Leikkihuone sai kiitosta kahdelta: ”Erinomaista, että on leikkitilaa” ja vauvan huone yhdeltä vastaajalta. *Makuuhuonejärjestelyissä* kolme henkilöä arvosteli sitä, että yöpöydille ei ollut tilaa. Mahdollisuutta tehdä vauvan huoneesta itsenäinen huone, toivoi yksi vastaaja ”vauvat kasvavat pian”.

Kaikkiaan 16 henkilöä kirjoitti myönteisiä kommentteja talon soveltuvuudesta lapsiperheille:

- Ensimmäinen näkemäni asunto, jossa ajateltu lapsiperheitä – kuraeteinen, kunnan kodinhoitotilat ja leikkitila oleskelutiloissa, tilava vaatehuone jne. (nainen)
- Ihania ratkaisuja lapsiperheille. Toivottavasti yleistyvät rakentamisessa (nainen)
- Toimiva lapsiperheelle (nainen)
- Todella hyvät ratkaisut lapsiperheelle (nainen)
- Aivan mahtava, erikseen vauvan huone (nainen)
- Hyvä talo lapsiperheelle (nainen)
- Todellisesti perheen tarpeeseen! Hyvä juttu! (nainen)
- Muunneltavuus lasten kasvun myötä loistava! (mies)
- Muuntuva talo, sopii kaikenikäisille perheille (nainen)
- Käytännöllinen perhekoti (nainen)
- Kerrankin lapsiperheen talo. Hienoa!! (mies)
- Sovrummet med tillhörande barnkammare är en superb lösning (nainen)
- Tosi hyviä ratkaisuja pienten lasten perheelle, tilat muunneltavissa monenlaisiin tarpeisiin elämäntilanteen mukaan (nainen)
- Erittäin loistava ratkaisu lapsiperheen kodiksi (nainen)
- ++ Lapsiperheille suunniteltu (nainen)
- Erinomainen lapsiperhetalo! (nainen)

5.2.7 Ehdotuksia suunnitteluratkaisuiksi uusintakyselyssä

Uusintakyselyssä esitettiin kysymys, onko asunnossanne tai mielessänne sellaisia suunnitteluratkaisuja, joita suosittelette lisättäväksi AIKA-taloon. Vapaamuotoisia vastauksia tuli kaikkiaan 57 eli 37 % :lta (156:stä). Kahdeksan vastaajaa oli vain todennut, että ei ole mitään lisättävää, mutta 50 henkilöä kirjoitti ajatuksiaan. Jotkut kuvasivat omaa kotiaan ja siinä tehtyjä ratkaisuja pitäen kriteerinä Aika 188 -taloa, kuten seuraava vastaaja:

Vanhempien makuuhuone oli liian pieni, ei mahtunut yöpöytiä molemmin puolin sänkyä. Pesuhuone oli liian pieni ja ovien aukaisu tukki tilan heti => puoli metriä taloon lisää leveyttä niin nämä ongelmat on ratkaistu. Jäi suunnittelematta vapaa kuivatustila/soppi kodinhoitohuoneeseen (nyt kuivauskaapissa vapaassa kuivatuksessa ja loput jaloilla seisovilla kuivaustelineillä lattialla ja vaimo manaa). Pukeutumissyvennyksen saunaosastossa uhrasimme toistaiseksi ammeelle (poistettavissa) (olisi pitänyt pidentää taloa vielä metri, ei tehty). Kunpa olisimme nähneet tämän toteutuksen ennenkuin suunnittelimme omaamme, olisi nämä 2 ratkaisematta jäänyttä asiaa huomioitu suunnitelmiimme !! Kiitos, jatkakaa samaan tahtiin.

Useimmat henkilöt kirjoittivat yhden tai kaksi ehdotusta. Monipuolisia analyyseja tuli noin 15 henkilöltä. Seuraavassa 50 henkilön tekemät ehdotukset on hajoitettu asiakohteisiksi. Saman henkilön ehdotuksia voi olla useissa yhteyksissä. Ehdotuksia tehneet edustavat kolmasosaa uusintakyselyyn osallistuneista. Vaikka useimpien kohteiden osalta lisätoiveita esittäneiden määrä oli marginaalinen niihin verrattuna, jotka hyväksyivät ratkaisun, voivat ehdotukset antaa suunnittelijoille miettimisen aihetta.

1. Sivuteinen vaunuille, rattaille ja urheilukasseille, säilytystila kengille, kuivauskaappi ulkoasuille, vesipiste kuravaatteille ja koirantassuille; kommentteja ja lisätoiveita esitti 10 henkilöä (6,4 %)

Sivuteinen, jota monet vastaajat nimittivät kuraeteiseksi, kirvoitti lasten ja kotieläinten huomioonottoa koskevien kiitosten lisäksi kahden henkilön toiveita vesipisteen sijoituspaikasta:

Kuraeteinen lapsille ja eläimille on hyvä olemassa. Nykyisin on valtavasti koiraperheitä, varmaan jopa enemmän kuin lapsiperheitä. Kotieläimet tulisi ottaa paremmin huomioon.

Kuraeteisen vesipisteen tulisi olla suojatumpi, jolloin roiskeet eivät olisi suoraan seinillä ja kurapistettä voisi käyttää myös kunnollisena pesupaikkana.

Erillistä sisäänkäyntiä sivuteiseen toivoi 7 henkilöä (4 % uusintakyselyyn osallistuneista). Vasta-argumenttina voisi esittää sen, että kahden sisääntulon ratkaisulla ja ajatuksella paraatiovesta lapset ja muut sisääntulijat eristetään helposti eri kategorioihin. Koti on lastenkin koti. Sisäänkäynti sivuteiseen heti ulko-oven vierestä ja sopivien materiaalien käyttö eteisessä vähentää siivoamisen vaivaa. Sivuteinen joka tapauksessa poistaa kenkä- ja laukkuröykkiön ulko-oven edestä, mikä nykyisin on yleistä, ja tarjoaa lasten vaatteille heidän ulottuvillaan olevan sijoituspaikan.

Kuraeteinen/ sadevaatteiden kuivaustila oli huippu!! Ja siihen voisi lisätä säilytystilaa kengille, joita suurperheessä kertyy tajuttomasti.

Vaunuparkki oli loistava idea, mutta koko idean hienous lopahti oven puutteeseen. Kura-/vaunueteiseen pitäisi ehdottomasti olla oma ovi, koska kaikki kura kulkeutuu kuitenkin eteiseen vaunujen mukana, kun kuljetaan samasta ovesta.

Nyt sisään tullaan suoraan paraatiovesta eteisen kautta ja sisälattia on jo aivan kauheassa kurassa, ennenkuin koko porukan saa luotsattua kuraeteiseen ja kuraritulalle asti. Eli nämä siistit ja kurasisäänkäynnit erikseen.

Kuraeteinen/kurasisäänkäynti ja pyykkikone sekä kuivauskaappi ym. systeemit olisi hyvä sijoittaa suoraan esim. erilliseen sisäänkäyntiin ja yhdistää kuraeteistilat ja kodinhoitohuoneen pyykkihuolto yhtenäiseksi tilaksi.

2. Ekologinen pyykinkuivaus kodinhoitohuoneessa; tämä kohde kirvoitti eniten kommentteja ja lisätoiveita (28, 18 %)

Kiitoksen lisäksi vastaajat kommentoivat kodinhoituhuoneen varustelua ja esittivät sen käyttöön liittyviä ajatuksia. Lisätoivomukset koskivat vaatehuonetta tai runsaampaa komerotilaa kodinhoituhuoneen yhteyteen.

Parasta oli, että talossa oli erikseen kunnon tila, missä voi talvella kuivattaa pyykejä - jopa pitkiä lakanoita. (Kesällähän voi viedä pyykit ulos raikkaaseen ulkoilmaan.) Kuivausrumpu on epä-ekologista ja kallista sekä turhaa. Pyyheliinoja ja lakanoita pestään viikottain, joten kuivaustilaa tarvitaan! Usein asunnoista puuttuu kuivaustila isommille pyykeille.

Pesu- ja kuivaustilojen suuruus ja muunneltavuus tärkeintä lapsiperheen arjessa.

Kodinhoituhuoneen pöytätaaso on tarpeen viikkaamista ja esimerkiksi vauvan hoitoa varten, sillä kaksikerroksisen kodin vauvaperheessä vauvaa hoidetaan molemmissa kerroksissa ja reilusti enemmän siinä kerroksessa, jossa oleillaan päiväsaikaan.

Itse kaipaaisin kodinhoituhuoneeseen lisää tilaa, sekä sen yhteyteen (toista) vaatehuonetta.

Kaksikerroksisen kodin arjessa vaatteiden kuljettaminen edestakaisin kerrosten välillä on jokapäiväistä puuhaa, ainakin meillä. Ongelma on se, että alakerrassa pestäviä puhtaita pyykejä ei tule vietyä yläkerran vaatehuoneisiin ja jos tulee vietyä, niin ne eivät siellä kauan pysy. Aamulla ihmiset tulevat yläkerrasta alas yöpuvussa tai kylpytakissa eivätkä välttämättä enää kiipeä vinttiin hakemaan vaatteita vaan puukevat puhtaat tai edellisen päivän puolipitoiset vaatteet siitä mihin ovat ne edellisenä päivänä jättäneet. Töistä ja koulusta kotiin tullessaan he riisuvat päivävaatteensa puolipitoisten vaatteiden kasaan kuka minnekin ja puukevat kotivaatteet jostakin toisesta kasasta. Meillä ratkaisuna on se, että jokaiselle on oma vaatekaappi tai -hyllyjä kodinhoituhuoneessa. Parempi olisi ehdottomasti iso yhteinen vaatehuoneen tapainen tila siinä kerroksessa, missä pyykki pestään ja mistä töihin lähdetään eli yleensä mieluummin alakerrassa.

Pyykkinarutila on hyvä idea, mutta toteutus ei ollut kovin onnistunut. Naruille pitäisi olla oma erillinen ja riittävän suuri nurkkaus, jonne mahtuisi ripustamaan vaikka parisängyn lakanan.

Khh:ssa aika iso narukuivaustila, pienempikin riittää yhdelle koneelliselle.

Edellisestä käyvät ilmi toiveiden erilaiset suunnat. Toinen toivoisi lisää tilaa, toinen pienempää. Sama koskee ovien määrää. Toinen arvostaa sitä, että ei ole ”miljoonaa” ovea eri suuntaan, toinen toivoisi kodinhoituhuoneesta uloskäyntiä ja käyttöä kuraateisenä.

Tälläisen suurperheen äitinä arvostan suuresti tilavaa kodinhoituhuonetta, josta ei lähde "miljoonaa" ovea eri suuntiin. Kodinhoituhuone siis omaan rauhaansa erilliseksi ja varsinkin tilavaksi huoneeksi. Siellä on oltava mahdollista kuivattaa pyykejä sekä naruilla että lattialle laitettavilla telineillä. Siellä on oltava riittävästi laskutilaa jo pestyille pyykeille, jos et aina ehdi viikata niitä heti (minä en ainakaan).

Hieno ja toimiva kodinhoitohuoneratkaisu oli pilattu sillä, ettei siitä ollut uloskäyntiä!! Pyykkien kuivatus ulkona on todella kätevä ratkaisu kesällä! Ja ekologinen.

Kodinhoitohuoneesta käynti suoraan ulos vaikka sisälläkin on pyykkinaru - kuitenkin kesällä pyykit kuivataan ulkona.

Kodin pyykkihuolto keskitetty kodinhoitohuoneeseen, jossa seinällinen kaappeja. Sen lisäksi mankeli, silitys ja kuivaus. Myös kuraateinen kodinhoitohuoneessa.

Pyykkikuilun tarve tuli esille viidessä vastauksessa:

Meillä on 2,5 kerroksinen talo, se on rakennettu limittäin niin, että portaat ovat puolen kerroksen mittaiset. Ylimmässä tasossa on kaksi makuuhuonetta, mistä on johdettu pyykkiputki talon alimmalle tasolle, missä vaatehuolto tapahtuu. Tämä on ollut erittäin toimiva ratkaisu, sillä iltaisin käytetyt vaatteet saa heittämällä heti oikeaan paikkaan eikä ne jää pyörimään eri tiloihin.

Pyykkikuilu olisi ihan ehdoton väline 2+ krs:ssa talossa.

Oliko pyykkikuilu? minusta se vaikuttaisi hyvältä ratkaisulta. Tilava kodinhoitohuone, johon hyvät vaatesäilytystilat, jotka siis korvaisi osan makuuhuoneiden vaatekaapeista. Moniko 3 v pukee ensin päivävaatteet yläkerrassa ja tulee sitten aamupalalle alakertaan? vaan äiti vie puhtaat vaatteet yläkerran mh:n kaappiin ja hakee ne sitten sieltä aamulla... Kätevämpää kun voisi hakea vaatteet alakerran kodinhoitohuoneen kaapista. Ja samalla vaatteet voisi kuivausrummusta viikata suoraan kaappiin, ei puhtaanpyykkikoriin johon ne tahtovatkin sitten jäädä ...

Kodinhoitohuoneen sijoituspaikkaa koskevissa toiveissa esiintyi yläkerta makuuhuoneiden lähellä ja pesutilat sekä yhdessä kommentissa myös keittiö:

Pyykkitilan sijoittaisin yläkertaan, lähelle makuuhuoneita, mistä suurin osa pyykistäkin tulee.

Pesutilat ja pyykkihuolto talon eri päissä, myös ulkona kuivattamista ajatellen, pyykinä kannettava paljon. Pyykkihauonon yhteyteen vaatesäilytystilat.

Kodinhoitohuoneen sijainti olisi paras, jos se sauna- ja pesutilojen yhteydessä, mutta niin, ettei saunaan kulku olisi kodinhoitohuoneen kautta.

Kodinhoitohuone keittiön ja saunan yhteyteen.

3. Yläkerran kaksi lastenhuonetta, jotka voidaan yhdistää yhdeksi isoksi huoneeksi.

Tämä kohde kirvoitti vain yhden kommentin 156 henkilön vastauksissa:

Lasten makuuhuoneisiin vaatehuoneet.

4. Yläkerran aulatilasta voi tehdä työ- tai makuuhuoneen

Tämäkin kohde esiintyi vain kolmessa kommentissa. Viimeksi mainitussa on ajateltu muuntelun seurauksia:

Iso hyvä halli!

Kotiteatterihuone on tämän päivän vaatimus.

Yläkerran aulan muunnettavuus huoneeksi on muuten ihan kiva juttu, mutta sitä seuraavaa tilannetta ei ole ajateltu: koko yläkerrasta tulee yksi pitkä käytävä, jonka varrella on huoneita. Eikä sen jälkeen yleisistä tiloista päästä lainkaan parvekkeille.

5. Vanhempien makuuhuone

Vanhempien makuuhuonetta kommentoi 12 henkilöä. Mielipiteet vaihtelivat siitä, kuinka iso vanhempien makuuhuoneen pitäisi olla. Yksi vastaaja edusti näkemystä, että vanhemmat eivät tarvitse isoa tilaa, mutta lapset tarvitsevat oman tilavan ”valtakunnan” – tosin tiettyssä ikävaiheessa. Toiveissa oli myös tilava makuuhuone kylpyhuoneineen. Aika 188 –talossa oli suuri parveke, johon käynti oli vanhempien makuuhuoneen kautta. Jonkun mielestä se oli hyvä, mutta kritiikkiäkin esiintyi.

Vanhempien makuuhuone oli suhteessa iso eli siellä riittää tilaksi se, että mahtuu parisänky ja vaatekaapit.

Yleisestikin ihmettelen sitä, miksi vanhempien makuuhuoneet suunnitellaan aina isommiksi kuin lasten, vaikka aikuisethan vain nukkuvat siellä ja viettävät muun aikansa keittiössä ja olohuoneessa. Lapsille taas oma huone on tiettyssä ikävaiheessa kokonainen valtakunta, jossa vietetään aikaa yksin ja yhdessä kavereiden kanssa. Siellä tehdään läksyt, kuunnellaan ja soitetaan musiikkia, harrastetaan, luetaan.

Vanhempien makuuhuone ahdas kalustaa.

Vanhempien makuuhuoneessa tulisi olla oma kylpyhuone tai yhteys kylpyhuoneeseen.

Parveke yläkerrassa turhan iso, pieni petivaatteiden tuuletusparveke riittäisi.

Käynti talon pääparvekkeelle vanhempien makuuhuoneen läpi on myös huono ratkaisu.

Lisäksi huomiota kiinnitettiin äänieristykseen ja vanhempien yksityisyyteen. Yksi vastaaja 156:sta toivoi vanhempien makuuhuonetta eri kerrokseen kuin lasten.

Vanhempien yksityisyys joissakin tilanteissa pitäisi huomioida paremmin.

...mutta missä vanhempien yksityisyys.

Äänieristykseen tulisi myös aina kiinnittää erityistä huomiota. Makuuhuone ei koskaan saisi olla heti olohuoneen yhteydessä (tässä ei onneksi ollutkaan). Samoin olisi hyvä, että makuuhuoneiden välillä olisi myös kunnollinen eristys. Ja omalla kohdallani haluaisin tulevaan omakotitalooni esim. yläkertaan portaiden yläpään oven, jonka sulkemalla voisin eristää yläkerran alakerran äänimaailmasta. Eli jos alakerrassa katsotaan elokuvaa kovalla, niin yläkerrassa voisi olla ihan rauhassa kuitenkin. En siis kannata mitään avointa yhteyttä ala- ja yläkerran välillä. Tämä on tärkeää erityisesti epäsäännöllisen työn tekijöille, joiden täytyy pystyä nukkumaan päivälläkin, kun muut ovat hereillä.

Onko vanhempien mh tarpeeksi rauhassa (vrt. avoin tila alas). Toisaalta siitä voi seurata alakerran "tapahtumia", jos äänet eivät kuulu liikaa.

Talo on muutoin toimiva ja harkitusti suunniteltu, mutta itse arvostan suuresti sitä, että vanhempien makuuhuone on eri kerroksessa kuin lasten. Jos Aika-talon vanhempien makuuhuone olisi alakerrassa, niin talo olisi liki täydellinen.

6. Vauvan makuuhuone vanhempien makuuhuoneen yhteydessä; voidaan muuttaa työ/harrastustilaksi.

Vauvan huoneen sijoitus yläkertaan herätti kritiikkiä kahdessa vastaajassa. Vauvan huoneen sijoitusta siten, että siitä ei ollut mahdollista tehdä uloskäyntiä ja lapsen omaa huonetta hänen kasvaessaan, arvosteli kaksi henkilöä. Vanhempien omia tarpeita tilankäytölle ei aina osattu ajatella.

Haluaisin vanhempien makuuhuoneen ja vauvan huoneen alakertaan.

Tämä aika-talo on mielestäni hyvä lapsiperheelle kaikilta muulta osin, mutta pienten lasten nukkuminen yläkerrassa, kun vanhemmat esim. äiti kodinhoidollisissa töissä alakerrassa. Siinä on ongelmia kun lapsi/lapset herää, eikä äiti kuule alakertaan ja jos lapsi pääsee tulemaan rappusille yksistään. Jos lasten nukkumapaikkaa ei voi laittaa alakertaan, niin itkuhälytyslaitteet ja rappusiin yläkertaan kaide ettei pieni lapsi pääse sieltä yksin alas.

Yhdistelmä vauvanhuone-vanhempien huone ei toiminut, koska vauvanhuone ei ollut eristettävissä isomman lapsen omaksi huoneeksi. Aika harvassa talossa on mietitty, että lapsia todellisuudessa olisi enemmän kuin kaksi. Tässä oli pohdittu vain vauvavaihetta, mutta ratkaisu ei kolmen lapsen kanssa toimi vauvavaiheen jälkeen.

Vauvan huone on muuten hyvä idea, mutta mitä sitten, kun lapsi kasvaa? Siitä ei voi tehdä isomman lapsen huonetta, koska käyntiä ei pysty järjestämään käytävältä edes seinää purkamalla. Aikuisten oma harrastus-/työhuone on toki kiva idea jollekin tietylle perheelle, mutta ei sovi yleisratkaisuksi, koska useimmilla vanhemmilla ei ole mitään sellaista harrastusta tai työtä, johon joko tarvittaisiin oma huone tai jota voitaisiin tehdä makuuhuoneen vieressä. Tällaisessa harrastushuoneessahan ei voi tehdä mitään kovin likaista tai haisevaa. Ja miten se taas tukee perheen yhteistä aikaa, että vanhemmat sulkeutuvat vapaa-ajallaan erilliseen

huoneeseen harrastamaan? Hajuttomia harrastuksiaahan voi harrastaa myös olohuoneessa, jos se on tarpeeksi tilava.

7. Amme tilavassa kylpyhuoneessa.

Yläkerran kylpyhuone hyvä.

Kylpyammeen paikka ei ole pesuhuoneessa vessanpöntön kanssa. Meillä on amme takahuoneessa. Siellä voi katsella takkatulta tai vaikka telkkaria. Ei ammeessa ole kiva olla, jos toiset peseytyvät vieressä.

8. Vaatehuone/tilava varasto vaatteille/lisäpatjoille

Arvioinneissa tilava vaatehuone sai erittäin myönteisen vastaanoton. Kommentteja esitti vain kolme henkilöä 156:sta.

Lapsiperheessä tulisi olla runsaasti säilytystilaa -on kausivaatteita, lisäpatjoja -ja peitteitä, monoja, suksia yms.

Vaatteiden säilytystiloja (ja huoltotiloja lisää) varsinkin säilytystilaa, ei välttämättä vaatehuoneita, vaan muuta tilaa.

9. Keittiö ja ruokailutila

Keittiö- ja ruokailutilaa oli kommentoinut noin 10 %. Suurin osa toiveista koski runsaampia säilytys- ja työskentelytiloja sekä yleensä keittiön tilavuutta.

Suurempi keittiö, jossa enemmän säilytystilaa.

Aika-talon keittiön työskentelytilat (työtasot) olivat talon kokoon nähden niukat.

Lapsiperheen keittiön soisi olevan tilavampi ja siellä saisi mielestäni olla lisää työtasotilaa. Se helpottaisi koko perheen kokkaushetkiä.

Reilun kokoinen keittiö - vielä isompi kuin tässä.

Keittiössä kulmaliesi vie turhaa tilaa ja sen käryt päätyvät helposti ruokapöytään.

Tarpeeksi suuri ruokailutila, vähintään kahdeksan hengen pöytä, mieluummin vieläkin suurempi.

Kaikki eivät halunneet erillistä ruokailutilaa, vaan katsoivat tilavan keittiön pöydän riittävän:

Keittiö, jossa ruokapöytä, ei erillistä ruokailutilaa.

Kök + matplats helt öppet eller skilt bord i köket. Verkar "lite" jobbit att gå av o an med mat, talrikar o.s.v från matplatsen, tänker på normal vardag.

Jotkut vastaaajat toivoivat keittiötilan eristämistä olohuoneesta, mutta toiset niiden kytkentää.

Toivottavaa olisi olohuoneen erottaminen keittiöstä

Pitäisin myös siitä, että avokeittiö olisi kuitenkin eristettävissä esim. siisteillä lasiliukuovilla (vaikkapa maitolasista) ruokatilasta/ olohuoneesta. Tässäkin ääni/ hajuhaitta -kysymys: vaikka ostaisi kuinka hiljaisia kodinkoneita, ääntä ne kuitenkin pitävät, samoin käry leviää huippumuristakin.

Keittiötilan ja olohuoneen synkronisointi toisiinsa pitäisi mielestäni toteuttaa avarammin mutta niin, että se näyttää ja tuntuu kotoisalta. Toisin sanoen messuilla näin ainoastaan yhdessä tällaisen täydellisen keittiö/olohuone yhteis sympioosin. Siinä oltiin ratkaistu se niin, että keittiö olohuone akseli olikin talon läpi poikittais suunnassa talon keskellä ja näiden väli oli avara mutta vain matalalla seinällä erotettu toisistansa (mahtava ratkaisu). Kun se yleensä ikävä kyllä on talon jomman kumman reunan suuntaisesti ja vielä reunassa ja kauhealla umpiväliseinällä erotettu. Se paitsi näyttää typerältä myös on epäkäytännöllinen ja tuntuu välillä siltä, että keittön ja olohuoneen suunnittelu jää pienemmälle huomiolle joissakin tapauksissa näyttäis siltä kun siihen ei oltaisi kiinnitetty lainkaan huomiota. Kun ovat niin epäkäytännöllisen epäsymmetrissä toisiinsa nähden myös sijaintinsa puolesta.

Olohuoneeseen toivoi lisää tilaa kaksi vastaajaa. Yksi henkilö oli huomannut television sijoittamisen vaikeuden olohuoneessa.

Olohuone ja yleiset oleskelutilat olivat pienet suhteessa koko asunnon pinta-alaan nähden. Jos olisin ollut muuttamassa ko. taloon, olisin suunnitteluvaiheessa nipistänyt jostain muualta pois, niin että yhteiset tilat, missä oleillaan eniten, olisivat olleet suuremmat. Jos ja kun on paljon ihmisiä paikalla yhtä aikaa, voi tulla ahdasta. Se tuntuu hassulta, kun talo on kuitenkin suuri.

Tv:lle paikka oh:ssa.

10. Lasten leikkitala keittiön ja oleskelutilojen läheisyydessä; voidaan muuttaa kirjasto-, työ-, vieras- tai makuuhuoneeksi.

Lasten leikkitalan parempaa sijoittelua näköyhteyden kannalta keittiöstä ja oleskelutilasta toivoi kaksi henkilöä:

Sellaiseen kiinnitin huomiota käydessäni talossa, että olohuoneesta esim. sohvalta ei nähnyt lasten leikkihuoneeseen. Kuvittelin kuullessani tästä ratkaisusta, että se olisi jotenkin niin avoimesti keittiön ja oleskelutilan yhteydessä, että sinne olisi hyvä näköyhteys molemmista tiloista.

11. Kodin tietokone yhteisissä tiloissa lasten ja aikuisten käyttötärpeisiin.

Seitsemän henkilö (5 %) kommentoi kodin tietokoneen sijoittamista yhteisiin tiloihin. Se sai kiitosta, mutta työtilaa pitäisi olla enemmän. Yksi henkilö toivoi tietokonetilaa pois takan läheisyydestä, toinen katsoi asian hoituvan kalustevalinnoilla.

Tietokonepiste olohuoneen yhteydessä on erittäin hyvä.

Yhteisen tietokoneen (erittäin hyvä ratkaisu!) lisäksi vanhemmat tarvitsevat rauhallisemman "työhuoneen", jossa voivat hoitaa talous- ym asioita rauhassa ja levittää mapit ja paperit tarvittaessa, eli riittävästi rauhaa ja työtilaa.

Tietokonenurkan pitäisi olla vähän isompi että oikeasti toimisi. Pitäisi mahtua pari mappia, laskutila kirjoille, jos tekee koulutehtäviä, tulostin jne.

Vanhempien tarpeisiin ei ehkä aina riitä yksi tietokonepiste.

Työ-tietokonepiste on erittäin hyvä asia, mutta paikka oli minusta väärä. Inno-ohjelmassa on pariin otteeseen ollut samanlainen ratkaisu, että takka ja työpiste sotketaan yhteen. Minusta takan ympäristö pitää rauhoittaa.

Tietokone"huone" hoituisi tavallisilla kalustevalinnoilla. Näin toteutettuna paikka haittaa tilojen muunneltavuutta ja monikäyttöisyyttä, koska paikkaa ei voi siirtää. Kirjahyllyillä rakennetun tietokonepaikan voi koota sinne, missä sitä halutaan käyttää.

12. Erillinen pukeutumistila ja WC saunaosastossa

Saunatilojen osalta mielipiteet menivät ristiin siitä, tarvitaanko pukeutumistilaa. Saunatilojen sijoitteluun liittyen tehtiin ehdotuksia. Vammaisten näkökulma tuli esille yhdessä vastauksessa.

Erillinen pukeutumishuone pesutilojen yhteydessä on käytännöllinen idea, mutta toteutuksessa liian pieni.

Pesutilat veivät ehkä myös liikaa neliöitä, sillä harvoin kaikki asukkaat menevät samaan aikaan pesulle. Pukuhuone oli kokonaan ylimääräinen.

Hiukan arvelutti tuo alakerran eteinen saunaosaston yhteydessä, sen avonaisuus olohuoneeseen, olisiko seinä vähän pidempänä tuonut olohuoneeseen "suoja", olohuoneessa kuitenkin ollaan vieraidenkin kanssa.

Siirtäisin sauna/pesutilat yläkertaan, että alakertaan saataisiin avarammat oleskelutilat.

Riittävän tilavat ja toimiviksi suunnitellut wc- ja peseytymistilat, jotka soveltuvat hyvin pyörätuolia käyttävälle. Nyt esillä olleessa talossa ei ollut tarpeeksi tilaa esim. wc-istuinten ympärillä.

13. Kokonaisarvio

Kuusi vastaajaa toi esille toiveita puun käyttämiseksi lämmitykseen huonetiloissa ja saunassa sen lisäksi, että Aika 188 –talossa oli takka. Lisäksi neljässä muussa vastauksessa kosketeltiin energiakysymyksiä. Siten vapaamuotoisia kommentteja esittäneistä kuudesosa otti esille energian käyttöön tai muotoon liittyviä näkökohtia. Enemmän ylellisyyttäkin joku toivoi, kun taas joku arvioi messutaloja yleisesti liian ylellisiksi.

Sydänmuuri, jossa takka-leivinuuni-puuhella.

Puun käyttömahdollisuuksia: leivinuuni, takka, puusauna.

Yläkerrassa takkavaraus.

Nykyisillä energianhinnoilla on olennaista että talossa on kunnollinen eristys ja valmiudet maalämmön käyttämiseen (kenties myös oman pienen tuulivoimalan tai aurinkopaneelien laittamiseen katollekin).

Mielestäni tulevaisuuden talo on passiivitalo. Kiinnittäisin huomiota myös siihen, että osan huoneista voi pitää viileämpinä (pohjoisen ja idän puolen makuuhuoneet) kun taas yhteiset tilat on keskitetty auringon puolelle (etelään ja länteen) ja ovat lämpimämpiä.

Eteiseen väliovi/ovet joilla voidaan eristää tila kylmältä - tietenkin.

Autotalli olisi hyvä olla talon yhteydessä (1 yhteinen lämmin seinä) ja kulku at:sta sisätiloihin.

Aika-talon pohjaratkaisu oli erinomainen, joskin talo oli kooltaan melko suuri. Samat toiminnot pitäisi pystyä sijoittamaan n 140-150 neliöiseen omakotitaloon. Lähes 200 neliömetrin talossa jo siivoaminen on todella työlästä ja aikaavievää. Lisäksi suuri talo kuluttaa energiaa enemmän kuin pienempi. Aika-talo edusti sisustus- ja pintamateriaaleiltaan tyyppillistä pakettitaloa, jotka eivät valitettavasti kestä aikaa.

Talossa ei hinnasta huolimatta ollut ylellisyyden tuntua.

Talon ulkonäköä voisi fiilata vielä hieman modernimmaksi. Tämä on toki makuasia.

Huonejako, kalustettavuus ja askarteluhuoneen tarve mainittiin kertaalleen ja kolme kertaa pohjaratkaisun käytävät. Itsenäiseen asumiseen sopivaa tilaa esimerkiksi isovanhemmalle kaipasi yksi vastaaja. Lisäksi esitettiin toivomus askartelutilasta ja kellarivarauksesta rinnetaloa varten. Ruokailutilan kaksikerroksisuutta pidettiin sekä hyvänä että huonona ratkaisuna.

Orsaken till att jag inte satt bättre vitsord på huset är att botten planeringen innehåller många missar på att det finns mycket praktiskt utrymme samt att till exempel i badrummet med bastu och omklädningsrum i nedre våningen, har ni tänkt på hur många dörrar det finns i det utrymmet.... Alltså många väggar som inte kan möbleras.... Samma sak med placeringen av

fönster i föräldrarnas sovrum, skulle inte det lilla fönstret finnas så hade planeringen funkat betydligt bättre. Så tänk på praktiska placeringen av dörrar och fönster mera en enbart estetiken.

Mahdollisesti huone jonka voisi järjestää itsenäisemmäksi osaksi kokonaisuutta, esim. isovanhemman asuttavaksi.

Askartelutilan puute olisi korjattava.

Tuon kokoluokan talossa tulisi aina olla tiloja, joissa pääsee kiertämään ympäri. Keittiössä sellainen taisi ollakin, mutta muuten pohjan muoto on ehkä hieman tylsäkö. Takkaa on usein hyvä käyttää siihen tarkoitukseen jakamaan tilaa. Muunneltavuus on erittäin tärkeää ja samalla myös hukkaneliöiden välttäminen (esim. pitkät käytävät ovat sekä tylsiä että vievät turhaan tilaa). Valoisuus on tärkeää - pimeitä nurkkia ei saa jäädä mihinkään.

Aika - talossa käytetty sairaalamainen huonejako jossa huoneet ovat yhden käytävän varrella on vanhanaikainen ja epäkäytännöllinen. Tässä talossa ei synny sitä lämmön tunnetta, joka syntyy perinteisestä tuvan ja keittiön yhdistelmästä ja näiden muodostamasta isosta tilasta.

Ei 2 krs korkeaa tilaa

Korotettu olohuoneen katto, joka tuo valoisuutta ja avaruutta yhdistäen vuorovaikutuksellisesti ala- ja yläkertaa.

Kolme vastaajaa otti kantaa talon yksitasaisuuden puolesta ja yksi toivoi hissiä kerrosten väliin:

Yksikerroksinen ratkaisu tukee perheen yhdessäoloa ja esim helpottaa lapsien nukkumaanmenoa ja vanhemmat voivat tehdä esim keittiötöitä samalla ja ovat silti lähellä

Hissi kerrosten väliin.

14. Kiitokset asuntojen suunnittelijoille

Lähes viidesosa suunnitteluehdotuksia esittäneistä antoi kiitosta AIKA 188 –talolle. Näiden lisäksi oli kahdeksan vastaajaa, jotka totesivat, että Aika-taloon ei ollut mitään lisättävää. Yhteensä 32 % ilmaisi siten tyytyväisyytensä Aika-taloon kysymyksessä: Onko asunnossanne tai mielessänne sellaisia suunnitteluratkaisuja, joita suosittellette lisättäväksi AIKA-taloon?

Aika-talossa on jo kaikki tarpeellinen (ei lisättävää, yhteensä 11).

Aika-talo oli pienten lasten koti ja meillä alkaa olla jo paremmalla puolella, joten kohde ei enää koske meitä, mutta juuri pienten lasten taloksi hyvä ratkaisu.

Vaasan mess oli minu jaoks mitmekesine ja huvitav. Andis uusi mõtteid .

Siihen aika taloon ei tarvitsi lisätä mitään se on taivaallinen. No ehkä lisää lastenhuoneita, jos lapsia siunaantuu perheeseen enemmän.

Aika- talossa oli reippaasti tilaa isommalle perheelle. Kaikki oli upeasti suunniteltu ja tilavasti.

Aika-talo on erittäin hyvin suunniteltu. Huomaa, että asioihin on paneuduttu käytännön kysymysten kautta eikä vanhaan totuttautuen.

Terveiset ja kiitos hyvästä työstä! Hienoa, että näitä asioita vihdoin pohditaan vähän syvällisemmin lasten ja perheiden kannalta asuntosuunnittelussa!

5.3 Asukasaineisto

Hankkeen yhtenä tarkoituksena oli selvittää, mitä mieltä Kastellin AIKA-talomallistosta talon hankkineet asukkaat olivat suunnitteluratkaisuista, miten ratkaisut toimivat käytännössä ja millaisia ideoita ja näkemyksiä heillä oli talosuunnittelusta. Haastattelu kartoitti myös niitä tekijöitä, jotka vaikuttivat ostopäätöksen syntymiseen. Haastattelu tehtiin henkilöille, jotka olivat valinneet asunnokseen AIKA-talon. Haastatteluja tehtiin yhteensä 9; näistä 5 koski lapsiperheitä.

AIKA-talomallistoon kuuluvat huoneistoalan mukaan nimettyinä mallit: 130, 146, 155, 158, 160, 171, 177, 190, 197, 218, 275. Asuntomessuilla ollut AIKA 188 –talo on nyttemmin sisällytetty mallistoon. Siihen verrattuna asukastutkimukseen osallistuneiden valitsemissa talomalleissa oli vaihteleva määrä samankaltaisia yksityiskohtia. Tutkimukseen suostuneet olivat valinneet seuraavia talomalleja (pohjapiirroksot liitteessä 3):

AIKA 146 (5 h, keittiö, ruokailutila, VH, KHH, sauna, tekninen tila. Huoneistoala 146, kerrosala 166 m², yhdessä tasossa). Kastellin kuvaus: ”Uusi AIKA-koti, jossa on runsaat tilat perheen yhteiseen oleskeluun ja kanssakäymiseen. Olohuoneen yhteydessä oleva tila toimii esimerkiksi oleskelutilana, kirjastona, työhuoneena tai tietotekniikkatilana. Tilan voi myös yhdistää vanhempien makuuhuoneeseen, jolloin se toimii pienen lapsen nukkumatilana. Korotettu katto, suuret ikkunat ja laajat terassit antavat tälle AIKA-kodille ilmettä sisälle ja ulos.”

Vastanneista yli puolet eli viisi yhdeksästä oli hankkinut tämän talon; lapsiperheitä heistä oli kolme. Muihin AIKA-taloihin verrattuna AIKA 146 sisälsi useampia samankaltaisia yksityiskohtia messutalon AIKA 188 kanssa: sivueteinen, ekologinen pyykinkuivaus, erillinen WC ja pukeutumistila saunaosastossa, kylpyamme, lasten leikkitila/nukkumatala, keittiö ruokailutila, tietotekniikkakeskus, tilava vaatehuone.

AIKA 155 (4 h, k, 3 vh, khh, sauna, tekninen tila. Huoneistoala 155 ja kerrosala 176 m², yhdessä tasossa). Kastellin kuvaus: ”AIKA-kodeissa pienten lasten leikeille ja puuhailulle on varattu mukavasti tilaa lähellä oleskelutiloja ja keittiötä. Takka/leivinuuni luo tunnelmaa ja jakaa lämpöä koko taloon. Tuulikaapin yhteydestä olevasta vaatehuoneesta pääsee kätevästi pujautamaan pesulle tai vaatteiden vaihtoon esimerkiksi liikuntaharrastusten jälkeen. Huomioi myös runsaast säilytystilat ja tilavat makuuhuoneet.”

Vastanneista yksi oli valinnut tämän talon. AIKA 155 sisälsi messutaloon verrattuna seuraavat yksityiskohdat: sivueteinen, tilava vaatehuone ja tietotekniikkakeskus.

AIKA 158 (5 h, k, 2 VH, KHH, sauna, tekn, Huoneistoala: 158 ja kerrosala 183 m², kahdessa tasossa). Kastellin kuvaus: ”Uuden AIKA-malliston talo, jossa runsaasti tilaa perheen yhdessäoloon ja harrastuksiin. Huomioi erityisesti tilavat eteistilat apueteisineen, yläkerran erillinen työ-/harrastuhuone sekä laajat terassit talon ympärillä. Yläkerran aulaparvelta on tyylikkää näkymät alakerran lisäksi myös oleskelupihalle.”

Vastanneista yksi lapsiperhe oli valinnut tämän talon. AIKA 158 sisälsi messutaloon verrattuna yksityiskohdan: sivueteinen.

AIKA 160 (4 h, 2 vh, khh, var/tekn, autotalli. Huoneistoala 160 ja kerrosala 218 m²). Kastellin kuvaus: ”AIKA-kotien laajoilla terasseilla on hauska viettää iltaa omalla perheellä tai ystävien seurassa. Hulppeat oleskelutilat ja katettu terassi muodustavat viihtyisän ja toimivan kokonaisuuden. Kodin tietotekniikkakeskus on keskeisellä paikalla kaikkien ulottuvilla. Lapsiperheen arvostamaa säilytystilaa löytyy reilusti apueteisistä, vaatehuoneesta ja komeroista.”

Vastanneista yksi oli valinnut tämän talon. AIKA 160 sisälsi messutaloon verrattuna seuraavat yksityiskohdat: sivueteinen, erillinen pukeutumistila ja WC saunaosastossa, amme tilavassa kylpyhuoneessa, pyykin kuivaustila kodinhoituhuoneessa, vanhempien makuuhuoneen vieressä vauvan makuuhuone, jonka voi muuttaa työ-/harrastustilaksi, tietotekniikkakeskus.

AIKA 177 (6 h, k, 2 vh, khh, sauna. Huoneistoala 177 ja kerrosala 202 m², kahdessa tasossa). Kastellin kuvaus: ”Näyttävä, kaksikerroksinen AIKA-koti, jonka käytännöllisyys alkaa heti eteisestä. Sisääntulon yhteydessä on tilava apueteinen, jossa tilaa ulkovaatteille, lastenrattaille ja harrastusvälineille. Yhteisissä oleskelutiloissa on avaruutta koko perheen ja ystävien yhdessäoloon. Yläkerran aulaparvelta on tyylikkää näkymät alakertaan ja oleskelupihalle.”

Vastanneista yksi lapsiperhe oli valinnut tämän talon. Ratkaisu oli hyvin samanlainen kuin AIKA 158, mutta tilavampi, mikä näkyi lähinnä tilavammassa keittiö/ruokailu/olohuone – järjestelyssä. AIKA 177 sisälsi messutaloon verrattuna seuraavat yksityiskohdat: sivueteinen ja tietotekniikkakeskus oleskelutilan yhteydessä.

Seuraavassa asukkaiden haastattelun kysymysohjeisessa kuvauksessa talomalli ja lasten kuuluminen perheeseen (L) on relevanteissa kohdissa mainittu vastauksen yhteydessä.

1. Rakentaako parhaillaan vai asuuko jo Aika-talossa?

Haastatelluista vain 4 asui AIKA-talossa asumisen keston vaihdellessa: asumiskokemusta oli AIKA 146:ssa neljästä päivästä yhteen kuukauteen. AIKA 155:ssä oli asuttu 3 kuukautta ja AIKA 177:ssä oli lapsiperhe asunut vuoden. Rakentaminen oli käynnissä 5 haastatellulla. Arvioitu muuttoaika vaihteli: tammi-helmikuu 2009:stä kevät 2010:een.

2. Montako henkeä talouteen kuuluu? Onko lapsia? Lasten iät?

Talouden koko vaihteli kahdesta neljään. Kahden hengen talouksissa, joita oli neljä, joko ei ollut lapsia (146, 155) tai lapset olivat lähteneet jo kotoa (146, 160). Yksilapsisia kolmen hengen talouksia oli kaksi. Niissä lapsi oli reilun vuoden ikäinen (146, 146). Kaksilapsisia neljän hengen talouksia oli kolme. Lapset olivat kouluikäisiä nuorempia: lapset 1,5 ja 4,5 vuotta (158); lapset 1 ja 5 vuotta (177) ja lapset 3 ja 5 vuotta (146).

3. Onko aikaisemmin asunut omakotitalossa?

Kokemusta aikaisemmasta omakotitalon rakentamisesta oli kahdella ja omakotitalossa asumisesta lisäksi viidellä. AIKA-talo oli ensimmäinen omakotitalo kahdelle rakentajalle.

4. Mitä kautta tutustui Kastelliin ja sen tuotteisiin?

Informaatiota rakentamista suunnittelevat etsivät ja löytävät eri kanavia. Internet on nykyisin varteenotettava kanava. Sen kautta oli saanut tietoa 5 ja kavereiden ja tuttavien kautta 4. Esitteet ja talokirja olivat lähteenä 3:lle, taloesittely 2:lle ja asuntomessut yhdelle talonrakentajalle.

5. Moneenko talovalmistajaan oli tutustunut ennen Kastelliin päättämistä?

Rakentamista suunnittelevat tutustuvat monien talovalmistajien tuotteisiin, ennen ratkaisuun päättämistä. Pariin talovalmistajaan oli tutustunut kaksi, neljään kaksi, viiteen yksi, yli kymmeneen yksi, 20:een yksi ja kolme rakentajaa jopa 20 - 30 talovalmistajaan. Mitä suuremmasta talosta oli kyse, sitä useamman talovalmistajan tuotteisiin vastaajat sanoivat tutustuneensa.

6. Oliko tutustunut muihin rakentamisvaihtoehtoihin ennen Kastelliin päättämistä?

Rakentamisvaihtoehtoja oli ollut mielessä, kuten pitkästä tavarasta tekeminen kolmella rakentajalla, remontin tekeminen uuden talon sijasta yhdellä ja kivitalon rakentaminen puutalon sijaan yhdellä. Kaksi lapsiperhettä totesi, ettei muita vaihtoehtoja ollut mielessä.

7. Millaisia toiveita liittyi uuteen omakotitaloon? Mitä asioita pidettiin tärkeinä taloa etsittäessä?

Uuteen omakotitaloon liittyvät toiveet koskivat usein *tilavuutta*, jolloin tilavuus joko yksilöitiin koskemaan jotakin erityistä tilaa tai mainittiin yleisesti: riittävästi neliöitä (146L), riittävästi huoneita (146L), tilavat yhteiset tilat (146L) ja avarat tilat (146). Tilavuutta toivottiin olohuoneelta (155), eteiseltä (146L), makuuhuoneilta (160) ja autotallilta (158L).

Olohuoneeseen kytkeytyvät myös keittiöjärjestelyt, joissa olohuoneen tilavuuden ohella olivat toiveina: avoin oleskelutila, keittiö, olohuone ja ruokailutila yhtä tilaa (177L); olohuone ja keittiö samaa tilaa (160) ja avokeittiö (155). *Eteisjärjestelyssä* tuli tilan lisäksi esille hyvä välieteinen (177L). Tilaa toivottiin myös pesutilalle siten, että siinä on tarpeeksi pukutilaa (177L). Toiveissa oli myös sauna, erillinen pukutila ja terassi (155).

Yleisemmällä tasolla *pohjaratkaisuun* liittyi toiveita muunneltavuudesta (158L, 160) tai toisaalta siitä, että pohjaratkaisu on niin hyvä, että ei tarvitse muunnella (146L) ja hyvä huonejärjestys (146). Kerrosten osalta toivottiin sekä yksitasoisuutta (160) että kaksikerroksisuutta (158).

Muita toiveita olivat hyvä jälleenmyyntiarvo ja mieluinen rakennustapa.

8. Mitkä tekijät vaikuttivat ostopäätöksen syntymiseen?

Ostopäätökseen vaikutti erityisesti AIKA 146:osalta pohjaratkaisu. Sen ohella ostopäätökseen vaikutti kolmen rakentajan mukaan kilpailukykyinen hinta. Kahteen vaikutti Kastelliin talotoimittajana liittyvä tutuus ja luotettavuus ja kahteen mukava myyjä.

Pohjaratkaisun osalta mainittiin toisaalta pohjaratkaisun toimivuus/sopivuus, niin ettei tarvitse tehdä kovasti muutoksia (146, 146L, 146L, 160), toisaalta pohjaratkaisun muunneltavuus (146, 146). Toiveissa oli myös sopiva neliömäärä ja riittävästi tilaa (146, 146L) sekä sopivuus

tontille (146, 146L). Muut ostopäätökseen liittyvät kommentit koskivat miellyttävää rakennustapaa, joka tarkoitti sitä, että rakennusta ei tehdä elementeistä (158L), sekä ulkoverhouksen panelointivaihtoehtoa (146) ja miellyttävää seinärakennetta (177L).

9. Mikä Aika-mallistossa kiinnosti, mikä herätti mielenkiinnon?

- **Tilavuus**, johon liittyen mainittiin tilojen avaruus yleensä (146, 146, 160), kuistin tilavuus (146L), sekä yhden rakentajan toivomuksissa saunan, eteisen, vaatehuoneiden, varastojen ja teknisen tilan tilavuus (160).

- **Talon ulkonäkö**. Tähän tuli vain 3 mainintaa: moderni ulkonäkö (146, 155) ja pelkistetty ulkonäkö (155)

- **Talon ominaisuudet ja tilaratkaisut**: AIKA 177:n hankkinut lapsiperhe korosti sopivuutta tontille, järkeviä ratkaisuja, talon miellyttävyyttä ja kaksikerroksisuutta. Lisäksi mainittiin muunneltavuus (146) ja muunneltavuus (146) ja pukeutumistila makuuhuoneessa (160). Jälkimmäinen viittasi makuuhuoneen yhteyteen sijoitettua pienen lapsen makuuhuonetta, jota voi käyttää muihinkin tarkoituksiin, kuten tässä tapauksessa pukeutumistilaksi.

10. Poikkesiko mallisto muista tarjolla olevista talomalleista?

- **Tilaratkaisut** olivat miellyttäviä ja sopivia (146, 146, 146L). Makuuhuoneet olivat riittävän isoja (158), huoneet muunneltavia (158) ja rakenne selkeä (177L).

- **Talon ulkonäkö** poikkesi yhden vastaajan mielestä siksi, että se oli pelkistetty (177L) ja toisen mielestä siksi, että se oli hyvännäköinen (146L)

- **Muita mainintoja** olivat edullinen hinta (158) ja se, että talo vastasi tarpeita (160).

11. Onko standardimalliin tehty muutoksia? Miksi muutoksia on tehty?

- **Toimivuuden lisäämiseen** oli tähdätty vaihtamalla ikkunan koko keittiöön pienemmäksi, jolloin saatiin lisää kaappitilaa (155), muuttamalla ovien kokoja (146, 177L) tai sijainteja, jolloin ne palvelivat paremmin uloskulkua (177L). Joku otti eteisestä tuulikaapin oven pois tarpeettomana (146) tai teki keittiöön saarekkeen (146). Ullakkotilaan oli tehty käytävät hormien ja ilmastointiputkien tarkistamista varten; sitä oli rakennustarkastaja suositellut (146L).

- **Ulkonäköseikkojen** kohentamiseksi ikkunan kokoja tai malleja oli muutettu (146, 155, 177L) ja pääsisäänkäynti talon sivulta oli muutettu talon keskelle; rakentajan mielestä sisäänkäynti vaikuttaa sivusisäänkäynniltä, jos se ei ole keskellä taloa (155).

- **Pinta-alan lisääminen**: Lisää pinta-alaa olivat järjestäneet lähinnä lapsiperheet. Jossakin tapauksessa taloa jatkettiin ja saatiin siten lisää tilaa olohuoneeseen ja makuuhuoneeseen. Kolme asukasta suurensi keittiötä niin, että sai mieleisensä keittiömallin mahtumaan tilaan. Laajennuksia tehtiin myös saunaan (1), terassiin (1) ja tekniseen tilaan (1). Joku oikaisi ulkoseinän kulman ja sai näin lisää neliöitä ja joku lisäsi erkkerin, koska rakennusvalvonta määräsi sellaisen.

- **Tilan käyttötarkoituksen muuttaminen** liittyi usein makuuhuoneisiin tarvittavan tilan lisäämiseen, mutta muutoksia oli myös toisinpäin. Saunaosaston pukeutumistilalle ja vaatehuoneelle on tarvetta, jos pinta-alaa riittää. Useissa muutoksissa oli häivytetty niitä ratkaisuja, joita oli sisällytetty AIKA-talomallistoon lapsiperheitä ajatellen. Ne koskivat sivueteistä, tilavaa vaatehuonetta ja lasten leikkutilaa oleskelutilan yhteydessä. Syynä oli makuuhuonetilan tarve.

Tilan muuttaminen makuuhuoneeksi oli toteutettu poistamalla työ- tai harrastustila yläkerrasta [mahdollinen pienen lapsen huone vanhempien makuuhuoneen läheisyydessä]; siihen saatiin lisätilaa, kun vaatehuone poistettiin. Rakentaja piti sitä tarpeettomana, koska makuuhuoneisiin tuli kunnan kaappitilat, ja lisäksi autotalliin tuli lämmin varastotila (158L). Toinen rakentaja oli laajentanut makuuhuonetta siirtämällä WC:n sivueteistilaan (146) ja kolmas oli muuttanut kirjastohuoneen [lasten leikkitalan] makuuhuoneeksi (146). Joku katsoi makuuhuoneita olevan yläkerrassa riittävästi ja oli sen takia poistanut alakerrasta makuuhuoneen ja sijoittanut siihen, saunaosaston pukeutumistilan (158L). Toinen oli ottanut yhden makuuhuoneen vaatehuonekäyttöön (146). Yksi rakentaja oli tehnyt lukuisia muutoksia; hän oli tehnyt tuulikaapista makuuhuoneen ja vaatehuoneesta tuulikaapin, vaihtanut kodinhoitohuoneen pukuhuoneeksi, vaihtanut saunan ja pesuhuoneen WC:n paikkaa, sillä WC:hen ei haluttu mennä pesuhuoneen kautta (155). Tämä osoittaa talon muunneltavuutta yksilöllisten tarpeiden mukaan.

• **Huonejärjestyksen muuttaminen**

- Kodinhoitohuone ja makuuhuone vaihtoivat paikkaa. Haluttiin suora käynti terassille kosteista tiloista, ettei tarvitse kävellä olohuoneen kautta ulos (146).
- Tekninen tila toiseen päähän taloa, sopi paremmin huonejärjestykseen (146).
- Huonejärjestyksen kääntäminen niin, että aurinko paistaa olohuoneeseen ja keittiöön (158L).
- Pesutilat muutettiin alakertaan, koska talosta tuli rinnetalo (146).
- Sivuteinen jäi pois, koska teknisen tilan koko kasvoi (158L).

• **Tilan jakaminen** koski pesuhuoneen ja WC:n erottamista sekä pukuhuone ja kodinhoitotilan erottamista toisistaan (155). Sama rakentaja jakoi teknisen tilan laitehuoneeksi ja kodinhoitohuoneeksi, koska sähkölämmityksen takia ei tarvinnut teknistä tilaa. Toinen rakentaja luopui sivueteisistä ja jakoi sen WC:ksi ja pienemmäksi eteiseksi (146).

12. Talon ratkaisut, joita ei osannut toivoa, mutta jotka osoittautuivat hyviksi ja tarpeellisiksi ratkaisuiksi?

Kaksi asukasta (146L, 158) oli kaikkeen tyytyväisiä ja erityisesti iso kodinhoitohuone miellytti yhtä asukasta (146). Kaksi asukasta totesi, että suunnitteluvaiheessa on jo mietitty kaikki toiveet ja vaihtoehdot, joten yllätyksiä ei tule myöhemmin. Kolme asukasta ei osanut vastata, koska ei ole vielä asunut talossa.

13. Miten AIKA-talo vastaa toiveita?

Seitsemän vastaajan mielestä talo vastasi toiveita. Kaksi vastaajaa ei osannut sanoa, koska ei vielä asunut talossa.

14. Mihin ratkaisuihin on erityisen tyytyväinen?

• **Tilavuus.** Kolme vastaajaa (158L, 146, 146L) ilmaisi tyytyväisyytensä kokonaisuuteen ja kolme vastaajaa (146, 146L, 160) tilojen yhtenäisyyteen. Tarpeeksi suurta keittiötä arvosti kaksi vastaajaa (155, 146L), erillistä ruokailutilaa, johon mahtui pöytä, kaksi vastaajaa (155, 146L) ja isoa saunaa yksi vastanneista (155).

• **Tilojen toimivuuden** osalta nostettiin esiin toimiva keittiö (177L, 146L), makuuhuoneesta pääsee ulos (146) ja iso vaatehuone makuuhuoneen yhteydessä (146), kakuuhuoneiden riittävä määrä (146L), toimiva pesutila (177L), erillinen pesu- ja saunatila sekä se, että kylpyhuoneessa ei tarvitse kuivata pyykkiä. (155).

- **Tilojen avaruus ja valoisuus** tuli esille oleskelutilan (160, 146, 146L) isojen ikkunoiden ja huoneiden korkeuden ansiosta.

- **Muut maininnat** liittyivät hyviin näköaloihin ja takkaan, molemmat taloa 160 koskien.

15. Mihin ratkaisuihin on tyytymätön?

Kolme rakentajaa, kaikki AIKA 146:n hankkineita, sanoi, ettei ollut tyytymätön mihinkään ja yksi toivoi suunnittelupuolelle enemmän joustavuutta.

Tila- ja pinta-alaratkaisut aiheuttivat tyytymättömyyttä tilan puutteen takia:

Sivuteinen ei mahtunut piirustuksiin, kun tekninen tila piti saada isommaksi (158L), isompaa takakuistia toivoi yksi rakentaja (155), toinen metriä lisää talon leveyteen (177L) ja kolmas tilavampaa WC:tä kylpytiloihin (160).

16. Miten AIKA-talo vastaa mielikuvaa perhemyönteisestä asumisesta?

- **Yhteiset tilat** (146, 155, 146L, 177L)

- **Isot tilat** koskien lastenhuoneita (158L), eteistä (146L), pesutiloja (146L) ja kodinhoitohuonetta (146L).

- **Muunneltavuus.** Kommentit koskivat AIKA 146 –taloa: kirjastosta saa makuuhuoneen tai oleskelutilan ja leikkitalan; lasten ei tarvitse leikkiä olohuoneessa. Lapsen ja vanhempien huoneet saadaan lähekkäin.

- **Makuuhuoneet ovat eri puolilla taloa, oma rauha** (146, 146L)

17. Kehitysideita?

- **Talomallistoon liittyvät kommentit** koskivat Aika-mallistoon sopiven ulkorakennusten puutetta, julkisivun värimallien vähäisyyttä ja modernien kaksikerroksisten mallien vähäisyyttä.

- **Kastelliin liittyviä** kommentteja oli kolme ja ne koskivat myyjän kiireisyyttä, uuden yhteyshenkilön puutetta edellisen lähdettyä ja tavarantoimitusta, joka pitäisi porrastaa niin, että kerralla ei tule liian paljon tavaraan.

18. AIKA 188 –talon arviointi.

Haastateltavia pyydettiin täyttämään sama kyselylomake, jota käytettiin toisella mittauskerralla syventävässä tutkimuksessa. Vastaukset saatiin seitsemältä AIKA-talon hankkineelta. Arvioinnit messutalon yksityiskohdista olivat hyvin samantapaiset kuin perusaineistossa ja syventävässä tutkimuksessa saadut tulokset olivat. Sivuteinen (kysymys 1) sai kaikilta arvioinnin erittäin hyvä yhtä hyvä-arviointia lukuunottamatta. Muissakin arviointikohteissa vastaukset vaihtelivat erittäin hyvän ja hyvän välillä. Kodin tietokone yhteisissä tiloissa (kysymys 11) oli kuitenkin saanut arvioinnin huono neljässä vastauksessa seitsemästä, mutta toisaalta lapsiperhe (177L) piti ratkaisua erittäin hyvänä. Tämä on uusi näkökohta kodin suunnittelussa ja sitä ei vielä osata ajatella lasten ja lapsiperheiden elämän kannalta. Ammeeseen tilavassa kylpyhuoneessa (kysymys 7) suhtautui kriittisesti kolme ja muissakin vastauksissa arviointi oli enintään hyvä. Keittiö ja ruokailutilan (kysymys 9) arviointi oli huono kahdessa seitsemästä samoin kuin vanhempien/vauvan makuuhuonejärjestelyjen (kysymykset 5 tai 6) arviointi.

Tilava varasto vaatteille/lisäpatjoille (kysymys 8) puuttui neljästä talosta ja kaikki toivoivat sitä omaan asuntoonsa. Sivuteinen (kysymys 1) ja ekologinen pyykinkuivaus (kysymys 2) puuttuivat neljästä talosta, mutta kaksi asukasta toivoi niistä jompaakumpaa. Erillinen pukeutumistila ja WC olivat neljän talon saunatiloissa; viidennessäkin oli pukeutumistila, mutta

asukas toivoi myös erillistä WC:tä. Lasten leikkitilaa (kysymys 10) ja kodin tietokonetta (kysymys 11) olohuoneen yhteyteen toivoi lapsiperhe (177L). Kumpikin näistä oli toteutettu yhdessä talossa seitsemästä. Yläkerran aulatilaa muunneltavuutta huoneeksi (kysymys 4) toivoi asuntoonsa kaksi ja lastenhuoneen muunneltavuutta (kysymys 3) sekä kylpyammetta (kysymys 7) kumpaakin kaksi vastaaja. Vanhempien makuuhuoneen/vauvan huoneen järjestely (15-6) oli toteutettu kolmessa talossa (AIKA 146). Muissa taloissa sitä ei ollut toteutettu eikä niihin liittynyt toivomuksia.

Messutalon pohjaratkaisua ohjanneet suunnitteluperiaatteet: lapsen kehityksen tukeminen (kysymys 16), perheen vuorovaikutuksen tukeminen (kysymys 17), käytännön askareiden sujuminen (kysymys 18) ja muunneltavuus (kysymys 19) saivat parhaat arvioinnit niiltä, jotka olivat hankkineet AIKA 146 -talon, jossa monet messutalon ideat olivat toteutettuina, ja lapsiperheeltä (177L). Arvioinnit olivat joko erittäin hyvä tai hyvä. Kriittisin oli vastaaja (158L), joka piti messutalon pohjaratkaisua huonona ja arvioi, että se tukee huonosti perheen vuorovaikutusta. Tämä perhe oli makuuhuonetilojen ja teknisen tilan lisäämisen takia poistanut talosta vaatehuoneen ja sivueteisen, mutta toivoi tilavaa varasto/vaatehuonetta. Talossa ei ollut lasten leikkitilaa tai tietokonepistettä oleskelutilojen yhteydessä.

6 Asumiseen liittyviä psykologisia näkökohtia

Asunto kehkeytyy asumisen kuluessa merkitykselliseksi psykologiseksi ympäristöksi, kuten Horelli-Kukkonen (1993) on todennut. Jos ihmiset voivat suunnitella itse asuntonsa, he tuottavat rakenteellisesti, tilallisesti ja sisustuksellisesti erilaisia ratkaisuja. Tilaratkaisut vastaavat ja tukevat perheen koheesiota. Vahva koheesio synnyttää tarpeen yhteisiin tiloihin, heikko koheesio eriytyneisiin tiloihin. Aikakaudessa ja kulttuurissa on myös piirteitä, jotka heijastuvat tilaratkaisuihin. Esimerkiksi erottelu julkisen ja yksityisen välillä heijastuu edelleen asuntoihin siten, että perheen olohuone on ikään kuin julkista aluetta. Kun tilaa ei ole erikseen saliin ja perheen arkihuoneeseen, olohuone kalustetaan standardimaisesti julkiseksi tilaksi ja lapset pyritään toimintoihin siirtämään omiin huoneisiinsa. Vanhaa suomalaista perua on myös se, että lasten ja vanhempien makuuhuoneet on erotettu toisistaan mielellään eri kerroksiin. Vaasan asuntomessuilla esitellyssä Kastellin AIKA 188 –talossa oli ratkaisuja, joita toteuttamalla lapset tulisivat kodissa näkyvämmiksi ja joilla asumisen laatutekijöitä voitaisiin parantaa.

Kyttä (2004) on koonnut asukkaiden kokemia elinympäristön laatutekijöitä lähtien ihmisen ja elinympäristön välisestä yhteensopivuudesta. Yhteensopivuus tarkoittaa sitä, että ihminen pyrkii valintoja tehdessään maksimoimaan mieltymyksensä ja fyysisen tai sosiaalisen ympäristön yhteensopivuutta, josta tulee yksi hyvinvoinnin ja ihmisystävällisen ympäristön kokemuksen perusta. Heikko yhteensopivuus aiheuttaa usein toiminnallisia ongelmia ja stressiä, kun taas ympäristön hyvä yhteensopivuus henkilökohtaisten tavoitten kanssa tuottaa tyytyväisyyttä elämään (Wallenius, 1999). Selviytymistä edistävät edes jonkinlaiset mahdollisuudet vaikuttaa tilanteeseen ja tilojen toiminnallisuuden parantamiseen. Tarpeiden ja kodin fyysisen tilan yhteensopimattomuus voi olla yksi kuormittava tekijä lisää ihmisten elämässä.

Ihmisyystävälliseen ympäristöön liittyvät Kytän (2004) erottamat teemat: yhteisöllisyys, esteettisyys, turvallisuus, elvyttävyyys, toiminnallisuus ja eri asukasryhmien toiveet. Näistä erityisesti yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja elvyttävyyys soveltuvat tämän hankkeen näkökulmasta asunnon ominaisuuksien tarkasteluun. Ne voidaan ristiintaulukoida tämän hankkeen suunnitteluperiaatteiden kanssa, joita olivat 1) lapsen kehityksen ja perheen vuorovaikutuksen tukemiseen, 2) käytännöllisyyteen lapsiperheen elämän kannalta ja 3) asunnon muunneltavuuteen perheen tarpeiden ja lasten kasvun mukaan. Tällöin saadaan yhdeksän ruutua **taulukon 14** osoittamalla tavalla.

Taulukko 14. Lapsiperheen talon arviointiperusteita.

Arviointiperuste	Yhteisöllisyys	Toiminnallisuus	Elvyttävyyys/ yksityisyys
Lapsen kehityksen tukeminen	Keittiö-ruokailu Oleskelutila	Leikkitila Tietokonutila	Oma sänky Sauna/kylpy
Käytännöllisyys	Sivuteinen	Vaatehuone Vaatehuolto	Pukuhuone/WC
Asunnon muunneltavuus	Aulatilat	Lastenhuoneet	Vauvan tila

Yhteisöllisyyden kannalta keskeinen tilakokonaisuus asunnossa muodostuu keittiöstä, ruokailutilasta ja olohuoneesta. Yhteisöllisyyttä syntyy arkisissa tilanteissa ei niinkään sitä varten järjestetyissä tilanteissa. Tutkimuksessamme messutalon keittiö, vaikka saikin hyvän arvioinnin, koettiin liian pieneksi. Siihen toivoivat lisää tilaa ja ruokapöytää erityisesti perheelliset henkilöt. Merkittävä osa perheen vuorovaikutuksesta tapahtuu keittiössä. Kun äiti ja lapsi leipovat keittiössä, syntyy yhteisöllisyyttä paremmin kuin silloin, kun äiti menee lasten huoneeseen lasta tapaamaan. Lastenhuoneessa äiti on lapsen yksityisellä alueella, aivan kuten lapsi on aikuisen työhuoneessa aikuisen alueella.

Tämä hanke paljasti kokeilevan rakentamisen ja tutkimuksen jatkotarvetta keittiö-ruokailu-oleskelu -tilakokonaisuutta koskien. Onnistunut ratkaisu voisi vastata Kytän (2003, 2004) määrittelemää lapsiystävällistä ympäristöä ”melukylästä”, jossa on paljon toiminnallisia tarjoumia ja suuri itsenäisen liikkumisen aste. Vaikka Kytän määrittely koskee lasten ulkoleikkitiloja, sille voisi olla vastine kodin sisätiloissakin. Itsenäinen liikkuminen voisi viitata siihen, että lapsella on oikeus ja mahdollisuus sekä toimia itsenäisesti omissa leikeissään ja askareissaan aikuisten lähetyvillä että seurata heidän puuhiaan kotona. Tällaisen tilan psykologinen merkitys lapselle avautuu, kun ajatellaan vaihtoehtoa, jossa jokainen perheenjäsen vetäytyy mahdollisimman pian kotiin tultuaan omiin ”selleihinsä”.

Messutaloon oli sijoitettu lasten leikkihuone oleskelutilojen läheisyyteen. Leikkitila innostaa lasta toiminnallisuuteen ja sen sisustamisessa voidaan täyttää lasten kehityksen kannalta monenlaisia tarpeita. Erityisesti äidit ottivat sen erittäin hyvin vastaan. Leikkitilan kytkentä oleskelutiloihin vahvistaa lapselle melukylän kokemusta, havaintoja monista toiminnan mahdollisuuksista ja tunnetta perheyhteydestä. Leikkitila edistää paitsi pitkäjänteistä leikkiä myös leikkitarvikkeiden säilyttämistä oleskelutiloissa. Sen sijaan että kalliit ja lapsen kehityksen kannalta arvokkaat leikkikalut olisivat pian ”romua”, jota potkitaan pois jaloista, niillä on tunnustettu paikkansa oleskelutiloissa.

Isompien lasten toiminnallisuutta ajatellen kodin tietokone oli sijoitettu yhteisiin tiloihin. Se lisää perheen vuorovaikutusta verrattuna siihen, että tietokoneen ääreen vetäydytään omassa

huoneessa. Lasten tietokoneen käytön kannalta tietokoneen sijoittamista yhteisiin tiloihin olisi tarpeen harkita. Silloin se aines, jonka kanssa lapsi viettää aikaansa, ja se aika, jonka hän viettää tietokoneen parissa, olisi vanhemmilla paremmin tiedossa. Lasten toimiessa tietokoneen kanssa tovereineen perheen yhteisissä tiloissa toverit tulevat osaksi perhepiiriä, millä on lasten kannalta myönteinen merkitys.

On ymmärrettävää, että jos vanhemmat tekevät etätöitä tai tekevät muutoin työhön liittyviä tehtäviä kotona, ratkaisu ei työrauhan ja työpöydän tilavuuden kannalta ole riittävä ja yhteensopivuus tilan ja tarpeiden välillä voi olla huono. Lapsettomat nuoret miehet suhtautuivat ratkaisuun kriittisimmin; lasten ja perheen näkökulmaa ei vielä ollut muodostunut. Äitien ja isien suhtautuminen oli myönteisempää, koska he luultavasti arvioivat asiaa kasvatukselliselta kannalta. Tietokone yhteisissä tiloissa ei nykyisin tarkoita tietenkään sitä, että perheessä olisi vain yksi tietokone. Vanhemmalla voi olla oma työskentelytilansa muualla. Ehkä tietoteknisen aikakauden kodeissa oleskelutilaa olisi muutettava nettikahvilan suuntaan, mikäli perheenjäsenet viettävät paljon kotiaikaa tietokoneen ääressä.

Avoimet tilaratkaisut luovat puitteita yhteisöllisyydelle, mutta niin lapset kuin aikuisetkin kaipaavat kodissa yksityisyyttä, omaa aluetta, jota voivat hallita. Se voidaan toteuttaa erilaisin keinoin, liukuovin ja nurkkauksin. Näiden toteutumisesta kunkin perheenjäsenen kannalta olisi tarpeen arvioida kotia suunniteltaessa. Yksityisyyden korostaminen voi mennä liian pitkällekin, jos lasten odotetaan vetäytyvän lastenhuoneeseen leikkimään, tekemään tehtäviään ja tapaamaan tovereitaan.

Yksityisyys sopivissa annoksissa kytkeytyy elvyttävyyteen. Paikka on elvyttävä, jos se auttaa vapautumaan stressistä ja uudistamaan voimia. Mielipaikat, joita ihmisillä on, koetaan tavallisesti elvyttäviksi. Korpela (2003) on todennut, että mielipaikoissa käyminen tukee tunteiden säätelyä, parantaa negatiivista mielialaa ja ylläpitää ja jopa lisää positiivisia tunteita. Kodissa makuuhuone ja oma sänky ovat epäilemättä kaikkein elvyttävimmät paikat jo fyysisen hyvinvoinnin kannalta. Suomalaisille aikuisille sauna merkitsee usein elvyttävää paikkaa ja yhä useammat haluavat sen kotiinsa. Saunan ohella monet hakevat rentoutumista kylpyammeesta. Varsinkin lapset nauttivat siitä iltaisin ennen nukkumaan menoa. Äidit arvioivat kylpyammeen sijoittamisen messutaloon paljon positiivisemmin kuin lapsettomat naiset tai miehet.

Tutkimuksessamme kaikkein myönteisintä oli suhtautuminen lapsiperheen elämän käytännöllistä sujumista edistäviin ratkaisuihin. Näistä yhteisöllisyyttä edusti sivueteinen, joka on kotiin tulon kannalta keskeinen tila. Perheissä on paljon välttämättömiä tavaroita, kuten kenkiä, harrastusvälineitä, monenlaisia ulkoiluvaatteita ja lasten rattaita, joille ei ole suunniteltu sijoituspaikkaa. Lasten naulakoiden ja varusteiden sijoituspaikan puute näkyy eteisessä tavarakaoksena, joka on lapsiperheen kotiin tulijaa vastassa. Lapsia on vaikea opettaa sijoittamaan tavaroita paikoilleen, kun niille ei ole paikkoja.

Lapsiperheissä on tarvetta myös tilavalle vaatehuoneelle, mikä sai messutalon arvioinnissa kaikkein myönteisimmän vastaanoton. Se tukee toiminnallisuutta, kun tavaroille on riittävästi sijoituspaikkoja. Myös vaatteiden pesu on päivittäistä toimintaa. Usein asunnoista kuitenkin puuttuu mahdollisuus vaatteiden luonnolliseen kuivattamiseen siksi, että kylpyhuoneessa tai kodinhoitotilassa ei ole seinätiloja, joihin voisi virittää pyykinkuivatukseen tarvittavat narut tai telineen. Vaikka kodinhoitotila olisikin, siitä on tehty sivueteisen kaltainen läpikulkuhuone. On ehkä ajateltu, että koneellinen kuivatus korvaisi tämän tarpeen. Kaikkia vaatteita ei voi panna kuivausrumpuun ja sen käyttö on myös taloudellinen kysymys. Seurauksena on kodin estetiikkaa häiritsevien kuivaustelineiden sijoittelu eri puolille asuntoa. Messutalossa tämän ongelman

ratkaisu sai erittäin myönteisen vastaanoton naisten keskuudessa. Miehillä se oli vähemmän merkitsevä.

Käytännöllisyyteen voi liittyä myös elvyttäviä näkökohtia yksityisyyden turvaamisen muodossa. Asuntomessutalossa tästä esimerkkinä oli saunaosastoon sijoitettu pieni pukeutumistila ja erillinen WC. Tähän suhtautuivat kaikki vastaajaryhmät hyvin positiivisesti. Olohuoneen käyttö pukeutumistilana ja pesutilan käyttö WC:nä, mitä yleisesti asunnoissa esiintyy, on yhteisöllisyyden edellyttämistä yhteensopimattomissa yhteyksissä.

Muunneltava ympäristö antaa suuremmat mahdollisuudet vaikuttaa yhteensopivuuteen kuin kiinteä ympäristö. Perheen koosta ja perheenjäsenten tarpeista riippuen yläkerran aulatilaa voidaan käyttää eri tarkoituksiin, kuten kotiteatterihuoneena, harrastustilana tai vierashuoneena. Yhteensopivuutta voi tarkastella myös suhteessa tulevaisuuteen, mikä lapsiperheiden kannalta on olennainen näkökulma, koska lapset kasvavat ja samalla perheen tarpeet muuttuvat. Messutalossa oli useita ratkaisuja, kuten lastenhuoneiden yhdistämis- mahdollisuus, joissa muunneltavuutta tuotiin esiin toiminnallisten tarpeiden mukaisesti. Ottamalla huomioon tarpeiden ja fyysisen tilan yhteensopivuus tulevaisuudessa, päädytään asumisen pitkään aikajänteeseen ja kestäväan kehityksen näkökohtiin.

Vauvaikäinen lapsi perheessä aiheuttaa yohoitoa eikä ole samantekevää, millaiset puitteet sille on olemassa. Sekä pieni lapsi että vanhemmat nukkuvat paremmin, kun he eivät herää toistensa pieniin ääniin. Messutalossa vauvanhoitoa helpottamaan oli makuuhuoneen yhteyteen sijoitettu huone, joka voidaan myöhemmin ottaa muuhun käyttöön, esimerkiksi vanhemman yksityisyyden ja omien harrastusten tarpeisiin.

Mahdollisuus osallistua oman kodin suunnitteluun ja tilan muovaamiseen itseä ja perhettä varten vahvistaa tyytyväisyyttä asumiseen (Aura, Horelli & Korpela, 1997). Asunnon muuttuminen kodiksi, psykologiseksi ympäristöksi, jolla on monia merkityksiä, vaatii aikaa ja sitä, että asujat voivat tehdä omia ratkaisujaan tilan jäsentämiseksi. Niin lapset kuin aikuiset kaipaavat yhteisöllisyyttä mutta samalla myös "henkireikiä", jotka sallivat hetkittäistä vapautumista ja luovat elvytyksen elämyksiä.

Kiintymys asuinalueetta kohtaan riippuu ensisijaisesti asuinajasta alueella. Mielikuva lapsuuskodista voi olla vahva identifikaatioperuste ja tunne-elämän tuen lähde. Sen syntyminen vaatii ajallista pysyvyyttä. Muutto asunnosta toiseen perheen tarpeiden ja fyysisen tilan huonon yhteensopivuuden takia on ollut suomalaiselle urbaanille asumiselle ominaista. Tämä voi jättää juurettomuuden tunteita ihmisiin. Muuttaminen merkitsee ympäristösuhteen aloittamista uudelleen.

Lähteet

- Altman, I. (1975) *The environment and social behavior: Privacy, personal space, territory, crowding*. Monterey, CA: Brooks/Cole Publishing Company.
- Aura, S., Horelli, L. & Korpela, K. (1997). *Ympäristöpsykologian perusteet*. Helsinki: WSOY.
- Baumgartner, M.P. (1988) *The moral order of the suburb*. New York: Oxford University Press.
- Beals, D., & Tabors, P. (1995). Arboretum, bureaucratic, and carbohydrates: Preschooler's exposure to rare vocabulary at home. *First Language*, 15, 57-76.
- Bobbitt, N., & Paolucci, B. (1986) *Strengths of the home and family as learning environments*. In R. Giffore & R. Boger (Eds.), *Child rearing in the home and school* (pp.47-60). New York: Plenum Press.
- Booth, A. & Edwards, J. (1976) *Crowding and family relations*. *American Sociological Review*, 41, 289-308.
- Chesbrough, H.W. (2003) *Open innovation: the new imperative for creating and profiting from technology*. Boston: Harvard Business School Press.
- Dean, John P. (1953) Housing design and family values. *Land Economics*, 29, 128-141.
- European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions (2004) *Quality of Life in Europe. First European Quality of Life Survey 2003*.
- European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions (2006) *First European Quality of Life Survey: Social dimensions of housing*.
- Evans, G.W. (1995) *Learning in the physical environment*. In J. Falk & L. Dierking (Eds.), *Public institutions for personal learning: Establishing a research agenda* (pp. 119-126) Washington, DC: American Association of Museums.
- Evans, G.W., Lepore, S.J., Shejwal, B. R. & Palsane, M. N. (1998) Chronic residential crowding and psychological health; An ecological perspective. *Child Development*, 69, 1541- 1523.
- Evans, G.W., Maxwell, L.E. & Hart, B. (1999) Parental language and verbal responsiveness to children in crowded homes. *Developmental Psychology*, 35, 1020-1023.

Fiese, B.H. & Schwartz, M. (2008) Reclaiming the family table: Mealtimes and child health and wellbeing. A publication of the Society for Research in Child Development: *Social Policy Report*, 22 (4), 3-18.

Fleming, R., Baum, A. & Singer, J.E. (1985) *Social support and the physical environment*. In S. Cohen & S. Syme (Eds.), *Social support and health* (pp. 327-345). New York: Academic Press.

Gerard, J.M. & Buehler, C. (1999) Multiple risk factors in the family environment and youth problem behaviors. *Journal of Marriage and the Family*, 61, 343-361.

Heiskanen, E., Hyvönen K., Repo, P. & Saastamoinen, M. (2007) *Käyttäjät tuotekehittäjinä*. Teknologia katsaus 216/2007. Helsinki: Tekes.

Horelli-Kukkonen, L. (1993) *Asunto psykologisena ympäristönä*. Teknillisen korkeakoulun arkkitehtiosaston tutkimuksia 3. Espoo: Teknillinen korkeakoulu.

Hyvä asuminen 2010- kehitysohjelma (2005). Helsinki: Kiinteistöliitto.

Ilmonen, M. (2001) *Kaupunki á la Carte – tieto- ja taitoammattilaisten asumistavoitteet pääkaupunkiseudulla*. Kvartti 1, 54-67. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Jallinoja, R. (1997) *Asumisen tavat ja tyylit*. Teoksessa K. Taipale & H. Schulman (toim.), *Koti Helsingissä. Urbanin asumisen tulevaisuus* (s. 147-167). Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Junnonen, J-M. & Kärnä, S. (2005) *Asuntorakentamisen nykytila ja kehittämisen haasteet*. Espoo: Teknillinen korkeakoulu.

Karvonen S. & Rintala, T. (2006) *Asuinympäristö hyvinvoinnin määrittäjänä*. Teoksessa M. Kautto (toim.), *Suomalaisten hyvinvointi 2006* (s. 285–305). Helsinki: Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus.

Kneupper, J.L. (2006) *Family interaction activities and the influence of selected design attributes in the home environment*. Texas Tech University. Master of Science: A thesis in environmental design.

Korpela, K. (2003). Negative mood and adult place preference. *Environment & Behavior*, 35, 331-346.

Kuper, L. (1976) Neighbor in the heart. In H. Proshansky, W. Ittelson & L. Rivlin (Eds.) *Environmental psychology: People and their physical settings* (pp. 244-254). New York: Holt Rinehart and Winston.

Kyllönen, E. & Kurenniemi, M. (2003) *Asunto ja elämäkaari. Katsaus asumisen laatuun koskevaan tutkimukseen*. Aiheita 23/2003. Helsinki: Stakes.

- Kyttä, M. (2003). *Children in outdoor contexts: Affordances and independent mobility in the assessment of environmental child friendliness*. Espoo: Helsinki University of Technology.
- Kyttä, M. (2004) *Ihmisyystävällinen ympäristö: Tutkimustietoa ja käytännön ideoita rakennetun ympäristön suunnittelua varten*. Helsinki: Rakennuspaino Oy.
- Lahti, P. (2001) *Lapsen kasvuympäristö – Barnens uppväxtmiljö*. Teoksessa M. Ivars (toim.), *Lapsuuden rakennettu ympäristö 2001* (s. 14-17). Helsinki: Suomen kotiseutuliitto.
- Lammi, M. & Timonen, P. (2008) *Koti – tekemistä vai olemista varten?* Teoksessa M. Lammi & P. Timonen (toim.), *Koti – tehtävistä uusiin ihanteisiin* (s. 9-12). Kuluttajatutkimuskeskuksen kirjoja 4. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus.
- Lang, J. (1987) *Creating architectural theory: The role of the behavioral sciences in environmental design*. New York: Van Nostrand Reinhold.
- Leadbeater, C. & Miller, P. (2004) *The Pro-Am Revolution*. Lontoo: Demos.
- Luoma, J. (1997). *Muuttuva ihminen – muuttuva asunto*. Ympäristöministeriön julkaisusarjassa Suomen ympäristö, rakentaminen 93. Helsinki: Edita.
- Malin, A., Reisbacka A. & Liski-Markkanen, S. (2005) *Uudet pientaloasunnot. Asukkaiden kokemuksia asuntomessutalojen toimivuudesta*. Työtehoseuran raportteja ja oppaita 20. Helsinki: Työtehoseura.
- Miller, S. (1986) Designing the home for children: A need based approach. *Children's Environment Quarterly*, 3, 55-62.
- Miller, A.S. & Maxwell, L.E. (2003) Exploring the role of home design in fostering family interaction: The use of programming methods in research. *Journal of Interior Design*, 29, 50-65.
- Moore, G.T. (1986) Effects of the spatial definition of behavior settings on children's behavior: A quasi-experimental field study. *Journal of Environmental Psychology*, 6, 205-231.
- Nordström, M. (2005) *Föräldrars arbetspendling ur barns perspektiv*. Teoksessa *Är regionförstoring hållbar?* (s. 23-77). Karlskrona: Boverket.
- Nyström, L. (2003) *Som man bygger får man barn? Om stadsbygden som arena för barn*. Teoksessa G. Blücher & G. Graninger (toim). *Finns det rum för barn. En antologi* (s. 9-22). Linköping: Stiftelsen Vadstena forum för samhällsbyggande.

Penttilä, I. (2005) Lapsen syntymä muuttaa asumista. Teoksessa H. Isoniemi ja I. Penttilä (toim). *Perheiden muuttuvat elinolot* (s. 43-61). Tutkimuksia, 243. Helsinki: Tilastokeskus.

Pollack, J.S., & Menconi, R. (2005) *Designing for privacy and related needs*. New York: Fairchild Publications).

Putnam, R. (2000) *Bowling alone: the collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.

Pääkkönen, H. (2002). Mihin koululaisten aika kuluu? *Hyvinvointikatsaus*. Tilastollinen aikakauslehti 4/2002, s. 2-8.

Raijas, A. (2008) Arki keskittyy kotiin. Teoksessa M. Lammi & P. Timonen (toim), *Koti – tehtävistä uusiin ihanteisiin* (s. 118-131). Kuluttajatutkimuskeskuksen kirjoja 4 Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus.

Rakennustietosäätiö (2000). *Asuintilojen suunnittelu*. Vammala: Rakennustieto Oy.

Rakennustietosäätiö. (2003) (3. uudistettu painos). *Asuintilojen suunnittelu*. Tampere: Rakennustieto Oy.

Rapoport, A. (1976). Sociocultural aspects of man-environment studies. In Rapoport, A. (toim.), *The Mutual Interaction of People and Their Built Environment: A Cross-Cultural Perspective* (s. 7-35). Paris: Mouton Publishers.

Regnier, V. (1993) *Design principles and research issues in housing for the elderly*. Proceedings of life-span design of residential environments of an aging population. Washington, DC: AARP.

Reijo, M. (2006) *Lapsiperheiden asuminen*. Teoksessa R. Kärkkäinen, M. Reijo, K. Tanner & T. Tähtinen. (toim.) *Lapsiperheiden asumisen muutokset 1995-2004* (s. 15-34). Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen selvityksiä 2006:39. Helsinki: Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus, Ympäristöministeriö.

Repo, P. & Häyrynen, A. (2008) *555 asumisen ideaa*. Teoksessa M. Lammi & P. Timonen (toim.), *Koti – tehtävistä uusiin ihanteisiin* (s. 143-150). Kuluttajatutkimuskeskuksen kirjoja 4. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus.

Riemer, S. (1947) Sociological perspective in home planning. *American Sociological Review*, 12, 155-159.

Riemer, S. (1950) "A Sociologist's View", paper presented at the 17th Annual Conference, National Association of Housing Officials, October 1950: Publication N 298, Livability Of Housing: What is It?

- Rule, B.G., Milke, D.L. & Dobbs, A.R. (1992) Design of institutions: Cognitive functioning and social interactions of the aged resident. *The Journal of Applied Gerontology*, 11, 475-488.
- Saegert, S. (1982) Environment and children's mental health: Residential density and low income children. In A. Baum & J.E. Singer (Eds.) *Handbook of psychology and health*. Vol. 2 (pp. 247-271). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- SPSS for Windows, Rel. 10.0.0. 1999. Chicago: SPSS Inc.
- Suoranta, J., Lehtimäki, H. & Hakulinen, S. (2001). *Lapset tietoyhteiskunnan toimijoina*. Tampereen yliopiston tietoyhteiskunnan tutkimuskeskus 16/ 2001.
- Siitonen, M., Sivunen, A., Feldt, T., Neittaanmäki, M., Metsäpelto, R-L., & Pulkkinen, L. (2001). Mitä hyötyä tieto- ja viestintätekniikasta on perheille? Teoksessa M. Mäkinen, K. Salminen & M-L- Viherä (toim.), *Tietoyhteiskuntaa ymmärtämässä* (s. 116-149). Soneran tietoyhteiskuntayksikkö.
- Tilastokeskus (1996) *Elinolot numeroina 1994*. Julkaisusarjassa Elinolot 1996:1. Helsinki: SVT, Tilastokeskus.
- Tognoli, J. & Horwitz, J. (1982) *From childhood home to adult home: Environmental transformations*. In P. Bart, A. Chen & G. Francescato (Eds.) *Knowledge for design* (pp. 476-492). Washington, DC: Environmental Design Research Association.
- Unicef (2007) *Child poverty in perspective: An overview of child well-being in rich countries*. Unicef Innocenti Research Centre, Florence, Italy, 2007. www.unicef.org/irc.
- Van Vliet, W. (1983) Families in apartment buildings: Sad stories for children. *Environment and Behavior*, 15, 211-234.
- Von Hippel, E. (2005) *Democratizing Innovation*. Cambridge: The MIT Press.
- Wallenius, M. (1999) Personal projects in everyday places: Perceived supportiveness of the environment and psychological well-being. *Journal of Environmental Psychology*, 19, 131-143.
- Werner, C., Altman, I. & Oxley, D. (1985) Temporal aspects of homes: a transactional perspective. Teoksessa I. Altman & C. Werner (Eds.), *Home environments: Human behavior and environment*. Advances in theory and research, vol 8 (pp. 1-32). New York: Plenum.
- White, R. W. (1959) Motivation reconsidered: The concept of competence. *Psychological Review*, 66, 297-333.
- Zigler, E. & Finn-Stevenson, M. (1993) *Children in a changing world*. Pacific Groves, CA: Brooks/Cole.

Liitteet

Liite 1.

Esitelmä Suomen Asuntomessujen **Casa Humana –juhlassa**
2.4.2003, Helsinki, Vanha Ylioppilastalo

Lea Pulkkinen, Psykologian laitos, Jyväskylän yliopisto

PERHEKESKEISIÄ NÄKÖKOHTIA LASTEN ASUMISEEN

Asuintilojen suunnittelu

Tyypipiirustukset, joiden mukaan lapsuskotini Lainela oli rakennettu silloiseen Heinolan maalaiskuntaan 1930-luvun loppupuolella vasta avioitunutta pariskuntaa varten, sisälsivät seuraavat huoneet: tupakeittiö, vanhempien makuuhuone, ruokasali, sali ja isänkammari, jossa oli puhelin ja isän kirjoituspöytä. Ullakolle oli lisäksi tehty huone kotiapulaista varten. Lapsille ei ollut varattu mitään tilaa. Kun lapsia tuli, heidät majoitettiin isänkammarin avattavaan sohvaan. Patjaosassa oli puiset kehykset ja muistan vieläkin, miten ne painoivat selkää, kun kaksi lasta nukkui samassa sängyn puolikkaassa. Kun kasvoimme, peti tuli ahtaaksi neljälle lapselle. Oppikouluun lähtö ja kaupunkiin muutto vapauttivat tästä ahtaudesta ja päästivät nukkumaan omassa sängyssä.

Kodit olivat samantapaisia tuttavapiirissämme. Talot olivat tilavia, mutta ei niissäkään ollut lapsille varattuja huoneita eikä säilytystiloja. - Eihän meillä sota-ajan lapsilla mitään säilytettävää ollutkaan. - Eräessä kodissa minua vähän vanhempi poika oli keksinyt varata makuupaikan tupakeittiön kahden komeron yhtenäisestä yläkaapista. Hän otti hyllyn pois ja perusti sinne pesänsä.

Arvelen näiden tyypipiirustusten taustalla olleen ensinnäkin kartanoista ja pappiloista periytyneen käsityksen näyttävästä asumisesta. Ihmiset vierailivat toistensa luona, joten ruokasalin ja salin näyteikkunat olivat tarpeen siitäkin huolimatta, että vieraat usein viihtyivät tuvassa. Toinen suunnittelun perinne juontaa ehkä siitä, että suomalaisten asunnot ovat kauan olleet pieniä, eikä niihin ole sisältynyt erillisiä tiloja edes palvelusväelle ja talonväelle, kenties isännän ja emännän kammaria lukuun ottamatta. Kolmas juonne kytkeytynee näkemykseen yksityisyydestä. Perinteisesti monta henkeä on nukkunut samassa huoneessa, vaikka neliöillä mitattuna tilaa olisi ollutkin. Ajatus siitä, että perheenjäsenille pitäisi varata omia huoneita, oli outo. Vielä niissä rintamamiestaloissakin, joita sodan jälkeen rakennettiin, huoneet olivat perheenjäsenten yhteisiä tiloja läpikulkuineen.

Näin ensimmäisen kerran uudenaikaisen omakotitalon aikuisena, 1961. Mieleeni jäi pimeä käytävä, josta aukeni ovia pieniin huoneisiin. Perheessä oli viisi lasta, joista jokaiselle oli haluttu varata oma huone. Vanhemmilla oli lisäksi makuuhuone. Tupaa ei enää ollut. Ruokapöytä oli keittiössä, joka oli aivan liian pieni niin suurelle perheelle. Salin käsite oli vaihtunut olohuoneeksi sohvaryhmineen. Noihin aikoihin televisio oli tunkeutunut koteihin ja saanut keskeisen sijansa olohuoneessa. Koti oli muuttunut avarasta yhteisestä julkisesta tilasta yksityisten reviirien jakamaksi.

Selvittääkseni sitä, millaisia ohjeita kotien suunnitteluun nykyisin annetaan, tutustuin Rakennustietosäätiön julkaisuun "Asuintilojen suunnittelu" vuodelta 2000. Julkaisun mukaan uudet asuntomääräykset ovat suppeahko asuntorakentamisen vähimmäistason normisto. Esipuheessa todetaan kauniisti:

"Asunnon ja sen lähiympäristön tulisi aina luoda mahdollisimman hyvät ja käytännölliset puitteet asukkaiden jokapäiväisille - niin arjen kuin juhlan - toimille. Sen tulisi olla myös paikka, johon voisi samaistua - paikka, jota saisi muovata yksilöllisiä tarpeitaan vastaavaksi omaksi kodikseen."

En löytänyt tästä asuintilojen suunnittelua koskevasta julkaisusta mitään analyysia siitä, millaisia ihmisten, perheiden jokapäiväisiä arjen ja juhlan toimia asumisen on ajateltu tyydyttävän. Jotakin ajatelluista toiminnoista kertoo kuitenkin julkaisun sisällysluettelo, joka koskee asunnon oleskelutiloja, ruokailutiloja, makuuhuoneita, keittiötä, säilytystiloja, peseytymistiloja, eteis- ja kulkutiloja sekä piha- ja leikkialueita. Perheen käsitettä julkaisusta ei löydy eikä analyysia siitä, miten tilajärjestelyt vaikuttavat perheen toimintoihin.

Löysin tästä julkaisusta vain muutaman maininnan lapsista. Ensimmäinen tuli vastaan asunnon oleskelutiloja (ei siis perheen tai asukkaan oleskelutiloja) käsiteltäessä (s. 10):

"Kulun lasten makuuhuoneista hygieniatilaan ja keittiöön ei tulisi tapahtua vanhempien seurusteluun tarkoitettujen oleskelutilan kautta."

Olohuone on siis tarkoitettu vanhempien seurusteluun. Toinen maininta löytyi makuuhuoneiden yhteydestä käsiteltäessä pikkulapsen sängyn ja hoitopöydän sijoittamista kahden hengen (ei vanhempien) makuuhuoneeseen. Kolmas maininta oli seuraava:

"Etenkin koululaisille on tärkeää, että makuuhuoneessa voi tehdä koti- ja kirjoitustöitä. Makuuhuoneessa pitää olla rauha myös muihin askareisiin, harrastuksiin ja tilaa ystävien tapaamiseen."

Koululaiset siis tapaavat ystäviään makuuhuoneessaan ja aikuiset seurustelevat olohuoneessa. Muita näkökohtia lapsista ei esitetty. Leikkiminen oli sijoitettu ulos.

Sosiaalinen pääoma

Miltä tämä näyttää sosiaalisen pääoman näkökulmasta? Käsitteen nosti kansainväliseen tietoisuuteen Harvardin yliopiston professori Robert D. Putnam 1990-luvun puolivälissä. Hän kiinnitti huomiota ihmisten lisääntyvään yksinäisyyteen, vapaa-ajan vieton yksityistymiseen, ystävyysuhteiden vähentymiseen ja perheiden hajoamiseen (Pekonen & Pulkkinen, 2002; Pulkkinen, 2002). Putnamin johtopäätös oli, että ihmisten vuorovaikutus ja keskinäinen luottamus ovat vähenemässä niin työssä kuin vapaa-ajan vietossa, niin perhe- kuin ystäväpiirissä. Hän oli huolissaan siitä, että yhteiset arvot ovat hukassa ja ettei nuorisolla ole normeja. Nämä kuvaukset ja huolenaiheet ovat tuttuja Suomessakin, johon amerikkalaisen yhteiskunnan vaikutteet välittyvät nopeasti.

Olemme kehitelleet käsitteen *sosiaalinen alkupääoma* viittaamaan lapsen kasvatusyhteisöltään, erityisesti kotoaan lahjaksi tai perinnöksi saamiin ihmissuhteisiin. Sosiaalista pääomaa ei ole lapsessa itsessään, vaan se on hänen yhteisössään ja hänen ja yhteisön jäsenten välisissä suhteissa. Sosiaalinen alkupääoma on perustana lapsen oman sosiaalisen pääoman karttumiselle.

Määrittelymme mukaan sosiaalinen alkupääoma koostuu kolmesta lapsen kasvuympäristössä vaikuttavasta tekijästä:

- (1) arvot ja normit
- (2) yhteisön tuki; erityisesti sosiaaliset verkot
- (3) luottamus.

Kasvuympäristön erot aiheuttavat suuria eroja lasten sosiaaliseen alkupääomaan, mikä puolestaan heijastuu lasten mahdollisuuksissa omaksua kulttuurista pääomaa, kuten tietoja, sosiaalisia taitoja ja moraalista luotettavuutta. Vanhempien merkitys lasten arvo- ja normijärjestelmän kehittämisessä on keskeinen. Normiston kehittyminen edellyttää vuorovaikutusta vanhempien ja lasten välillä. Yhteisöllisyyttä syntyy puolestaan yhteisessä tekemisessä, vastavuoroisessa velvollisuuksista huolehtimisessa. Luottamuksen syntymistä täydentää informaation jakaminen. On keskusteltava, kerrottava kokemuksista ja ajatuksista, jotta syntyy luottamusta.

Perheen sosiaalinen pääoma (normit, yhteisöllisyys ja luottamus) voi olla hyvin vähäistä, jos perheenjäsenet eivät juuri milloinkaan kohtaa. Tilastokeskuksen raportin mukaan (Pääkkönen, 2002) yli 10-vuotiaat koululaiset käyttivät koulupäivinä 4 minuuttia vuorokaudessa perheen kanssa seurusteluun, vapaapäivinä 9 minuuttia. Tuttavien eli ikätovereiden kanssa seurusteluun aikaa käytettiin n. 10-kertainen määrä ja television katsomiseen 20-30-kertainen määrä.

Putnam on arvioinut, että television tulo on vähentänyt koko yhteiskunnan sosiaalista pääomaa vetäessään ihmiset pois keskinäisestä vuorovaikutuksesta ja toiminnasta toistensa hyväksi. Sama kehitys on tapahtunut Suomessakin jopa perheiden sisällä. Suorannan ym. (2001) tutkimuksessa pojista liki joka toisella ja tytöistä joka kolmannella oli televisio omassa huoneessa. Tietokone oli joka kolmannen pojan ja joka viidennen tytön omassa huoneessa.

Joitakin ehdotuksia

1. Tuvasta kodin tietokeskus

Tietotekniikka on muuttanut perhe-elämää ja lasten kasvuympäristöä. Sen parissa vietetty aika on lisääntynyt, mutta perheiden yhteinen aika on vähentynyt. Vanhempien kontrollointimahdollisuudet lasten mediankäyttöön ovat vähäisempiä, ja perheenjäsenet ovat entistä alttiimpia muille, ulkoisille vaikutteille. Laitteiden sijoittelu yhteisiin tiloihin sekä ryhmätyön sallivat pelit ja ohjelmat ovat keinoja sosiaalisen ulottuvuuden lisäämiseen

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan teknologian arviointiohjelmaan kuuluvassa tuoreessa loppuraportissamme Sosiaalinen alkupääoma ja tietotekniikka (Mustonen & Pulkkinen, 2003) toteamme, että viestintäteknologia on privatisoimassa perhe-elämää sen myötä, että medialaitteet sijoitetaan yhä useammin lastenhuoneisiin. Tulevaisuusvaliokunnan hyväksymissä toimenpideehdotuksissa suositetaan, että medialaitteet sijoitettaisiin perheen yhteisiin oleskelutiloihin, joissa sosiaalinen vuorovaikutus on luontaista - ei lastenhuoneisiin. Kun medialaitteet ovat tiloissa, joissa muutkin puuhailevat, lisääntyy perheen yhteinen ajankäyttö ja sosiaalinen vuorovaikutus.

Uudenlainen tupa eli perheen ruokailutilan läheisyydessä oleva tietokeskus olisi nykyaikaa. Tähän tupaan lapset tulisivat ystävineen, jotka vanhemmatkin oppisivat tuntemaan - jos olisivat joskus kotona. Sähköisesti sinne tulisi vieraita toisilta mantereilta ja planeetoilta. Näihinkin vanhemmat voisivat tutustua helpommin, kun lapset puuhaisivat yhteisissä tiloissa. Perheen yhteinen sähköinen ilmoitustaulu, johon viestejä voisi välittää ja jonka viestejä voisi lukea matkapuhelimella (Siitonen ym., 2002), sijaitisi tässä tieto- ja ohjauskeskuksessa.

Vanhempien mahdollisuutta saada omaa rauhaa voitaisiin edistää suunnittelemalla makuuhuone siten, että siinä olisi tilaa parille mukavalle nojatuolille, joissa voisi lueskella. Nurkkausta voisi käyttää vauvan hoitotilana, kun perhe elää vauvavaihetta.

2. Lasten leikkutila

Lapset pyrkivät leikkimään siellä, missä aikuiset ovat. Pieniä lapsia ei voi sysätä leikkimään omissa huoneissaan eri kerroksessa tai muutoin etäällä vanhemmistaan, koska heidän on pystyttävä pitämään lapsia silmällä ja kannustamaan heidän puuhailujaan. Nykyiset keittiöt ovat yleisesti liian pieniä lasten leikkimiseen ja olohuoneen normistot ovat sohvaryhmälle, sohvapöydälle ja TV-tason sisältävälle kirjahyllylle. Lasten leikkitarvikkeille ei ole säilytyspaikkoja. Olohuone kalustetaan edelleen kodin näyteikkunaksi ulospäin, vaikka vieraita ei enää kävisikään.

Suomalaiseen olohuone-näyteikkuna perinteeseen tottuneena olin varsin hämmästynyt, kun menin 1980-luvulla vierailemaan amerikkalaisen nuorenparin kotona. Olohuoneen sohvaryhmän tilalla oli muovinen lasten liukumäki ja muita isoja lasten leikkitarvikkeita, joiden päällä lapset kiipeilivät ja peuhasivat. Sain nauttia pariskunnan tarjoaman herkullisen aterian lasten leikkipaikan viereen sijoitetussa ruokapöydässä. Keskustelimme ja katselimme samalla lasten touhuja.

Tähän voidaan hyvin sanoa, että onhan Suomessakin mahdollista vaihtaa olohuoneen kalusteet lasten liukumäkeen, ei asunosuunnittelu sitä estä. Esteet ovatkin siinä käsityksessä, mitä koti palvelee ja ketä se palvelee. Ohjeistukset vahvistavat näitä käsityksiä.

Tilat pitäisi olla siten muunneltavia, että ne mukautuisivat eri-ikäisten lasten toimintoihin. Esimerkiksi pienet lapset nauttivat leikkisopukoista. Tuvan sopukat voisivat lapsen kasvaessa täyttyä vaikkapa atk-laitteilla. Käyttökelpoinen ikäjaottelu on seuraava:

- 1) vauva- ja taaperoiä 0 - 3 v
- 2) leikki-ikä 4 - 7 v
- 3) keskilapsuus 8 - 12 v
- 4) varhaisnuoruus 13 - 15 v
- 5) nuorisoikä 16 v -

Lapsilla on kussakin ikävaiheessa omia erityistarpeita, joita suunnittelussa olisi syytä ajatella.

3. Lastenhuone

Olohuoneen säilyttämistä yhteisenä tilana lastenhuoneeksi muuttamisen asemesta edistäisi se, että ovi lastenhuoneeseen avautuisi yhteisistä oleskelutiloista. Silloin vanhempien olisi helppo pitää silmällä lasten leikkimistä ja toimintaa. Olen siis eri mieltä kuin alussa siteeraamani suunnitteluopas, joka sanoo, että lastenhuoneeseen ei pitäisi mennä oleskelutilasta.

Tilava lasten yhteinen huone palvelee leikkimistä paremmin kuin pienet erillishuoneet. Tilavasta huoneesta olisi kuitenkin voitava kehittää yksityisempää tilaa lasten kasvaessa ja halutessa omaa rauhaa. Sen voisi ottaa huomioon esim. ikkunoiden sijoittelussa. Kaksi erillistä ikkunaa antaa paremmat mahdollisuudet huoneen jakamiseen kuin yksi isompi ikkuna.

Muunneltavuudesta puhutaan toimistotilojen yhteydessä, mutta kodin tilojen muunneltavuutta on kehitelty riittävästi. Kuitenkin perhe on kasvava ja sen tarpeet ovat alati muotoutuvia.

Huomiota olisi kiinnitettävä myös äänieristykseen, ei vain asuntojen välillä, vaan myös asunnon sisällä. Äänieristys on monissa asunnoissa kelvottoman huono. Varhaisnuorten ja nuorten kannalta olisi hyvä, jos kodissa olisi jokin äänieristetty tila, jossa he voisivat kuunnella ja tuottaa musiikkia. Se poistaisi monta ristiriitaa perheistä.

4. Lapsiperheen eteinen

Suunnittelussa ei ole otettu huomioon sitä ulkovaatteiden ja -varusteiden määrää, joka nykyajan lapsilla ja aikuisilla on. Sisääntulija joutuu ensimmäisenä hyppimään kenkäröykkiöiden yli, koska kengille ei ole omaa säilytystilaa. Viisihenkisellä perheellä voi hyvinkin olla kolmetkymmenet kenkäparit, joista yksillekään ei ole suunnittelussa varattu tilaa. Kengille ja ulkovaatteille siis tarvittaisiin lisää säilytystilaa sisääntulopaikan läheisyyteen. Kosteita ulkovaatteita varten on kuivauskaapit vain Lapin lomataloissa, ei kodeissa, joissa niitä tarvittaisiin päivittäin. Kun sitä vielä täydennettäisiin kuravaatteiden tai saappaiden suihkutusaltaalla sisääntulon läheisyydessä olevassa tilassa, ulkoilu lasten kanssa olisi helpompaa.

Rattaiden ja vaunujen kanssa liikkuminen on vielä asia sinänsä, koska niiden vaatimaa tilaa ei suunnittelussa ole otettu huomioon. Tämä koskee niin rivitalo- kuin kerrostaloasuntoja. Kerrostaloissa kielletään vaunujen ja rattaiden jättäminen käytävään eikä kuitenkaan ole varattu muutakaan tilaa niitä varten. Lasten kasvaessa aikanaan vaunuille tai rattaille varattua tilaa voisi käyttää jääkiekko- tms. varusteiden säilyttämiseen.

5. Tila ja normitukset

Suomessa on tullut tavaksi puhua asunnoista neliömetreillä eikä makuuhuoneiden määrällä mitattuna, kuten monissa muissa maissa. Neliöt saavat kovan hinnan ja siksi niitä säästetään, vaikka lisäneliö ei enää suhteessa maksakaan samaa kuin asunnon perusvarustuksen, keittiön ja pesutilojen neliöt. Lapsiperheiden asunnot ovat yleisesti liian pieniä niihin toimintoihin, joita perheillä on. Eikö suomalaisten elintaso jo sallisi väljempää asumista?

Omakotiliitto on toivonut uudentyypisiä jokamiestaloja, jotka tarjoaisivat yhä useammalle perheelle mahdollisuuden päästä asumaan omakotitalossa. Mallit voisivat olla pelkistettyjä ja sellaisia, että niitä voisi helposti muunnella. Perheasunto pitäisi voida rakentaa kohtuuhintaan.

6. Pysyvä koti

Suomalaiset lapset vaeltavat asunnosta toiseen eikä kotiin muodostu juuria. Tämä johtuu liian pienistä pariskuntien ensi asunnoista, joissa perhe ei mahdu kasvamaan. Asuntorahoitustapa ja mekaaninen suhtautuminen asumiseen ei ota huomioon lasten tarvetta turvalliseen ja pysyvään kotikäsitteeseen. Tilaan liittyvät tunteet ja mielikuvat voivat eheyttää tai hajoittaa. Kotikäsitteen puutteellisuus on todennäköisesti osatekijä juurettomuuden ja siitä aiheutuvan syrjäytymisen lisääntymiseen. Kun juurettomuutta vielä täydentävät asunnon hankkimisen aiheuttama velkavankeus ja vanhempien ylipitkät työpäivät lasten jäädessä vaille aikuisten valvontaa ja ohjausta kriittisissä kehitysvaiheissa, on lasten sopeutumattomuuden kierteet valmistettu.

7. Lapsilähtöinen näkökulma

Käytettävissä oleva tila vaikuttaa ihmisiin ja heidän toimintoihinsa. Myös tilan muodolla ja väreillä on merkitystä. Jo yksikin kaareva oviaukko tai pyöreähkö muoto jossakin tilassa luo pehmeyttä tunnelmaan.

Olisi aika ryhtyä tutkimaan perheiden toiminnallisten tarpeiden tyydyttymistä ja sosiaalisen pääoman muodostumista kodiksi valitussa asunnossa. Olisi luotava todelliset edellytykset kodin tilojen muunneltavuudelle lasten iän ja perheen tarpeiden mukaisesti. Sen sijaan että lapset sysätään tovereidensa kanssa erillään olevaan makuuhuoneeseensa, jotta he häiritisivät mahdollisimman vähän oleskelutilassa seurustelevia (lue: televisiota katsovia) vanhempiaan, olisi luotava yhteistä tilaa tukemaan vanhempien ja lasten yhteistä läsnäoloa ja vuorovaikutusta.

Nykyajan lapsilta odotetaan varhaista itsenäisyyttä ja selviytymistä, kun vanhemmat eivät työssäkäyntinsä takia pysty huolehtimaan lapsistaan. Asuntojen suunnittelussa itsenäisyys on myös tullut jonkinlaiseksi ideaaliksi. Lapsen odotetaan toimivan, ehkäpä erillisellä sisäänkäynnillä varustetussa makuuhuoneessaan kuin yksiössä, jossa hänellä on tavaransa, vaatteensa, televisionsa, tietokoneensa, ystävänsä ja usein myös ruokansa, kun perheellä ei ole yhteisiä aterioita. Tämä kehityssuunta ei ole lasten kannalta hyväksi, sillä he tarvitsevat vanhempiaan vielä nuorisoiässäkin.

Lähteet:

- Asuintilojen suunnittelu* (2000). Helsinki: Rakennustieto Oy (Vammalan Kirjapaino).
- Mustonen, A. & Pulkkinen, L. (2003). *Sosiaalinen alkupääoma ja tietotekniikka*. Tulevaisuusvaliokunta, teknologian arvionteja 14, loppuraportti. Eduskunnan kanslian julkaisu 1/2003. Helsinki: Edita.
- Pekonen, O. & Pulkkinen, L. (2002). *Sosiaalinen pääoma ja tieto- ja viestintätekniikan kehitys*. Tulevaisuusvaliokunta, teknologian arviointeja 11, esiselvitys. Eduskunnan kanslian julkaisu 5/2002. Helsinki: Edita.
- Pulkkinen, L. (2002). *Mukavaa yhdessä: Sosiaalinen alkupääoma ja lapsen sosiaalinen kehitys*. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Pääkkönen, H. (2002). Mihin koululaisten aika kuluu? *Hyvinvointikatsaus*. Tilastollinen aikakauslehti 4/2002, s. 2-8.
- Suoranta, J., Lehtimäki, H. & Hakulinen, S. (2001). *Lapset tietoyhteiskunnan toimijoina*. Tampereen yliopiston tietoyhteiskunnan tutkimuskeskus 16/ 2001.
- Siitonen, M., Sivunen, A., Feldt, T., Neittaanmäki, M., Metsäpelto, R-L., & Pulkkinen, L. (2001). Mitä hyötyä tieto- ja viestintätekniikasta on perheille? Teoksessa M. Mäkinen, K. Salminen & M-L- Viherä (toim.), *Tietoyhteiskuntaa ymmärtämässä* (s. 116-149). Soneran tietoyhteiskuntayksikkö.

Liite 2. Vaasan asuntomessuilla 2009 esitetty kyselylomake (pohjakuvat s. 2-3 keskiaukeamalla)

Mikä on kokonaisarvosiosi Kastellin AIKA-talon

Vilken är din helhetsbedömning av Kastellis AIKA-hus?

-- | - | + | ++

pohjaratkaisusta / planlösning

-- | - | + | ++

ulkonäköstä / utseende

-- | - | + | ++

sisustuksesta / inredning

Kommentteja / Kommentarer

Haluatko syventää/ideoida kanssamme perheasuntojen ominaisuuksia sähköpostin tai puhelimen välityksellä? Vill du tillsammans med oss fördjupa/utveckla på egenakoper / familjesamböder via e-post eller telefon? kyllä / ja ei / nej

Vastatessasi kyllä merkitse tähän sähköpostiosoitteesi järkeä/ puhelinnumerosi.

Om du svarar ja, skriv här din e-postadress och/eller ditt telefonnummer.

Vastaajan sukupuoli/Respondentens kön: mies/män nainen/kvinnan ikä/Ålder _____

Kotona asuvien lasten ltk./Ålder på barn som bor hemma: _____

Kiitos avustasi. Toivomme, että vastaat myös näihin:

Tack för hjälpen. Vi hoppas att du också svarar på dessa frågor:

Aion rakentaa omakotitalon vuonna 20 _____ Rakennan parhaillaan / Bygger redan

Jag tänker bygga ett egenhem/hus år 20 _____

Aion rakentaa loma-asunnon vuonna 20 _____ Rakennan parhaillaan / Bygger redan

Jag tänker bygga en fridshus/bostad år 20 _____

Minulla on tontti / Jag har tomt

Haluan, että Kastelli-kauppias ottaa minuun yhteyttä / Jag vill att en Kastelli-säljare kontaktar mig

Haluan, että lähetätte minulle Kastellin taloesitteet / Jag vill att ni skickar Kastellis husbrochureer till mig

Haluan, että lähetätte minulle Kastellin huviloesitteet / Jag vill att ni skickar Kastellis fridshus-

brochureer till mig.

Suunnittelen keltäremonttia nykyiseen kotini / Jag planerar att renovera köket i mitt nuvarande hus

Osallistun vain arvontaan / Delar endast i lotteriet

Nimi/ Namn _____

Osoite/ Adress _____

Postinumero/ Postnummer _____

Postitoimipalkka/ Postadress _____

Puhelin/ Telefon _____

Sähköposti/E-post _____

Yhteystietojani saa, ei saa käytettäväksi Harjavalta-konsernin markkinoinnissa.

Voit myös lähettää tämän lomakkeen postissa viimeistään 15.8.2008 ja osallistua pihagrillin

arvontaan. Postitse lomake kirjakuoreessa osoitteella Kastelli-talot Oy, PL 455, 90101 Oulu.

Mina kontaktuyhteyttä für, für, inte användas i Harjavalta-koncernens marknadsföring.

Du kan också skicka enkäten via post fram till 15.8.2008 och delta i utlottning av pihagrillen.

Postar enkäten i ett kuvert till adressen Kastelli-talot Oy, PL 455, 90101 Oulu.

Kastellin AIKA 188 kutsuu messuvieraita tutustumaan uudenlaiseen kodisuunnitteluun. Lähtökohdiana ovat olleet lapsen kehitystä tukeva koti, perheenjäsenen vuorovaikutusta edistävä tilajärjestely, käytännön askareiden sujuminen ja kodin muunneltavuus perheen tarpeiden mukaan.

Käntöpuolen pohjalpairoksin on merkitty 12 kohdetta, joiden hyvydestä toivomme arviointiasi. Tutkimus toteutetaan Kastelli-talon ja Jyväskylän Yliopiston Agora Centerin yhteistyönä. Tutkimuksesta vastaa Aika-talon suunnitteluun osallistunut professori Lea Pulkkinen.

Palautta tämä lomake täytettynä Kastelli-kauppialle, ennen kuin poistut talon pihamaalta. Saat ylitytyslahjan mukaasi ja osallistut samalla pihagrillin arvontaan. Kiitos avustasi.

Kastellis AIKA 188 välkommen mössviesarna att bekänna sig med nymodig hemdesign. Utgångspunkten har varit ett hem som stöder barnets utveckling, en planlösning som främjar familjemedlemmarnas interaktion, att praktiska sysslor kan utföras smidigt och att hemmet kan ändras efter familjens behov.

På planeringen på andra sidan har vi märkt upp 12 objekt, vilkas kvalitet vi önskar att du värderar. Undersökningen utförs i ett samarbete mellan Kastelli-hus och Agora Center vid Jyväskyläs universitet. För undersökningen svarar professor Lea Pulkkinen, som deltagit i designandet av AIKA-huset.

Lämna denna enkät färdig till din Kastelli-säljare innan du lämnar huset. Du får med dig en överraskningspresent och deltar samtidigt i utlottningen av en pihagrill. Tack för hjälpen.

Liite 3. Aukastutkimukseen sisältyneet AIKA-malliston talotyypit

AIKA 146-TALON POHJAPIIRUSTUS

AIKA 155-TALON POHJAPIIRUSTUS

AIKA 158-TALON POHJAPIIRUSTUS

AIKA 160-TALON POHJAPIIRUSTUS

AIKA 177-TALON POHJAPIIRUSTUS

